

ΑΡΤΕΜΙΣ:

Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών
διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της
Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής
Προστασίας

D36 – Τελική Ερευνητική Έκθεση

Αυτό το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Δικαιοσύνη»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/99/ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

15 Νοεμβρίου 2021

ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε από τις Susana Pavlou και Alexia Shakos στο πλαίσιο του προγράμματος «ARTEMIS – Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας».

Καταβλήθηκε κάθε εύλογη προσπάθεια για να διασφαλιστεί η ακρίβεια των δεδομένων που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση, και μέσω της επαλήθευσης δεδομένων. Απολογούμαστε, ωστόσο, εάν έχουν διαφύγει εσφαλμένα δεδομένα.

Η παρούσα δημοσίευση πραγματοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το παρόν έγγραφο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτριών και η Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των περιεχόμενων πληροφοριών.

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	6
Το πρόγραμμα Άρτεμις	6
Η ΒΒΦ στις χώρες εταίρους του προγράμματος.....	7
Επισκόπηση των Εντολών Προστασίας στις χώρες εταίρους του προγράμματος	9
Επισκόπηση της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας (ΕΕΠ) στις χώρες εταίρους του προγράμματος	13
Αξιολόγηση της εφαρμογής και του αντίκτυπου των Εντολών Προστασίας και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας στις χώρες εταίρους του προγράμματος: Συγκριτική ανάλυση	14
Έρευνα μεταξύ πολιτών/κατοίκων της ΕΕ.....	21
Μεθοδολογία	21
Δημογραφικά στοιχεία.....	22
Ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που διατίθενται σε θύματα βίας.....	23
Ενημέρωση για την ΕΕΠ	26
Επίπεδο χρήσης και εμπειρίας των ΕΠ	28
Διαδικασίες αίτησης ΕΠ και αντίληψη της αποτελεσματικότητας.....	28
Επίπεδο χρήσης και εμπειρίας της ΕΕΠ	29
Έρευνα μεταξύ νομικών	29
Μεθοδολογία	29
Κύριοι λόγοι αίτησης ΕΠ εκ μέρους θύματος/πελάτη.....	31
Αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας που διατίθενται στα θύματα	31
Εμπόδια χορήγησης ΕΠ στα θύματα.....	31
Ενημέρωση και εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας ΕΕΠ της ΕΕ	31
Εκπαίδευση νομικών	33
Έρευνα μεταξύ επαγγελματιών σε ΜΚΟ και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων	33
Μεθοδολογία	33
Παροχή υπηρεσιών σε θύματα βίας με βάση το φύλο ή άλλων μορφών βίας.....	34
Ωφελούμενα πρόσωπα των ΜΚΟ/υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων	34
Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες.....	34
Παροχή πληροφοριών και συνδρομή για τις ΕΠ.....	34
Ενημέρωση για τις ΕΕΠ και εφαρμογή.....	35
Πρόσβαση σε δραστηριότητες εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με την ΕΕΠ.....	35
Σύνοψη των ευρημάτων.....	36
Συστάσεις	39
Βιβλιογραφία.....	42
Παράρτημα.....	45
Εθνικά νομικά πλαίσια	45

Πορτογαλία	45
Αυστρία	45
Ισπανία	46
Διαδικασίες για την υποβολή αίτησης ΕΕΠ	48
Εσθονία – Υπηρεσίες μετάφρασης ΕΕΠ	48
Συλλογή δεδομένων	48
Ισπανία – Κεντρικό Μητρώο για την Προστασία Θυμάτων Ενδοοικογενειακής Βίας και Βίας με βάση το Φύλο και Παρατηρητήριο κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας με βάση το Φύλο	48
Δανία – Μητρώα και έρευνες	49
Υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων	50
Κύπρος – Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ)	50
Ιταλία – Κέντρα και ενώσεις καταπολέμησης της βίας	51
Εκπαίδευση για επαγγελματίες	51
Πορτογαλία – Εθνικό Σχέδιο V για τη Βία κατά Γυναικών	51
Εκπαίδευση για νομικούς	52
Ιταλία – Εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση υποθέσεων βίας κατά των γυναικών	52
Διαθεσμική συνεργασία	53
Ιταλία – Συνεργασία μεταξύ δικαστικών αρχών, τοπικών δικτύων καταπολέμησης της βίας και κοινωνικών υπηρεσιών	53
Κύπρος – Διατμηματικές Διαδικασίες για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια (ΔΔΠ)	54
Νομική βοήθεια και συνδρομή	55
Ελλάδα – Πρόγραμμα «Όλες ασφαλείς»: Δωρεάν νομική βοήθεια	55
Μηχανισμοί παρακολούθησης και κυρώσεις	55
Ισπανία – Σύστημα VioGén (Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης για Υποθέσεις Βίας με βάση το Φύλο)	55
Ισπανία – AlertCops και My112	56

Εισαγωγή

Το πρόγραμμα Άρτεμις

Η παρούσα μελέτη έλαβε χώρα στο πλαίσιο του προγράμματος Άρτεμις: Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας¹.

Η Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας (ΕΕΠ), μηχανισμός για την αμοιβαία αναγνώριση των μέτρων προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, θεσπίστηκε με την οδηγία 2011/99/ΕΕ (Οδηγία ΕΕΠ) και όφειλε να ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών έως τις 11 Ιανουαρίου 2015.

Στόχος της Οδηγίας ΕΕΠ και λειτουργία της ΕΕΠ είναι η απλοποίηση των διαδικασιών αναγνώρισης των εντολών προστασίας που εκδίδονται από ένα κράτος μέλος σε κάποιο άλλο, καθώς και η διασφάλιση της προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων σε ολόκληρη την ΕΕ. Η ΕΕΠ καλύπτει τόσο προληπτικές όσο και μη προληπτικές εντολές προστασίας που εκδίδονται στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 5 της Οδηγίας ΕΕΠ. Περαιτέρω, υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι μη αναγνώρισης μιας ΕΕΠ που ορίζονται στο άρθρο 10.

Οι έρευνες για τη διερεύνηση της εφαρμογής της ΕΕΠ και τον εντοπισμό προκλήσεων και εμποδίων στην αποτελεσματική εφαρμογή της έχουν υπάρξει μέχρι σήμερα πολύ περιορισμένες. Σύμφωνα με μελέτη που διενέργησε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας το 2017², οι ΕΕΠ εφαρμόστηκαν σε πολύ περιορισμένο αριθμό: μόνο 7 ΕΕΠ έχουν εκδοθεί σε ολόκληρη την ΕΕ³. Και τούτο παρά το γεγονός ότι, το 2010, παραδείγματος χάριν, περίπου 100.000 γυναίκες κάτοικοι της ΕΕ ωφελήθηκαν από μέτρα προστασίας που σχετίζονται με τη βία με βάση το φύλο (ΒΒΦ), σε συνδυασμό με στοιχεία που δείχνουν ότι μία στις τρεις γυναίκες στην ΕΕ έχει υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία από την ηλικία των 15 ετών και ότι μία στις πέντε γυναίκες έχει υποστεί παρενοχλητική παρακολούθηση⁴. Ως εκ τούτου, η ΕΕΠ είναι δυνητικά ένα σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση της προστασίας των γυναικών σε ολόκληρη την ΕΕ.

Με την ανωτέρω μελέτη εντοπίστηκε επίσης μια γενική έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης σχετικά με τις ΕΕΠ, τόσο μεταξύ των νομικών που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με τα θύματα όσο και μεταξύ των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα υποστήριξης θυμάτων. Κατά συνέπεια, τα προστατευόμενα πρόσωπα δεν έχουν πρόσβαση

¹ www.artemis-europa.eu

² Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας (2017), *European Protection Order Directive 2011/99/EU: European Implementation Assessment* (Οδηγία Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας: Ευρωπαϊκή Αξιολόγηση Εφαρμογής), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU\(2017\)603272_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf)

³ Ωστόσο, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της ΕΕ με βάση δεδομένα που παρείχαν τα κράτη μέλη, κατά την περίοδο 2015-2018 εκδόθηκαν 37 ΕΕΠ σε ολόκληρη την ΕΕ. Εξ αυτών είχαν αναγνωριστεί και εκτελεστεί 15. Η συντριπτική πλειοψηφία των ΕΕΠ εκδόθηκε από ένα μόνο κράτος μέλος, ενώ οι υπόλοιπες από 2 κράτη μέλη. Σε 10 κράτη μέλη δεν έχουν εκδοθεί, αναγνωριστεί ούτε εκτελεστεί ΕΕΠ. Περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων δεν διατίθεται στην έκθεση. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the European protection order*, σελ. 11, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0187&from=EN>

⁴ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) (2014), *Violence against Women: An EU Wide Survey, Main Results*, <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>.

σε πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ ούτε στις συναφείς διαδικασίες αίτησης ΕΕΠ, σε περίπτωση που ταξιδεύουν σε άλλο κράτος μέλος.

Στόχος του προγράμματος ARTEMIS είναι επομένως η μελέτη της εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ στις χώρες εταίρους του προγράμματος (**Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα και Ιταλία**), ο εντοπισμός τυχόν κενών στην εφαρμογή της ΕΕΠ και η πρόταση τρόπων καλύτερης προώθησης και αξιοποίησης της ΕΕΠ από ενδιαφερόμενους φορείς, όπως δικηγόρους, ΜΚΟ, λειτουργούς της ποινικής δικαιοσύνης και κοινωνικές υπηρεσίες για την προστασία των θυμάτων ΒΒΦ.

Σε ένα προκαταρκτικό στάδιο, η έλλειψη εφαρμογής και η περιορισμένη αξιοποίηση της ΕΕΠ αποτελεί κοινό τόπο στις χώρες εταίρους του προγράμματος, γεγονός που αντικατοπτρίζει μια ευρύτερη τάση σε ολόκληρη την ΕΕ. Ένα άλλο κοινό χαρακτηριστικό είναι η χρήση των ΕΠ σε εθνικό επίπεδο κυρίως για την προστασία γυναικών θυμάτων ΒΒΦ, ένα σοβαρό πρόβλημα που ανακύπτει στις χώρες εταίρους του προγράμματος και αντικατοπτρίζεται με παρόμοιο τρόπο σε ολόκληρη την ΕΕ. Παρά ταύτα, δεδομένων των διαφορετικών νομοθετικών πλαισίων, το πιθανό πεδίο έκδοσης και αναγνώρισης της ΕΕΠ ποικίλλει, προκαλώντας συγκεκριμένα προβλήματα για κάθε χώρα που επηρεάζουν, ωστόσο, τη συνολική αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ για τη βελτίωση της προστασίας γυναικών θυμάτων ΒΒΦ, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε ενωσιακό επίπεδο.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί συγκριτική ανάλυση της εφαρμογής της ΕΕΠ στις χώρες εταίρους του προγράμματος με βάση την επιθεώρηση των εθνικών εκθέσεων που υπέβαλε κάθε χώρα εταίρος⁵. Με την έκθεση προσδιορίζονται και αναλύονται συνήθη θέματα και τάσεις, καθώς και διαφορές και αποκλίσεις, ενώ προτείνονται συστάσεις για τη διευκόλυνση της συνολικής αποτελεσματικότητας και εφαρμογής της ΕΕΠ στην ευρύτερη ΕΕ. Τέλος, θα επισημανθούν ορισμένες ορθές πρακτικές για την προώθηση της χρήσης των ΕΠ, καθώς και της ΕΕΠ (βλ. Παράρτημα).

Η ΒΒΦ στις χώρες εταίρους του προγράμματος

Κροατία

Η βία κατά των γυναικών στην Κροατία είναι ένα σοβαρό και διαδεδομένο ζήτημα, ιδίως η βία στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις. Εθνική έρευνα που διεξάχθηκε από το Αυτόνομο Σπίτι της Γυναίκας στο Ζάγκρεμπ (AWHZ) το 2003, η μόνη του είδους της μέχρι σήμερα, έδειξε ότι μία στις τρεις γυναίκες είχε υποστεί ή ήταν πιθανό να υποστεί κάποιου είδους σωματική βία από στενό σύντροφο κατά τη διάρκεια της ζωής της.⁶ Τα δεδομένα του 2014 από την έρευνα για τη βία κατά των γυναικών σε επίπεδο ΕΕ του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)⁷ κατέδειξαν ότι μία στις οκτώ (12%) γυναίκες στην Κροατία έχει υποστεί σωματική βία από την ηλικία των 15 ετών, ενώ ποσοστό 3% υπέστη σεξουαλική βία και 42% υπέστη ψυχολογική βία, και στις δύο περιπτώσεις από σύντροφο. Μεταξύ των μορφών βίας που διαπράχθηκαν η πιο συνηθισμένη (33%) ήταν η κακοποίηση (λεκτική κακοποίηση, προσβολές, ταπείνωση), αλλά περίπου τρεις στις δέκα

⁵ Οι εθνικές εκθέσεις διατίθενται στη διεύθυνση <https://www.artemis-europa.eu/results/>.

⁶ Αυτόνομο Σπίτι της Γυναίκας στο Ζάγκρεμπ (2003), *Interpretacija rezultata istraživanja o nasilju nad ženama u Republici Hrvatskoj* (Ερμηνεία των ερευνητικών αποτελεσμάτων περί της συχνότητας της βίας κατά των γυναικών στην Κροατία), διατίθεται στα Κροατικά στη διεύθυνση <http://www.azkz.net/istrazivanja.html>. Η έρευνα μελέτησε την εμπειρία των γυναικών σε περιστάσεις βίας, καθώς και τη σχετική εμπειρία των μητέρων και των φίλων τους, προκειμένου να υπολογίσει στη συνέχεια τη δια βίου συχνότητά της.

⁷ Βλ. υποσημείωση 3.

γυναίκες (29%) εντόπισαν επίσης συμπεριφορές ελέγχου. Πάνω από μία στις δέκα (11%) εντόπισαν οικονομική κακοποίηση από τους συντρόφους τους από την ηλικία των 15 ετών.

Κύπρος

Το 2012 η Κύπρος διενήργησε την πρώτη πανεθνική έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Κύπρο⁸, με την οποία αποκαλύφθηκε ότι τουλάχιστον 28% των γυναικών στην Κύπρο έχουν βιώσει κάποια μορφή ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και οικονομικής, ψυχολογικής, σεξουαλικής και σωματικής βίας. Δύο χρόνια αργότερα, η έρευνα του FRA που διεξάχθηκε το 2014 έδειξε ότι, από την ηλικία των 15 ετών, μία στις πέντε γυναίκες στην Κύπρο είχε βιώσει σωματική ή/και σεξουαλική βία από σύντροφο ή/και μη σύντροφο, ενώ ποσοστό 31% των προσώπων στην Κύπρο αποκάλυψε ότι γνωρίζει γυναίκα που έχει υπάρξει θύμα ενδοοικογενειακής βίας εντός του φιλικού και οικογενειακού κύκλου του.⁹

Τσεχία

Η έρευνα του FRA που έλαβε χώρα το 2014 έδειξε ότι ποσοστό 32% των γυναικών στην Τσεχία είχαν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία. Η μελέτη έδειξε επίσης ότι, κατά τη διάρκεια της ζωής τους, 9% των γυναικών είχε υποστεί παρενοχλητική παρακολούθηση, 12% σεξουαλική κακοποίηση και 5% ήταν θύματα βιασμού.¹⁰

Ελλάδα

Η ΒΒΦ είναι διαδεδομένο φαινόμενο στην Ελλάδα. Σύμφωνα με πρόσφατα δεδομένα της ΕΕ που προήλθαν από τον δείκτη ισότητας των φύλων του EIGE¹¹, 25% των γυναικών στην Ελλάδα έχουν υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία τουλάχιστον μία φορά από την ηλικία των 15 ετών. Πέραν αυτών, το Παρατηρητήριο της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων στην Ελλάδα επεσήμανε μια ετήσια αύξηση κατά 49% του αριθμού των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας βάσει αστυνομικών εκθέσεων (Παρατηρητήριο ΓΓΔΟΠΙΦ, 2019).¹² Το Παρατηρητήριο ανέφερε ότι 25.079 γυναίκες στράφηκαν σε 41 συμβουλευτικά κέντρα σε όλη τη χώρα μεταξύ Απριλίου 2012 και Νοεμβρίου 2018, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία –22.183 περιπτώσεις– αφορούσε ΒΒΦ. Την ίδια περίοδο 1.352 γυναίκες θύματα βίας φιλοξενήθηκαν στα 21 καταλύματα. Επιπλέον, η εθνική γραμμή βοήθειας της ΓΓΔΟΠΙΦ έλαβε 5.984 κλήσεις το 2019, εκ των οποίων ποσοστό 77% αφορούσε περιπτώσεις ΒΒΦ. Από αυτές τις κλήσεις, 3.103 αφορούσαν γυναίκες θύματα βίας, οι οποίες κατήγγειλαν ενδοοικογενειακή βία σε ποσοστό 90%, σεξουαλική παρενόχληση σε ποσοστό 2%, βιασμό σε 1% και άλλες μορφές βίας σε 5% (ΓΓΔΟΠΙΦ, 2019).¹³ Την ίδια χρονιά –το 2019– ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων

⁸ Η συνοπτική έκθεση «Έκταση, Συχνότητα, Μορφές και Επιπτώσεις της Ενδοοικογενειακής Βίας κατά των Γυναικών στην Κύπρο» της έρευνας, που καταρτίστηκε το 2012 από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, διατίθεται στα Ελληνικά στη διεύθυνση <http://www.familyviolence.gov.cy/cgi-bin/hweb?-A=971&V=research>

⁹ Βλ. υποσημείωση 3.

¹⁰ Βλ. υποσημείωση 3.

¹¹ Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) (2017), *Gender Equality Index*, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2017/domain/violence/EL>.

¹² Παρατηρητήριο ΓΓΔΟΠΙΦ (2019), *Gender-based violence*, <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2020/05/Observatory-E-bulletin-no.-23-Gender-based-violence.pdf>.

¹³ Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2019), *Στατιστικά στοιχεία τηλεφωνικής γραμμής SOS 15900 1-1-19 έως 31/12/2019*, διατίθεται στα Ελληνικά στη διεύθυνση <https://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2020/01/%CE%A3%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1->

Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου (ΣΓΣΗ, 2020) έλαβε 134 κλήσεις στη γραμμή βοήθειάς του και 22 μηνύματα μέσω Facebook ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και αντιμετώπισε 114 περιπτώσεις βίας με βάση το φύλο μέσω των ψυχοκοινωνικών συμβουλευτικών υπηρεσιών του, ενώ πέντε γυναίκες έχουν φιλοξενηθεί στον ξενώνα του ΣΓΣΗ.

Ιταλία

Έρευνα που δημοσιεύθηκε πρόσφατα από το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής (ISTAT) έδειξε ότι 31,5% των γυναικών ηλικίας 16-70 ετών στην Ιταλία έχει βιώσει κάποια μορφή σωματικής ή σεξουαλικής βίας κατά τη διάρκεια της ζωής τους: 20,2% έχουν υποστεί σωματική βία και 21% σεξουαλική βία, με 5,4% να έχουν βιώσει διακεκριμένες μορφές όπως βιασμός και απόπειρα βιασμού. Επιπρόσθετα, 21,5% των γυναικών της μελέτης είχαν υποστεί παρενοχλητική παρακολούθηση από πρώην σύντροφο κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

Επισκόπηση των Εντολών Προστασίας στις χώρες εταίρους του προγράμματος

Οι χώρες εταίροι του προγράμματος έχουν όλες ενσωματώσει την οδηγία 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας (**Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων**) και έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (**Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης**).

Κροατία

Η ΒΒΦ κατά των γυναικών ρυθμίζεται στην Κροατία μέσω του Ποινικού Κώδικα και του Νόμου περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία. Ο Ποινικός Κώδικας περιέχει νομικές διατάξεις για την επιβολή κυρώσεων στις περισσότερες μορφές βίας κατά των γυναικών και της ΒΒΦ, συμπεριλαμβανομένης της παρενοχλητικής παρακολούθησης, της σεξουαλικής βίας και της ενδοοικογενειακής βίας. Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία συγκεκριμένα, στην πράξη οι περισσότερες υποθέσεις διώκονται και τιμωρούνται βάσει του Νόμου περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία, ο οποίος διαφέρει σημαντικά από τον Ποινικό Κώδικα, δεδομένου ότι προβλέπει πλημμελήματα –δηλαδή ελαφρύτερα αδικήματα– και συνεπώς δεν ασχολείται με σοβαρότερα περιστατικά.

Οι ΕΠ στην Κροατία εκδίδονται ως εκ τούτου τόσο βάσει του ποινικού κώδικα όσο και νόμων για πλημμελήματα. Στην Κροατία δεν εκδίδονται ΕΠ με βάση το αστικό δίκαιο.

Όσον αφορά τις ΕΠ δυνάμει του ποινικού δικαίου, ο Ποινικός Κώδικας ορίζει τις ΕΠ με τη μορφή μέτρων ασφάλειας που εκδίδει το δικαστήριο ως ποινικές κυρώσεις κατά των καταδικασθέντων δραστών, όπου περιλαμβάνονται εντολές περιορισμού και εντολές απομάκρυνσης. Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας προβλέπει προληπτικά μέτρα, όπως, μεταξύ άλλων, εντολές περιορισμού, εντολές απομάκρυνσης και εντολές απαγόρευσης επικοινωνίας, ως υποκατάστατα της προσωρινής κράτησης. Οι εντολές αυτές ενδέχεται να ισχύουν και κατά τη διάρκεια της δίκης. Ομοίως, οι ΕΠ μπορούν να εκδοθούν από το δικαστήριο ως προληπτικά μέτρα κατά τη διάρκεια της δίκης και ως προστατευτικά μέτρα κατά το στάδιο της έκδοσης απόφασης, σύμφωνα με τις διατάξεις για τα πλημμελήματα. Περαιτέρω, η αστυνομία μπορεί να εκδώσει εντολή προστασίας σε περίπτωση έκτακτης

ανάγκης βάσει του νόμου περί πλημμελημάτων, αλλά σχεδόν ποτέ δεν αξιοποιεί αυτό το μέτρο. Τέλος, σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, μπορεί να εκδοθούν ΕΠ από το δικαστήριο ως κυρώσεις σύμφωνα με τον Νόμο περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία· αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, εντολές περιορισμού και απομάκρυνσης.

Σε γενικές γραμμές, η διάρκεια των ΕΠ που εκδίδονται στην Κροατία κυμαίνεται από έναν μήνα έως πέντε έτη το πολύ. Υπάρχουν μηχανισμοί και διαδικασίες παρακολούθησης για τις ΕΠ που εκδίδονται τόσο βάσει του ποινικού κώδικα όσο και του νόμου περί πλημμελημάτων, μέσω των οποίων το θύμα ή/και η αστυνομία μπορούν να παρακολουθούν τις παραβάσεις του δράστη. Ενδεχόμενη παράβαση της ΕΠ τιμωρείται σύμφωνα με τον ποινικό κώδικα ή τον νόμο περί πλημμελημάτων.

Τα δεδομένα που παρατίθενται στην εθνική έκθεση δείχνουν ότι οι περισσότερες ΕΠ που εκδίδονται για την προστασία των γυναικών θυμάτων ΒΒΦ έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τον Νόμο περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία. Τα δεδομένα αυτά αντιστοιχούν στα δεδομένα που συλλέγει η αστυνομία, σύμφωνα με τα οποία η πλειονότητα των περιπτώσεων ΒΒΦ διώκονται βάσει του προαναφερθέντος νόμου, αντί του ποινικού κώδικα, ο οποίος θα προέβλεπε βαρύτερες ποινές και θα κάλυπτε επίσης μεγαλύτερο εύρος θυμάτων.

Κύπρος

Παρόλο που δεν υπάρχει ειδικός νόμος για τη βία κατά των γυναικών στην Κύπρο, οι περισσότερες μορφές βίας κατά των γυναικών έχουν ποινικοποιηθεί. Η ενδοοικογενειακή βία έχει ποινικοποιηθεί δυνάμει των περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 έως το 2019 (**Νομοθεσία περί Βίας στην Οικογένεια της Κύπρου**). Τα σεξουαλικά αδικήματα, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, τιμωρούνται με τη μέγιστη ποινή της ισόβιας κάθειρξης. Ο βιασμός εντός του γάμου αναγνωρίζεται επίσης ως έγκλημα. Άλλες μορφές ΒΒΦ, όπως ο αναγκαστικός γάμος και ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, είναι παράνομες. Σημαντικό είναι το ότι η παρενοχλητική παρακολούθηση δεν έχει ποινικοποιηθεί ακόμα στην Κύπρο.

Η χρήση των ΕΠ προβλέπεται στη νομοθεσία της Κύπρου, είτε ως προληπτικό μέτρο είτε ως ποινική κύρωση, με στόχο την απαγόρευση επισκέψεων ή παρενόχλησης, καθώς και την είσοδο ή την παρουσία οποιουδήποτε μέλους της οικογένειας που είναι δράστης στην οικογενειακή στέγη. Στην πραγματικότητα οι ΕΠ εκδίδονται κυρίως για την προστασία γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και για αδικήματα που προβλέπονται στη Νομοθεσία περί Βίας στην Οικογένεια της Κύπρου.

Οι ΕΠ βάσει ποινικού δικαίου μπορούν να εκδοθούν από το δικαστήριο είτε πριν από τη δίκη (προσωρινό προληπτικό διάταγμα αποκλεισμού και προληπτικό διάταγμα απομάκρυνσης) είτε μετά από αυτή (διάταγμα αποκλεισμού και διάταγμα απομάκρυνσης). Οι ειδικές περιστάσεις, όπως η διάρκεια των ΕΠ, ρυθμίζονται σύμφωνα με τη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Η παραβίαση των εντολών προστασίας που επιβάλλονται ως ποινική κύρωση τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ή χρηματική ποινή, ωστόσο είναι ασαφές στη νομοθεσία εάν η παράβαση προληπτικού μέτρου τιμωρείται ποινικά.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, σε περιπτώσεις που η νομικά καθορισμένη ποινή για πράξη ενδοοικογενειακής βίας δεν υπερβαίνει τα πέντε χρόνια φυλάκισης, η αρμόδια αρχή για την

έκδοση ΕΠ είναι το Επαρχιακό Δικαστήριο, ένα μικτό αστικό και ποινικό δικαστήριο. Όταν η ποινή υπερβαίνει τα πέντε έτη, αρμόδια αρχή θεωρείται το Κακουργιοδικείο. Ελλείπει μηχανισμών ή εργαλείων παρακολούθησης για την προστασία των θυμάτων από παραβάσεις των ΕΠ, εναπόκειται στο θύμα να καταγγείλει τις παραβάσεις. Ωστόσο, εάν το θύμα είναι ανήλικο, είναι υπεύθυνοι/ες οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης και για την αναφορά παραβάσεων στην αστυνομία.

Οι ΕΠ εκδίδονται και βάσει αστικού δικαίου από Οικογενειακό Δικαστήριο: αυτές αφορούν κυρίως την ανάθεση επιμέλειας ανηλίκου και μπορούν στην πράξη να εκδίδονται σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

Δεν υπάρχει κεντρικό εθνικό μητρώο που καταγράφει τις εκδοθείσες ΕΠ και οι αρμόδιες αρχές –οι αστυνομικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας– δεν συλλέγουν δεδομένα σχετικά με τις ΕΠ. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί η συχνότητα της χρήσης ή η αποτελεσματικότητα των ΕΠ για την προστασία των γυναικών θυμάτων βίας στην Κύπρο.

Τσεχία

Στην περίπτωση της Τσεχίας, η ΒΒΦ έχει ποινικοποιηθεί και τιμωρείται σύμφωνα με το τσεχικό ποινικό δίκαιο, με διαφορετικές μορφές της ΒΒΦ να αντιστοιχούν σε αντίστοιχα αδικήματα.

Οι ΕΠ μπορούν να εκδίδονται δυνάμει του ποινικού, του αστικού και του διοικητικού δικαίου και χρησιμοποιούνται ως προληπτικά μέτρα εναντίον του δράστη κατά το στάδιο της προδικασίας, καθώς και ως μέτρα ασφαλείας κατά το στάδιο της έκδοσης απόφασης. Οι ΕΠ εκδίδονται με τη μορφή εντολών περιορισμού, απαγόρευσης επικοινωνίας και απομάκρυνσης. Πέραν αυτού, η αστυνομία μπορεί να εκδώσει εντολή έξωσης εναντίον του δράστη ως επείγον μέτρο βάσει του διοικητικού δικαίου.

Οι ΕΠ που εκδίδονται ως προληπτικά μέτρα διέπονται από ειδικές νομοθετικές διατάξεις που στοχεύουν στην προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και παρενοχλητικής παρακολούθησης. Οι ΕΠ που επιβάλλονται ως προληπτικά μέτρα βάσει του αστικού δικαίου έχουν μέγιστη διάρκεια 6 μηνών, ενώ η διάρκεια των ΕΠ που επιβάλλονται ως μέτρα ασφαλείας σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο καθορίζεται από το ποινικό δικαστήριο. Οι έκτακτες εντολές έξωσης διαρκούν 10 ημέρες με δυνατότητα παράτασης.

Σε γενικές γραμμές, εναπόκειται στο θύμα να καταγγείλει ενδεχόμενες παραβάσεις της ΕΠ, εκτός από τις έκτακτες εντολές έξωσης, οι οποίες παρακολουθούνται από την αστυνομία. Η παραβίαση της ΕΠ τιμωρείται με είτε φυλάκιση είτε με πρόστιμο.

Τα δεδομένα είναι περιορισμένα και δεν έχουν συλλεχθεί συστηματικά από τους αρμόδιους φορείς. Ωστόσο, τα διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν ότι η εντολή έξωσης, καθώς και οι ΕΠ που εκδίδονται βάσει του διοικητικού και του αστικού δικαίου, εφαρμόζονται αρκετά συχνά, σε αντίθεση με τις ΕΠ βάσει του ποινικού δικαίου που δεν εκδίδονται επαρκώς.

Ελλάδα

Στην Ελλάδα έχουν αναγνωριστεί ως εγκλήματα διάφορες μορφές της ΒΒΦ – συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας και της παρενοχλητικής παρακολούθησης– ιδίως μετά την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Οι ΕΠ διέπονται από το ποινικό, το αστικό και το δημόσιο δίκαιο και εκδίδονται βάσει τόσο γενικών

όσο και ειδικών νομοθετικών διατάξεων για τη διαπροσωπική βία, ιδίως βάσει του Νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, ο οποίος έχει ενσωματωθεί τόσο στο αστικό όσο και στο ποινικό δίκαιο.

Σύμφωνα με το αστικό δίκαιο οι ΕΠ εκδίδονται από το δικαστήριο με τη μορφή προληπτικών ασφαλιστικών μέτρων σε επείγουσες περιπτώσεις ή για την πρόληψη επικείμενου κινδύνου. Η έκταση και η ακριβής μορφή αυτού του είδους μέτρου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Μπορούν επίσης να εκδοθούν ΕΠ δυνάμει του αστικού δικαίου για την προστασία θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και παρενοχλητικής παρακολούθησης: αυτές περιλαμβάνουν εντολές περιορισμού, εντολές απομάκρυνσης και απαγόρευσης επικοινωνίας ή προσέγγισης του θύματος. Αυτές οι ΕΠ δεν έχουν καθορισμένη διάρκεια και ισχύουν γενικά καθ' όλη τη δίκη.

Ομοίως, στο ποινικό δίκαιο προβλέπεται η χρήση των ΕΠ ως προληπτικό μέτρο αντί της προσωρινής κράτησης, παραδείγματος χάριν μια εντολή απαγόρευσης ή περιορισμού. Το δικαστήριο έχει και πάλι κάποιο βαθμό διακριτικής ευχέρειας ως προς την έκταση και τους ακριβείς όρους αυτών των μέτρων. Επιπλέον, ο Νόμος για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας εισήγαγε επίσης διατάξεις για την έκδοση ΕΠ βάσει ποινικού δικαίου, με τη μορφή περιοριστικών όρων απαγόρευσης και απομάκρυνσης, κατά τη διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστηρίου (άρθ. 18). Αυτές οι ΕΠ μπορούν να παραμείνουν σε ισχύ κατά τη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου που τις εξέδωσε. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο έχει την εξουσία να ανακαλέσει, να αντικαταστήσει ή να τροποποιήσει την ΕΠ σύμφωνα με τις περιστάσεις κάθε υπόθεσης και προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία του θύματος.

Η συμμόρφωση με τις ΕΠ δεν παρακολουθείται ενεργά στην Ελλάδα, αλλά εναπόκειται γενικά στο θύμα να καταγγείλει παραβάσεις. Η παραβίαση των ΕΠ ποινικού δικαίου τιμωρείται με φυλάκιση ή πρόστιμο, ενώ δεν είναι σαφές εάν η παραβίαση των ΕΠ αστικού δικαίου έχει ποινικοποιηθεί. Τέλος, δεν υπάρχει κεντρική βάση δεδομένων για την καταγραφή των ΕΠ στην Ελλάδα.

Ιταλία

Η Ιταλία διαθέτει νόμους που επικεντρώνονται στην καταπολέμηση συγκεκριμένων μορφών ΒΒΦ, μεταξύ άλλων της σεξουαλικής βίας και της βίας στην οικογένεια, καθώς και νόμο που απαγορεύει τη ΒΒΦ γενικά, οι οποίοι έχουν ενταχθεί μέσω τροποποιήσεων τόσο στον αστικό κώδικα όσο και στον ποινικό κώδικα. Οι ΕΠ διέπονται επομένως από το αστικό, το ποινικό ή το διοικητικό δίκαιο και συνδέονται με συγκεκριμένους τύπους εγκλημάτων: σεξουαλική βία, ενδοοικογενειακή βία (η οποία περιλαμβάνει και την κακοποίηση παιδιών), σωματική βλάβη και παρενοχλητική παρακολούθηση.

Σύμφωνα με το αστικό δίκαιο, οι ΕΠ περιλαμβάνουν εντολές απομάκρυνσης και εντολές περιορισμού που εκδίδονται εναντίον του δράστη, ενώ βάσει διοικητικού δικαίου οι ΕΠ λαμβάνουν τη μορφή αστυνομικής σύστασης κατά του δράστη, που εκδίδεται με ή χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, απαιτώντας από τον δράστη να σταματήσει την παραβατική συμπεριφορά.¹⁴ Τέλος, σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο οι ΕΠ λαμβάνουν τη μορφή εντολών απαγόρευσης επικοινωνίας, περιορισμού και απομάκρυνσης και εκδίδονται από δικαστήριο. Επιπρόσθετα, η αστυνομία μπορεί να εκδώσει βραχυπρόθεσμη απαγορευτική εντολή εάν ο

¹⁴ GREVIO (2020), *Baseline Evaluation Report: Italy* (Βασική έκθεση αξιολόγησης: Ιταλία), <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e>.

δράστης πιαστεί επ' αυτοφώρω κατά τη διάπραξη εγκλήματος που συνεπάγεται σοβαρό και επικείμενο κίνδυνο για τη ζωή ή τη σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα του θύματος.

Γενικότερα, οι ΕΠ που εκδίδονται στην Ιταλία διαρκούν περίπου ένα έτος. Όσον αφορά την παρακολούθηση των παραβάσεων των ΕΠ, εναπόκειται εν γένει στο θύμα να τις καταγγείλει και δεν διατίθενται άλλοι μηχανισμοί παρακολούθησης. Οι παραβάσεις των ΕΠ αστικού δικαίου τιμωρούνται με φυλάκιση, όπως και οι παραβάσεις των ΕΠ ποινικού δικαίου, ενώ οι παραβάσεις των ΕΠ που εκδίδονται βάσει διοικητικού δικαίου προκαλούν αυτόματα την κίνηση ποινικής διαδικασίας.¹⁵ Τα δεδομένα που παρατίθενται στην εθνική έκθεση δείχνουν ότι οι ΕΠ αστικού δικαίου εκδίδονται λιγότερο συχνά από τις ΕΠ που εκδίδονται βάσει ποινικών και διοικητικών διατάξεων.

Επισκόπηση της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας (ΕΕΠ) στις χώρες εταίρους του προγράμματος

Οι χώρες εταίροι του προγράμματος έχουν ενσωματώσει την Οδηγία ΕΕΠ στην εθνική τους νομοθεσία.

Η Κύπρος χρησιμοποίησε την τεχνική δημιουργίας ενός ενιαίου νόμου για να εξασφαλίσει πλήρη νομοθετική ενσωμάτωση. Ωστόσο, δεν πραγματοποιήθηκε καμία διαδικασία διαβούλευσης πριν από αυτό το διάβημα, γεγονός που οδήγησε σε σημαντικά προβλήματα κατά την εφαρμογή του νόμου. Ειδικότερα δεν προβλέπονται ούτε έχουν εφαρμοστεί πρακτικές διατάξεις, νομοθετικές ή άλλες, έτσι ώστε η Οδηγία ΕΕΠ να έχει αισθητό αντίκτυπο.

Η αρχή που εξουσιοδοτείται βάσει της εθνικής νομοθεσίας να εκδώσει την ΕΕΠ είναι το Επαρχιακό Δικαστήριο που επέβαλε την ΕΠ. Ομοίως, το Επαρχιακό Δικαστήριο είναι η αρχή που πρέπει να αναγνωρίσει τις ΕΕΠ που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος. Μέχρι σήμερα δεν έχουν εκδοθεί ούτε αναγνωρισθεί ΕΕΠ στην Κύπρο ούτε υπάρχει κεντρικό μητρώο για την καταγραφή ή την παρακολούθηση των ΕΕΠ.

Στην Κροατία ο ανακριτής δικαστής του Επαρχιακού Δικαστηρίου είναι αρμόδια αρχή για την έκδοση και αναγνώριση μιας ΕΕΠ. Ο εθνικός νόμος για την ενσωμάτωση της Οδηγίας ΕΕΠ ορίζει ότι μια ΕΕΠ εκδίδεται μόνο σε σχέση με τις εθνικές ΕΠ που διέπονται από το ποινικό δίκαιο. Έτσι οι εθνικές ΕΠ που εκδίδονται σύμφωνα με τον νόμο περί πλημμελημάτων – δηλαδή σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία– αποκλείονται ρητά από το πεδίο εφαρμογής της ΕΕΠ.

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τη συχνότητα των ΕΕΠ στην Κροατία, δεδομένου ότι η καμία κυβερνητική υπηρεσία ή φορέας δεν έχει αναλάβει την παρακολούθηση και τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις ΕΕΠ. Αποδεικτικά στοιχεία από τον δημόσιο τομέα δείχνουν ότι έχουν αναγνωρισθεί δύο ΕΕΠ,¹⁶ ενώ δεν έχουν εκδοθεί ΕΕΠ. Ωστόσο, δεν ήταν δυνατή η επαλήθευση αυτών των αριθμών.

Στην Ιταλία, αρμόδια αρχή για την έκδοση και αναγνώριση ΕΕΠ είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, σε συνεργασία με δικαστές και δικαστήρια. Συγκεκριμένα, ο/η δικαστής που εξέδωσε εθνική ΕΠ έχει εξουσία να εκδώσει τη σχετική ΕΕΠ. Εν τω μεταξύ, το Εφετείο

¹⁵ Βλ. υποσημείωση 12 παραπάνω.

¹⁶ IUS-INFO (2020), *Europski nalog za zaštitu i njegova primjena u Republici Hrvatskoj* (Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας και η εφαρμογή της στη Δημοκρατία της Κροατίας), διατίθεται στα Κροατικά στη διεύθυνση <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/40386>.

εξουσιοδοτείται να αναγνωρίζει τις ΕΕΠ. Παρόλο που ο εθνικός νόμος της ενσωμάτωσης προβλέπει ότι οι δικαστικές, αστυνομικές αρχές και οι αρχές πρόνοιας πρέπει να ενημερώνονται όταν αναγνωρίζεται μια ΕΕΠ, δεν παρέχει ωστόσο πρακτικές πληροφορίες ή οδηγίες, παραδείγματος χάριν για την παρακολούθηση τυχόν παραβάσεων. Μέχρι σήμερα έχει εκδοθεί μια ΕΕΠ και φαίνεται ότι δεν έχουν αναγνωριστεί ούτε εκτελεστεί ΕΕΠ. Ωστόσο, λόγω της απουσίας εθνικού δημόσιου μητρώου, είναι δύσκολο να επαληθευτεί η καταγραφή και παρακολούθηση των ΕΕΠ στην Ιταλία.

Όσον αφορά την Τσεχία, οι αρχές με εξουσία έκδοσης ΕΕΠ είναι είτε τα δικαστήρια είτε οι εισαγγελίες. Εν τω μεταξύ, η αρχή με εξουσία αναγνώρισης μιας ΕΕΠ είναι το Επαρχιακό Δικαστήριο. Η κυβέρνηση έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές σε ένα επεξηγηματικό μνημόνιο σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας ΕΕΠ στο εθνικό πλαίσιο, με συγκεκριμένη αναφορά στους τύπους των εθνικών ΕΠ που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ και της ΕΕΠ. Δεν έχουν εκδοθεί ούτε αναγνωριστεί και εκτελεστεί ΕΕΠ κατά την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης. Επιπλέον, δεν υπάρχει επίσημο μητρώο ΕΕΠ στην Τσεχία.

Τέλος, στην Ελλάδα η κεντρική αρχή που έχει οριστεί για τον συντονισμό της έκδοσης και αναγνώρισης των ΕΕΠ είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, ο εκάστοτε εισαγγελέας του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου είναι η αρμόδια αρχή για την αναγνώριση μιας ΕΕΠ και ο εισαγγελέας του δικαστηρίου που εξέδωσε την ΕΠ είναι αρμόδιος για την έκδοση της ΕΕΠ. Δεν εφαρμόζονται συγκεκριμένοι μηχανισμοί παρακολούθησης, αλλά ενδεχόμενη παράβαση τιμωρείται με ποινή φυλάκισης έως δύο ετών. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει κεντρικό μητρώο, δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των ΕΕΠ που έχουν εκδοθεί ή αναγνωριστεί και εκτελεστεί στην Ελλάδα.

Αξιολόγηση της εφαρμογής και του αντίκτυπου των Εντολών Προστασίας και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας στις χώρες εταίρους του προγράμματος: Συγκριτική ανάλυση

Νομικό πλαίσιο για τις εθνικές ΕΠ

Οι χώρες εταίροι του προγράμματος έχουν, συνολικά, παρόμοια νομοθετικά πλαίσια σχετικά με την έκδοση των ΕΠ. Στην πλειονότητα των χωρών οι ΕΠ προβλέπονται τόσο βάσει του ποινικού όσο και του αστικού δικαίου, με εξαίρεση την Κροατία όπου δεν υπάρχουν ΕΠ αστικού δικαίου. Στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Τσεχία οι ΕΠ διατίθενται επίσης δυνάμει του διοικητικού ή του δημοσίου δικαίου. Μόνο η Ιταλία, η Τσεχία και η Κροατία έχουν θεσπίσει νομοθετικές διατάξεις για την *αυτεπάγγελτη* επιβολή επείγουσας εντολής απαγόρευσης από την αστυνομία. Η Κροατία διαφέρει εμφανώς από τις υπόλοιπες χώρες, δεδομένου ότι οι εθνικές ΕΠ ρυθμίζονται από το ποινικό δίκαιο και το δίκαιο περί πλημμελημάτων.

Σε γενικές γραμμές τα εθνικά νομικά πλαίσια στις χώρες εταίρους του προγράμματος προβλέπουν τις ΕΠ ως προληπτικά μέτρα στο στάδιο της προδικασίας, αλλά και ως κυρώσεις βάσει ποινικού ή αστικού δικαίου, εξαιρουμένης της Ελλάδας και της Ιταλίας, όπου οι ΕΠ δεν εκδίδονται ως ποινική κύρωση. Τέλος, η παραβίαση των ΕΠ είναι ποινικά κολάσιμη πράξη, αν και υπάρχει διαφορά ως προς τη βαρύτητα της κύρωσης.

Μία αξιοσημείωτη τάση είναι η έλλειψη συνοχής όσον αφορά την κάλυψη των θυμάτων ΒΒΦ, με αποτέλεσμα την ύπαρξη κενών στην προστασία. Στην Κύπρο, την Κροατία και την Ελλάδα, παραδείγματος χάριν, οι ΕΠ προβλέπονται κυρίως στο στενό πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας. Ως αποτέλεσμα, προϋποθέσεις όπως η συμβίωση, η ύπαρξη κοινής οικογενειακής στέγης και παιδιών μεταξύ του θύματος και του δράστη απαιτούνται για την έκδοση ΕΠ (Κύπρος και Κροατία). Λόγω αυτού ενδεχομένως αποκλείονται γυναίκες θύματα άλλων μορφών ΒΒΦ, όπως η παρενοχλητική παρακολούθηση ή η βία από στενό σύντροφο, όταν το θύμα και ο δράστης δεν ζουν ούτε έχουν παιδιά μαζί.

Παρόλο που στην πλειονότητα των χωρών εταίρων του προγράμματος η παρενοχλητική παρακολούθηση έχει ποινικοποιηθεί και μπορούν να εκδοθούν εθνικές ΕΠ για την προστασία των θυμάτων (Κροατία, Τσεχία, Ελλάδα και Ιταλία), η παρενοχλητική παρακολούθηση δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί ως έγκλημα στην Κύπρο.

Περαιτέρω υπάρχει κάποια ένταση σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τη χρήση και τον σκοπό των ΕΠ, ιδίως στο πλαίσιο της μεγιστοποίησης της προστασίας των θυμάτων και της υιοθέτησης μιας προσέγγισης με επίκεντρο τον κατηγορούμενο και συγκεκριμένα στο προδικαστικό στάδιο, κατά το οποίο οι εθνικές ΕΠ εκδίδονται ως προληπτικά μέτρα (Κροατία και Ελλάδα). Στην Κροατία οι δικαστές ενδιαφέρονται ως επί το πλείστον να διασφαλίσουν την παρουσία του κατηγορουμένου στη δίκη και οι δικαστικές διαδικασίες δεν επικεντρώνονται στα θύματα. Πράγματι, έρευνες έδειξαν ότι πλημμεληματικά προληπτικά μέτρα, τα οποία θα προστάτευαν το θύμα, εκδίδονται μόνο στο 5% των περιπτώσεων. Ομοίως στην Ελλάδα, τα προληπτικά μέτρα που διατίθενται στις ποινικές δίκες –και επιβάλλονται συνήθως– επικεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στον κατηγορούμενο και, κατά συνέπεια, δεν προστατεύουν το θύμα. Η προσέγγιση αυτή έρχεται σε αντίθεση με τις ΕΠ που προβλέπονται βάσει του αστικού δικαίου, οι οποίες εστιάζουν περισσότερο στη μεγαλύτερη δυνατή προστασία των θυμάτων.

Ένα ακόμα σημείο απόκλισης μεταξύ των χωρών εταίρων του προγράμματος είναι ο βαθμός διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στα δικαστήρια για να καθορίσουν τους όρους των ΕΠ. Ιδίως η κυπριακή και η ελληνική νομοθεσία σχετικά με τις ΕΠ παραχωρούν σημαντικό βαθμό διακριτικής ευχέρειας στα δικαστήρια. Λόγω αυτού ανακύπτουν ζητήματα όσον αφορά την ασφάλεια δικαίου, ενώ ενδέχεται να αποθαρρυνθούν τα θύματα ΒΒΦ από το να ασκήσουν τα δικαιώματά τους και να υποβάλουν αίτηση για ΕΠ.

Τέλος, ένα ακόμα σημαντικό σημείο που πρέπει να σημειωθεί είναι ο αντίκτυπος που έχει ο ορισμός και η ρύθμιση της ΒΒΦ και της βίας κατά των γυναικών σε κάθε χώρα εταίρο του προγράμματος για τις ΕΠ και, κατ' επέκταση, για την ΕΕΠ. Οι εθνικές στρατηγικές για την καταπολέμηση της ΒΒΦ στην Τσεχία, την Ελλάδα και την Ιταλία αναφέρονται ρητά στην ΒΒΦ, ενώ τα εθνικά σχέδια δράσης της Κροατίας και της Κύπρου αναφέρονται μόνο στη οικογενειακή βία. Στη ρύθμιση της ΒΒΦ αποκλειστικά βάσει ειδικής νομοθεσίας για την ενδοοικογενειακή ή την οικογενειακή βία ενυπάρχουν περιορισμοί, καθώς αποκλείονται πρακτικά τα θύματα άλλων μορφών ΒΒΦ που λαμβάνουν χώρα εκτός του πλαισίου μιας οικογενειακής στέγης ή συγκατοίκησης.

Επιπλέον, στην Κροατία οι περισσότερες περιπτώσεις βίας από στενούς συντρόφους, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, τιμωρούνται συνήθως ως πλημμελήματα παρά ως βαρύτερα κακουργήματα βάσει του ποινικού δικαίου. Τονίζεται

επομένως το ευρύτερο ζήτημα της μη αναγνώρισης και ποινικοποίησης της βίας κατά των γυναικών ως σοβαρού αδικήματος στην Κροατία.

Βάσει αυτών είναι εμφανής η έλλειψη ενιαίας κατανόησης της ΒΒΦ και της βίας κατά των γυναικών σε όλες τις μορφές τους –η έλλειψη ενός «ενιαίου εννοιολογικού πλαισίου», όπως διατυπώθηκε από τη μελέτη EPOGender¹⁷– σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Έτσι περιορίζεται όχι μόνο η αποτελεσματικότητα και η εφαρμογή των ΕΠ και της ΕΕΠ, αλλά και η ολοκληρωμένη καταπολέμηση της ΒΒΦ σε όλες τις μορφές της.

Συλλογή δεδομένων για τις ΕΠ

Κοινό θέμα στις χώρες εταίρους του προγράμματος είναι η αξιοσημείωτη έλλειψη συνεπών, αξιόπιστων και επαληθεύσιμων δεδομένων σχετικά με τις ΕΠ, όσον αφορά τον αριθμό και το είδος των ΕΠ, το αδίκημα για το οποίο έχουν εκδοθεί και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με αυτές. Στις περισσότερες χώρες (Κροατία, Τσεχία, Ελλάδα, Ιταλία) η συλλογή δεδομένων υπάρχει με κάποια μορφή, ωστόσο δεν είναι συνεπής, αξιόπιστη ούτε δημόσια διαθέσιμη. Αυτό σχετίζεται ενδεχομένως με ζητήματα θεσμικής ευθύνης και οργανωτικής ικανότητας, καθώς φαίνεται ότι δεν υπάρχει σαφής θεσμικός συντονισμός για τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων σε ορισμένες χώρες (Κροατία και Τσεχία). Η Κύπρος, αντιθέτως, φαίνεται να μην έχει καμία απολύτως διαδικασία συλλογής δεδομένων.

Η έλλειψη δεδομένων παρακωλύει την εκτίμηση του αντίκτυπου και της αποτελεσματικότητας των ΕΠ σε εθνικό επίπεδο, κάτι που αναπόφευκτα θα επηρεάσει την αξιολόγηση της χρήσης και του αντίκτυπου των ΕΕΠ.

Αποτελεσματικότητα των ΕΠ

Συνολικά, παρά την προαναφερθείσα έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων, φαίνεται ότι, σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος, η χρήση ΕΠ σε υποθέσεις ΒΒΦ είναι περιορισμένη σε σχέση με την αντίστοιχη συχνότητα της ΒΒΦ. Ως εκ τούτου υπονομεύεται σοβαρά η προσπάθεια και η δέσμευση κάθε εθνικής κυβέρνησης για την καταπολέμηση της ΒΒΦ και τη διασφάλιση της ασφάλειας των θυμάτων βάσει των εθνικών σχεδίων δράσης, καθώς και της ΕΕ και του διεθνούς δικαίου.

Όσον αφορά την εφαρμογή των ΕΠ, οι δικαστικές αρχές στην Τσεχία τείνουν να εκδίδουν συχνότερα ΕΠ αστικού και διοικητικού δικαίου παρά ΕΠ ποινικού δικαίου, παρόλο που οι πρώτες δεν είναι τόσο αποτελεσματικές όσο οι ΕΠ ποινικού δικαίου και δεν μεγιστοποιούν την προστασία του θύματος. Στην Ιταλία, αντιθέτως, οι ΕΠ ποινικού δικαίου εκδίδονται συχνότερα από τις ΕΠ αστικού δικαίου. Φαίνεται επίσης ότι επιβάλλονται συχνά στους δράστες επείγουσες εντολές απαγόρευσης που εκδίδονται από την αστυνομία βάσει διατάξεων του διοικητικού δικαίου. Ομοίως στην Ελλάδα, τα θύματα καταφεύγουν συχνότερα στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, με αποτέλεσμα να εκδίδονται και να επιβάλλονται συχνότερα ΕΠ βάσει του ποινικού δικαίου κατά των δραστών. Στην Κύπρο δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα ούτως ώστε να εξακριβωθεί ποιο είδος ΕΠ εκδίδεται πιο συχνά.

¹⁷ Freixes & Roman (έκδ.) (2014) *Protection of the Gender-Based Violence Victims in the European Union, Preliminary study of the Directive 2011/99/EU on the European protection order*, σελ. 15, https://ec.europa.eu/justice/grants/results/daphne-toolkit/content/epogender-gender-violence-protocols-protection-victims-and-effectiveness-protection-orders_en.

Τα διαθέσιμα στοιχεία για την Κροατία –με σαφές πόρισμα ότι το νομικό της σύστημα διέπει την έκδοση ΕΠ μόνο βάσει του ποινικού κώδικα και του νόμου περί πλημμελημάτων– υποδεικνύουν ότι τα δικαστήρια εκδίδουν συχνότερα τις ΕΠ που προβλέπονται από τη νομοθεσία περί πλημμελημάτων και, συγκεκριμένα, από τον Νόμο περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία. Αντιστρόφως, σπάνια χρησιμοποιούνται ΕΠ που προβλέπονται βάσει ποινικού δικαίου, τόσο στο στάδιο της προδικασίας όσο και της έκδοσης απόφασης. Η περιορισμένη έρευνα και τα περιορισμένα δεδομένα δείχνουν ότι σε γενικές γραμμές οι ΕΠ δεν εκδίδονται αρκετά συχνά, οι κυρώσεις για παραβίαση των ΕΠ δεν είναι αρκετά αυστηρές και ότι, συνολικά, οι ΕΠ στην Κροατία είναι σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικές. Παρόμοια πορίσματα υπάρχουν και στην Τσεχία, σύμφωνα με τα οποία οι ΕΠ εφαρμόζονται και επιβάλλονται ανεπαρκώς, ενώ κυρώσεις λόγω παραβίασης των ΕΠ επιβάλλονται μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις.

Παρά ταύτα, σημειώνεται ότι τα διαθέσιμα δεδομένα σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος δεν είναι επαρκή ούτε αξιόπιστα, επομένως οι τάσεις στην εφαρμογή και την επιβολή των ΕΠ δύσκολα επαληθεύονται σε εθνικό επίπεδο.

Η έλλειψη στιβαρών και αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης είναι επίσης αξιοσημείωτη στις χώρες εταίρους του προγράμματος, περιορίζοντας την αποτελεσματικότητα των ΕΠ. Εν γένει εναπόκειται στο θύμα να καταγγείλει στην αστυνομία παραβάσεις εκ μέρους του δράστη (Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα και Ιταλία), γεγονός που αφενός επιβαρύνει υπερβολικά το θύμα και αφετέρου υπονομεύει την προστασία που υποτίθεται ότι παρέχουν οι ΕΠ. Ακόμα και όταν υφίστανται διαδικασίες παρακολούθησης, φαίνεται ότι δεν τηρούνται ενεργά από τις αρμόδιες αρχές, όπως η αστυνομία, και το θύμα παραμένει σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνο για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης (Κροατία).

Στην Ελλάδα, μολονότι οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις προβλέπουν την επιβολή κυρώσεων κατά τη διάρκεια ποινικών δικών με τη μορφή συνοδευτικών κυρώσεων, αυτές επιβάλλονται μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις και δεν περιλαμβάνουν την έκδοση ΕΠ ως κύρωση ενός καταδικασθέντος δράστη. Και σε αυτή την περίπτωση πρόκειται για πιθανό κενό στην προστασία των θυμάτων. Οι ποινές που επιβάλλονται συνήθως σε ποινικές δίκες ΒΒΦ έχουν δεχθεί κριτική, επειδή αφενός δεν εξασφαλίζουν επαρκή προστασία για τα θύματα ούτε, αφετέρου, την αποκατάσταση του δράστη. Αυτός ο περιορισμός στην έκδοση των ΕΠ επιδρά αρνητικά στη συνολική αποτελεσματικότητά τους στην Ελλάδα.

Γενικά, η αξιοποίηση των ΕΠ φαίνεται περιορισμένη, όσον αφορά την εφαρμογή αλλά και την έκταση της εφαρμογής τους, σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα των ΕΠ για την προστασία των θυμάτων. Ως εκ τούτου επηρεάζεται η χρήση της ΕΕΠ, καθώς και το πιθανό πεδίο εφαρμογής και η αποτελεσματικότητά της – αυτό συζητείται στην επόμενη ενότητα.

Εφαρμογή και αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ

Όπως σημειώθηκε νωρίτερα στην παρούσα έκθεση, όλες οι χώρες εταίροι του προγράμματος έχουν ενσωματώσει την Οδηγία ΕΕΠ στην εθνική τους νομοθεσία. Ωστόσο,

μόνο η Ιταλία έχει εκδώσει μια ενιαία ΕΕΠ, ενώ οι υπόλοιπες χώρες εταίροι του προγράμματος δεν έχουν εκδώσει ούτε αναγνωρίσει καμία ΕΕΠ.¹⁸

Υπάρχουν δύο βασικά ζητήματα που προκύπτουν από τις εθνικές εκθέσεις σχετικά με τη σχέση μεταξύ των εθνικών νομοθετικών πλαισίων και της αποτελεσματικότητας της ΕΕΠ, όσον αφορά τη λειτουργία και την εφαρμογή της.

Ένα ζήτημα είναι οι εκτεταμένες διαφοροποιήσεις μεταξύ των εθνικών νομικών συστημάτων των χωρών εταίρων –και ευρύτερα μεταξύ όλων των κρατών μελών της ΕΕ– λόγω των οποίων παρεμποδίζεται η *αναγνώριση και η εκτέλεση* των ΕΕΠ. Η ποικιλία των ΕΠ που προβλέπονται βάσει του αστικού, του ποινικού και του διοικητικού δικαίου στις χώρες εταίρους αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την περιορισμένη αξιοποίηση της ΕΕΠ. Επίσης, η διαφορετική διάρκεια των ΕΠ μεταξύ των χωρών εταίρων μπορεί να περιπλέξει κι άλλο την αναγνώριση και την εκτέλεση των ΕΕΠ, ιδίως όταν ο εθνικός νόμος ενσωμάτωσης δεν κάνει αναφορά σε αυτό το σημείο.

Επιπλέον, όταν οι εθνικές νομοθεσίες έχουν κενά, επιτείνονται οι διαφορές και οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών νομικών συστημάτων των κρατών μελών, εμποδίζοντας και πάλι την αναγνώριση των ΕΕΠ. Χειροπιαστό παράδειγμα είναι η παρενοχλητική παρακολούθηση, την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει επισημάνει ως βασικό φραγμό για την εφαρμογή της Οδηγίας ΕΕΠ.¹⁹ Μια ΕΕΠ που εκδίδεται λόγω παρενοχλητικής παρακολούθησης στην Ιταλία δεν θα αναγνωριστεί ούτε θα εκτελεστεί στην Κύπρο, καθώς η τελευταία χώρα δεν αναγνωρίζει την πράξη ως έγκλημα.²⁰

Ένα άλλο βασικό ζήτημα είναι η ελλιπής γνώση εκ μέρους των κρατών μελών της σχέσης μεταξύ της Οδηγίας ΕΕΠ και των υφιστάμενων εθνικών τους πλαισίων, έλλειψη η οποία ενδέχεται να παρεμποδίσει την *έκδοση* της ΕΕΠ. Υπάρχει αξιοσημείωτη άγνοια της αλληλεπίδρασης μεταξύ των διατάξεων της Οδηγίας ΕΕΠ και της υφιστάμενης εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση της ΒΒΦ, η οποία είναι προφανής σε διαφορετική ένταση μεταξύ των χωρών εταίρων του προγράμματος.

Όταν οι χώρες εταίροι ενσωματώνουν τη νομοθεσία με πιο λεπτομερείς διατάξεις, όσον αφορά τα είδη ΕΠ που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΕΕΠ (Κροατία και Τσεχία), προκύπτει μια αναμφισβήτητα περιοριστική προσέγγιση στην έκδοση των ΕΕΠ. Στην Τσεχία, παραδείγματος χάριν, οι διατάξεις του αστικού δικαίου που προβλέπουν την έκδοση ΕΠ ειδικά για θύματα ενδοοικογενειακής βίας και παρενοχλητικής παρακολούθησης έχουν αποκλειστεί ρητά από το πεδίο εφαρμογής της ΕΕΠ. Και τούτο παρά το γεγονός ότι οι ΕΠ εκδίδονται συχνότερα σύμφωνα με αυτές τις διατάξεις του αστικού δικαίου, και όχι τις διατάξεις του ποινικού δικαίου, για την προστασία θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Γενικότερα, πολλές από τις ΕΠ που προβλέπονται σε εθνικό επίπεδο από τις χώρες εταίρους του προγράμματος –και συγκεκριμένα οι ΕΠ που εκδίδονται βάσει αστικού και διοικητικού δικαίου– δεν θα ήταν διαθέσιμες ως ΕΕΠ, δεδομένου ότι η Οδηγία ΕΕΠ ισχύει

¹⁸ Αναφορικά με την Κροατία, βλ. σελίδα 12 της παρούσας έκθεσης. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, πληροφορίες από τον δημόσιο τομέα υποδηλώνουν ότι η Κροατία έχει αναγνωρίσει και εκτελέσει δύο ΕΕΠ, ωστόσο, δεν ήταν δυνατή η επαλήθευση αυτών των αριθμών.

¹⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων (2018), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας, σελ. 16, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0065_EL.html

²⁰ Αυτό θα αποτελούσε λόγο απόρριψης της ΕΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της Οδηγίας ΕΕΠ και το άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της νομοθεσίας ενσωμάτωσης της Κύπρου.

για ΕΠ που εκδίδονται μόνο κατά τη διάρκεια ποινικών υποθέσεων (Οδηγία ΕΕΠ, άρθ. 2). Συνεπώς στην Τσεχία και την Ιταλία, όπου σύμφωνα με τα στοιχεία οι ΕΠ αστικού και διοικητικού δικαίου αντιστοίχως είναι οι πιο συνηθισμένες ΕΠ για την προστασία γυναικών θυμάτων ΒΒΦ, οι εν λόγω ΕΠ εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ και δεν καλύπτονται από ενδεχόμενη ΕΕΠ.

Στην Κροατία, όπου το εθνικό νομικό πλαίσιο δεν προβλέπει την έκδοση ΕΠ βάσει αστικού δικαίου, οι ΕΠ που εκδίδονται βάσει της νομοθεσίας περί πλημμελημάτων –δηλαδή τον Νόμο περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία– αποκλείονται ρητά από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ. Έστω κι αν είναι ανεπαρκείς και αναποτελεσματικές, φαίνεται ότι οι ΕΠ που εκδίδονται για πλημμελήματα, σε αντιδιαστολή με τα κακουργήματα, χρησιμοποιούνται συχνότερα στην Κροατία, γεγονός που αποτελεί εμπόδιο για πολλά θύματα στη χώρα που ενδεχομένως ωφελούνται από την προστασία μιας ΕΕΠ.

Επιπλέον, ελλείπει η δέουσα γνώση σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας ΕΕΠ και της ΕΕΠ στο εθνικό πλαίσιο. Όπως αναλύθηκε παραπάνω, η ενσωμάτωση της Οδηγίας ΕΕΠ στις χώρες εταίρους δεν συνοδεύτηκε από πρακτικές οδηγίες ή/και πρωτόκολλα για νομικούς και δημόσιες υπηρεσίες που ενδεχομένως συνδράμουν στην εφαρμογή μιας ΕΕΠ (Κύπρος και Ιταλία).

Όπως αναφέρθηκε, η Κύπρος αποφάσισε ότι μόνο το Επαρχιακό Δικαστήριο που είχε εκδώσει αρχικά την ΕΠ μπορεί να εκδώσει την ΕΕΠ. Ωστόσο, σύμφωνα με τη νομοθεσία περί οικογενειακής βίας στην Κύπρο, για τα πιο σοβαρά αδικήματα που τιμωρούνται με φυλάκιση άνω των πέντε ετών, τόσο η κατά τόπον όσο και η καθ' ύλη αρμοδιότητα για την έκδοση ΕΠ μεταφέρεται από το Επαρχιακό Δικαστήριο στο Κακουργιοδικείο. Αυτό ενδεχομένως δημιουργεί κενό στην προστασία των θυμάτων που αντιμετωπίζουν τις πιο σοβαρές μορφές οικογενειακής βίας, καθώς, σύμφωνα με τον εθνικό νόμο ενσωμάτωσης, δεν δικαιούνται να υποβάλουν αίτηση για ΕΕΠ. Λόγω αυτού περιορίζεται αναπόφευκτα η έκδοση ΕΕΠ στην Κύπρο και συνεπώς η αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ και της Οδηγίας ΕΕΠ.

Τόσο στην Ιταλία όσο και στην Τσεχία, ενώ η εθνική νομοθεσία ενσωμάτωσης προβλέπει τη ρητή υποχρέωση ενημέρωσης του θύματος σχετικά με το δικαίωμά του να αιτηθεί ΕΕΠ, η υποχρέωση αυτή δεν εκπληρώνεται πάντα στην πράξη (Τσεχία). Και μάλιστα αυτή είναι η καλύτερη περίπτωση ενημέρωσης των θυμάτων για τα δικαιώματά τους: στις υπόλοιπες χώρες εταίρους του προγράμματος (Κροατία, Κύπρος και Ελλάδα) η σχετική νομοθεσία ενσωμάτωσης δεν προβλέπει καμία ανάλογη υποχρέωση.

Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ, ελλείπει σαφών μηχανισμών παρακολούθησης και συστηματικής συλλογής δεδομένων (ένα θέμα που συζητείται στην παρακάτω ενότητα) και σε συνδυασμό με τον πολύ χαμηλό αριθμό ΕΕΠ που εκδίδονται και αναγνωρίζονται συνολικά, είναι αδύνατο να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των ΕΕΠ. Ενώ οι παραβάσεις τιμωρούνται σχεδόν σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος – εκτός από την Ιταλία όπου δεν υπάρχουν κυρώσεις– καμία δεν ανέφερε ότι θέσπισε σαφείς μηχανισμούς για την παρακολούθηση της επιβολής των ΕΕΠ, ούτως ώστε να εντοπίζονται οι εν λόγω παραβάσεις. Η παράλειψη αυτή συνδέεται με την απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης σε εθνικό επίπεδο σχετικά με την εφαρμογή και την επιβολή των ΕΠ.

Συνεπώς, είναι δυνατόν να συμπεράνουμε ότι η αξιοποίηση της ΕΕΠ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις τάσεις έκδοσης και επιβολής των ΕΠ σε εθνικό επίπεδο. Η περιορισμένη αξιοποίηση και εφαρμογή των ΕΠ αντανακλάται σε μια αντίστοιχη τάση για τις ΕΕΠ.

Τέλος, παρά τη συχνότητα των ΕΠ που εκδίδονται σύμφωνα με το αστικό και διοικητικό δίκαιο και τον επακόλουθο αποκλεισμό τους από το πεδίο εφαρμογής της ΕΕΠ, φαίνεται ότι έγιναν κάποιες συζητήσεις σε εθνικό επίπεδο για την εφαρμογή εναλλακτικών ή συμπληρωματικών μέτρων με σκοπό την αντιστάθμιση αυτών των κενών στην προστασία, όπως, παραδείγματος χάριν, η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων ή ο κανονισμός (ΕΕ) 606/2013 για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις (**Κανονισμός**). Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής της ΕΕ για την ΕΕΠ, η Οδηγία ΕΕΠ, ο Κανονισμός και η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων συναρπάζουν μια δέσμη μέτρων που θα μπορούσαν να διασφαλίσουν και να διαφυλάξουν μια ολοκληρωμένη προστασία των θυμάτων και των δικαιωμάτων τους σε ολόκληρη την ΕΕ.²¹

Δεδομένα για την εφαρμογή της ΕΕΠ

Σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος δεν υπάρχουν επίσημα δεδομένα σχετικά με την εφαρμογή της ΕΕΠ. Αυτό εξηγείται εν μέρει λόγω της περιορισμένης έκδοσης των ΕΕΠ. Όπως προαναφέρθηκε, μόνο η Ιταλία έχει εκδώσει μία ΕΕΠ, ενώ καμία από τις υπόλοιπες χώρες εταίρους του προγράμματος δεν έχει αναγνωρίσει ούτε εκτελέσει ΕΕΠ.²²

Δεν έχει εγκαθιδρυθεί κεντρικό μητρώο ούτε κάποια αρχή για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή των ΕΕΠ σε καμία από τις χώρες εταίρους του προγράμματος. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να διακριβωθεί η συχνότητα των ΕΕΠ στα εν λόγω κράτη μέλη.

Αυτή η έλλειψη δεδομένων συνδέεται με το γενικότερο πρόβλημα της ανεπαρκούς συλλογής δεδομένων για τις ΕΠ σε εθνικό επίπεδο αφενός, καθώς και με την περιορισμένη συλλογή δεδομένων στο επίπεδο της ΕΕ από θεσμικά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ αφετέρου.²³

Εκπαίδευση επαγγελματιών

Ένα ακόμα γενικό ζήτημα είναι η έλλειψη ενημέρωσης ή οι περιορισμένες γνώσεις σχετικά με την ΕΕΠ από σχετιζόμενους/ες επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της ΒΒΦ – όπως ΜΚΟ που παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων– και εντός του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, όπως δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόροι και αστυνομία.

Αυτή η έλλειψη ενημέρωσης πιθανότατα οφείλεται στην έλλειψη εκπαίδευσης και πληροφοριών που διατίθενται σε νομικούς και επαγγελματίες που ασχολούνται με την ΕΕΠ στις χώρες εταίρους του προγράμματος. Ο νόμος για την ενσωμάτωση της Οδηγίας ΕΕΠ στο εθνικό δίκαιο της Κύπρου, παραδείγματος χάριν, δεν ρυθμίζει την ανάγκη εκπαίδευσης του δικαστικού σώματος, των εισαγγελέων και λοιπών προσώπων που συμμετέχουν στις διαδικασίες σχετικά με την έκδοση και αναγνώριση μιας ΕΕΠ, έλλειψη που έρχεται σε αντίθεση με το προοίμιο της Οδηγίας ΕΕΠ, όπου τα κράτη μέλη καλούνται να παρέχουν εκπαίδευση στους/στις εν λόγω επαγγελματίες (παρ. 31). Παρά ταύτα, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας από όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος δείχνουν την προθυμία των

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the European protection order*, σελ. 1, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0187&from=EN>

²² Βλ. υποσημείωση 16 αναφορικά με την Κροατία.

²³ Βλ. υποσημείωση 17, σελ. 4.

νομικών και των εκπροσώπων ΜΚΟ να λάβουν αντίστοιχη εκπαίδευση (βλ. ενότητα με τίτλο «Έρευνα μεταξύ νομικών» παρακάτω).

Στην Ελλάδα, όπου οι ΕΠ χρησιμοποιούνται ευρέως, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας δείχνουν ότι οι ελλείψεις γνώσεις των νομικών συνδέονται άμεσα με τις σπάνιες περιπτώσεις εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ. Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα, καθώς τα θύματα ΒΒΦ στην Ελλάδα τείνουν να καταφεύγουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης παρά στις ΜΚΟ και τις υπηρεσίες υποστήριξης για βοήθεια. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση και η εκπαίδευση επαγγελματιών και λειτουργών της ποινικής δικαιοσύνης θα ήταν ιδιαίτερα επωφελής και θα διευκόλυνε τη χρήση των ΕΕΠ στην Ελλάδα.

Έλλειψη ενημέρωσης και παροχής πληροφοριών στα θύματα

Έτερο αξιοσημείωτο ζήτημα που ανακύπτει σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος –και συνδέεται επίσης με την έλλειψη εκπαίδευσης των επαγγελματιών– είναι η έλλειψη ενημέρωσης και παροχής πληροφοριών σχετικά με την ΕΕΠ στα θύματα.

Αυτό είναι ένα ξεκάθαρο αποτέλεσμα της παράλειψης των χωρών εταίρων να συνυπολογίσουν την πρακτική εφαρμογή της ΕΕΠ στα εθνικά σχέδια δράσης και τις στρατηγικές καταπολέμησης της ΒΒΦ.

Σε γενικές γραμμές τα θύματα δεν ενημερώνονται για τα δικαιώματα και τα ένδικα μέσα που διαθέτουν σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο ΕΕ. Στην Κύπρο, παραδείγματος χάριν, μετά την ενσωμάτωση της Οδηγίας ΕΕΠ το 2015 δεν υπήρξαν συγκεκριμένες δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης ή εκστρατείες σχετικά με τα δικαιώματα των βάσει νόμου προστατευόμενων προσώπων. Η παράλειψη αυτή είναι κρίσιμη, δεδομένου ότι η εφαρμογή της ΕΕΠ εξαρτάται από το κατά πόσον το προστατευόμενο άτομο γνωρίζει την ύπαρξή της, καθώς και τις απαιτήσεις και τις διαδικασίες για την υποβολή αίτησης για ΕΕΠ. Οι ίδιες παρατηρήσεις ισχύουν και για τις άλλες χώρες εταίρους του προγράμματος.

Επιπρόσθετα, καμία από τις χώρες εταίρους δεν έχει προβλέψει νομική συνδρομή στα θύματα που ζητούν ΕΕΠ, περιορίζοντας κι άλλο τα θύματα κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους και την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη. Το πόρισμα αυτό υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα της έρευνας που αναλύονται παρακάτω, όπου η νομική συνδρομή και η νομική αρωγή που παρέχεται από το κράτος αναφέρεται ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ΕΠ.

Όλα αυτά τα ευρήματα συνδέονται μάλλον με την έλλειψη θεσμικού συντονισμού σχετικά με την ΕΕΠ και τη δυνατότητά της να προσφέρει πρόσθετη προστασία σε γυναίκες θύματα ΒΒΦ.

Έρευνα μεταξύ πολιτών/κατοίκων της ΕΕ

Μεθοδολογία

Ομάδα-στόχος αυτής της διαδικτυακής έρευνας ήταν άνδρες και γυναίκες άνω των 18 ετών που είναι πολίτες ή κάτοικοι της ΕΕ. Σκοπός ήταν να διερευνηθεί το επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τις ΕΠ που διατίθενται στα θύματα βίας κατά των γυναικών στις χώρες εταίρους (Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα και Ιταλία), καθώς και σχετικά με την ΕΕΠ. Αυτές οι πληροφορίες θα ληφθούν υπόψη για τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων εκπαίδευσης και ενημέρωσης για νομικούς και ΜΚΟ που εργάζονται στο πεδίο της ΒΒΦ κατά γυναικών.

Η έρευνα είχε ως στόχο να προσεγγίσει όσο το δυνατόν περισσότερα ερωτηθέντα πρόσωπα, χωρίς σκόπιμη παρακολούθηση χαρακτηριστικών του δείγματος, όπως η περιοχή, η ηλικία και το φύλο.

Οι δίαυλοι που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάδοση της διαδικτυακής έρευνας περιλάμβαναν:

- μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, LinkedIn),
- ιστοτόπους συνεργαζόμενων οργανώσεων,
- ηλεκτρονική διάδοση σε βάση δεδομένων με επαφές συνεργαζόμενων οργανώσεων και
- τοπικά και εθνικά δίκτυα.

Η μεθοδολογία της δειγματοληψίας δεν επιτρέπει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων. Επομένως αυτή η μελέτη είναι απλώς ενδεικτική του επιπέδου ενημέρωσης για τα μέτρα προστασίας.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας συμπληρώθηκε από 2.881 πολίτες/κατοίκους της ΕΕ στις πέντε χώρες εταίρους, ως εξής:

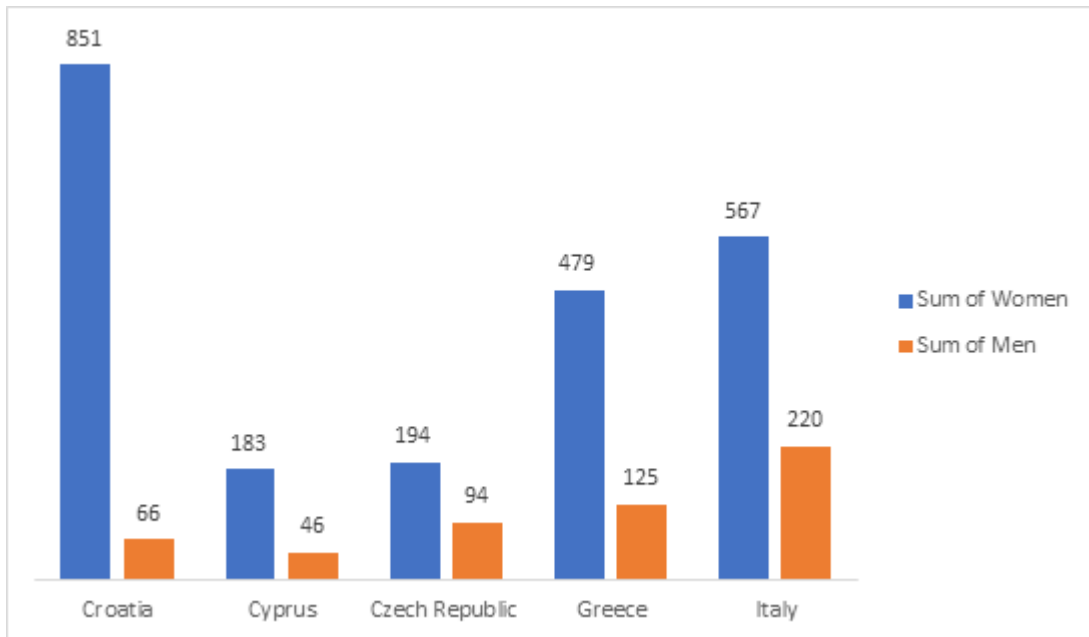
Πίνακας 1: Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων ανά χώρα

Χώρα	Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων
Κροατία	920
Κύπρος	230
Τσεχία	302
Ελλάδα	604
Ιταλία	825
ΣΥΝΟΛΟ	2.881

Η έρευνα διαρθρώθηκε σε τέσσερις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα εξετάστηκε το δημογραφικό προφίλ των ερωτηθέντων. Στη δεύτερη διερευνήθηκε το επίπεδο ενημέρωσης για τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που διατίθενται σε θύματα βίας. Στην τρίτη εξετάστηκαν πιθανά βιώματα βίας μεταξύ των ερωτηθέντων προσώπων, συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών μορφών βίας και αναζήτησης βοήθειας. Στην τελευταία ενότητα μελετήθηκαν εμπειρίες επιζώντων προσώπων ΒΒΦ σχετικά με τις ΕΠ και τις ΕΕΠ.

Δημογραφικά στοιχεία

Γράφημα 1: Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων ανά φύλο

[Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα, Ιταλία, Σύνολο γυναικών, Σύνολο αντρών]

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 1, σχεδόν 80% των ερωτηθέντων προσώπων ήταν γυναίκες και το ποσοστό ανταπόκρισης των γυναικών ήταν σημαντικά υψηλότερο από αυτό των αντρών σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Τα ερωτηθέντα πρόσωπα αντιπροσωπεύουν μια ποικιλία ηλικιακών ομάδων και δεν εντοπίζεται σαφής τάση στις χώρες εταίρους σχετικά με την ηλικία των ερωτηθέντων.

Στην Κύπρο η πλειονότητα των ερωτηθέντων (30%) ήταν ηλικίας 35-44 ετών, ακολουθούμενη από την ηλικία των 55+ (24%). Μόνο 5% των ερωτηθέντων ανήκε στην ηλικιακή ομάδα 18-24 ετών. Στην Ελλάδα η πλειονότητα των ερωτηθέντων βρισκόταν στην ηλικιακή ομάδα 35-44 ετών (27,8%), ακολουθούμενη από την ομάδα 24-34 ετών (22,2%). Το χαμηλότερο ποσοστό ανταπόκρισης ήταν μεταξύ των ερωτηθέντων με ηλικία 55+. Αντίθετα, στην Ιταλία το υψηλότερο ποσοστό ανταπόκρισης ήταν σε γυναίκες ηλικίας 55+ με 25,2%, ακολουθούμενο από 24,2% σε γυναίκες ηλικίας 25-34 ετών. Στην Τσεχία η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων ήταν 24-34 ετών με 28,8%, ακολουθούμενη από την ηλικιακή ομάδα 35-44 με 26,8% και χαμηλότερο ποσοστό ανταπόκρισης στην ηλικία των 55+. Τέλος, στην Κροατία τα περισσότερα ερωτηθέντα πρόσωπα βρισκόταν στην ηλικιακή ομάδα 35-44 ετών (32,8%), ακολουθούμενα από πρόσωπα ηλικίας 45-54 ετών (27,8%), με χαμηλότερο ποσοστό ανταπόκρισης στην ηλικία 18-24 ετών (2,3%).

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων στις χώρες εταίρους κατείχε τουλάχιστον ένα πτυχίο.

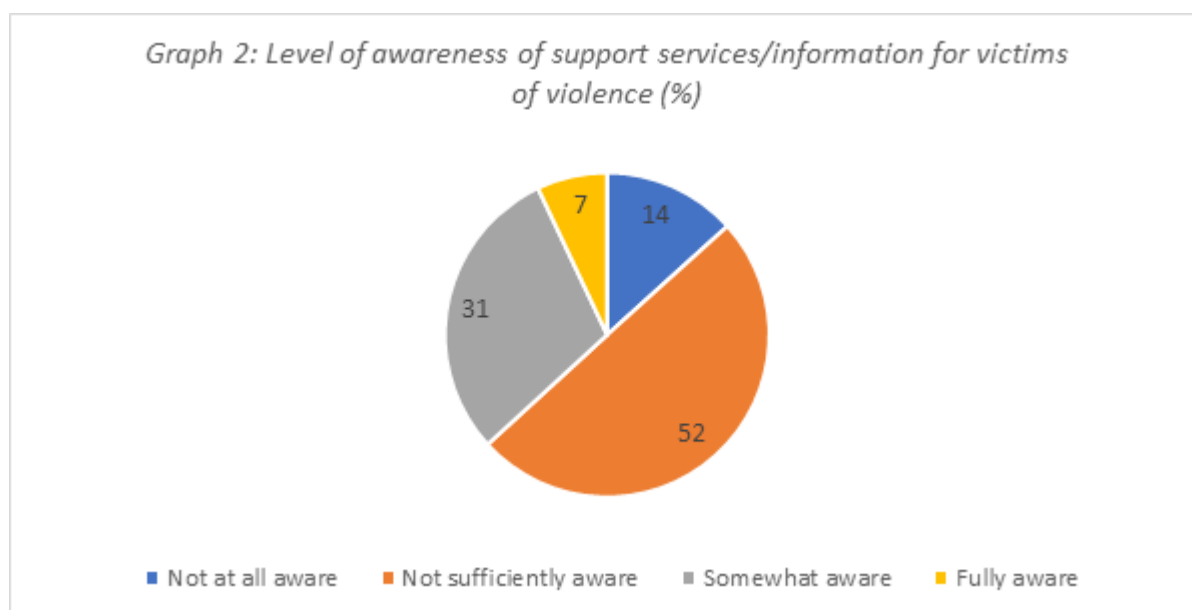
Ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που διατίθενται σε θύματα βίας

Το δεύτερο μέρος της έρευνας είχε ως σκοπό τη μέτρηση του επιπέδου ενημέρωσης και γνώσης των ερωτηθέντων αναφορικά με τις υπηρεσίες υποστήριξης και τις πληροφορίες που διατίθενται σε θύματα βίας. Στόχος της ήταν επίσης να κατανοηθεί εάν τα ερωτηθέντα πρόσωπα γνώριζαν τα σχετικά δικαιώματά τους (βλ. Γράφημα 2).

Στην Ιταλία και την Τσεχία εντοπίστηκαν οι περισσότερες απαντήσεις, αναφέροντας ότι δεν γνώριζαν εάν υπήρχαν πληροφορίες ή υποστήριξη για τα θύματα βίας (19,3% και 20,8% αντίστοιχα), ενώ στην Ελλάδα, την Κύπρο και την Κροατία το αντίστοιχο ποσοστό ανταπόκρισης ανερχόταν περίπου σε 10%.

Πάνω από μισά από τα ερωτηθέντα πρόσωπα σε όλες τις χώρες ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν επαρκώς τις υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης για θύματα, ενώ περίπου το ένα τρίτο δήλωσαν ότι είχαν ενημερωθεί σε κάποιο βαθμό.

Ένα πολύ μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων προσώπων δήλωσαν ότι είναι πλήρως ενήμερα για τις διαθέσιμες υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης: το υψηλότερο ποσοστό ήταν στην Τσεχία με 10% και το χαμηλότερο στην Κροατία με 0,54%.

[Γράφημα 2: Επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με υπηρεσίες υποστήριξης/πληροφόρησης για θύματα βίας, Καμία ενημέρωση, Ανεπαρκής ενημέρωση, Κάποια ενημέρωση, Πλήρης ενημέρωση]

Σε σχέση με την ανεύρεση υποστήριξης σε περίπτωση που υποστούν κάποιο είδος βίας, τα ευρήματα ήταν παρόμοια μεταξύ των χωρών, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2 παρακάτω. Οι κύριοι δίαυλοι βοήθειας που θα χρησιμοποιούσαν τα ερωτηθέντα πρόσωπα είναι η αστυνομία, και στη συνέχεια οι υπηρεσίες ΜΚΟ και νομική βοήθεια. Μόνο στην περίπτωση της Ελλάδας τα ερωτηθέντα πρόσωπα δήλωσαν ότι πιθανότερα θα επικοινωνούσαν με δικηγόρο και όχι με ΜΚΟ, με σημαντική διαφορά 16 ποσοστιαίων μονάδων. Ένα σχετικά υψηλό ποσοστό των ερωτηθέντων στην Κροατία (11%) δεν ήξεραν από πού να ζητήσουν βοήθεια, ενώ το χαμηλότερο αντίστοιχο ποσοστό ήταν στην Κύπρο, με μόνο 2%. Ένα χαμηλό ποσοστό των ερωτηθέντων προσώπων ισχυρίστηκαν ότι δεν θα ζητούσαν καθόλου βοήθεια, με μέσο όρο 2,4%.

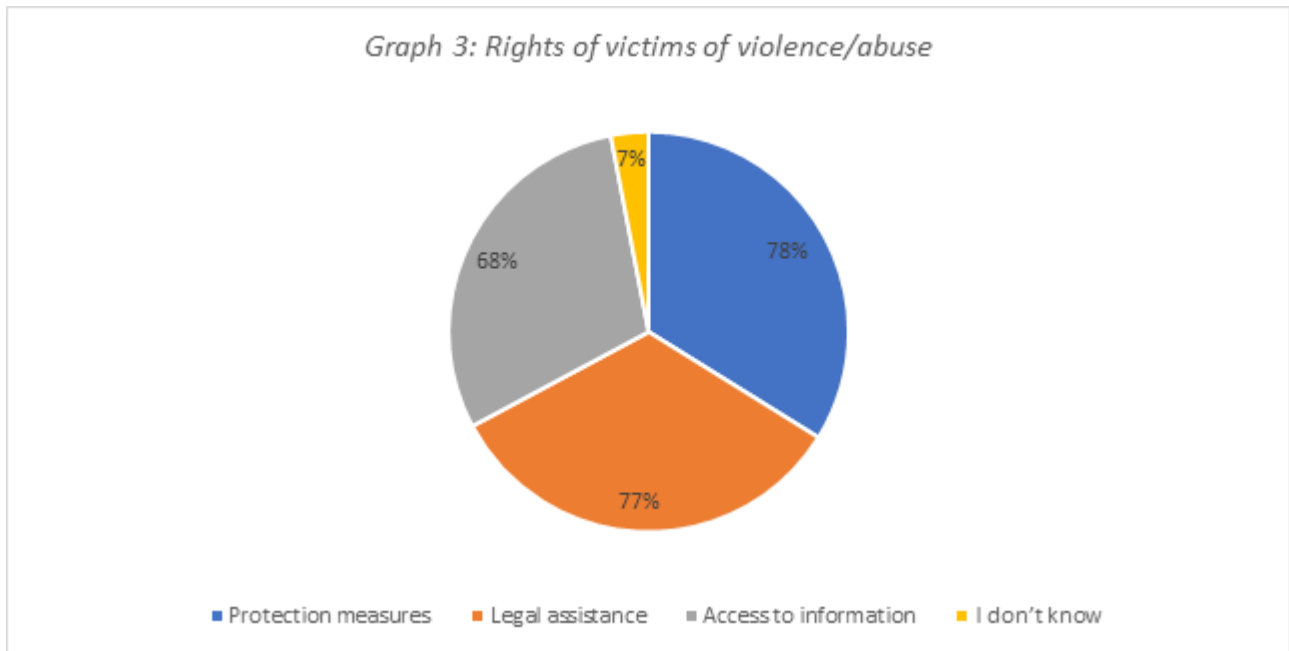
Πίνακας 2: Είδη υποστήριξης σε περιπτώσεις βίας/κακοποίησης

Είδος υποστήριξης	Κύπρος	Κροατία	Τσεχία	Ελλάδα	Ιταλία
Αστυνομία	74,0%	61,6%	67,0%	65,9%	75,4%
ΜΚΟ	42,0%	47,4%	41,0%	30,6%	29,6%
Δικηγόρος	32,0%	26,7%	15,9%	46,3%	19,0%
Άλλο	4,0%	2,0%	4,6%	7,8%	-
Δεν ξέρω	2,0%	11,0%	3,6%	7,5%	6,2%
Δεν θα ζητούσα βοήθεια	1,0%	2,1%	5,3%	0,8%	3,0%

Ομοίως, όταν ερωτήθηκαν ποια μέτρα θα λάμβαναν, εάν ήταν θύματα βίας, η πλειονότητα των ερωτηθέντων σε όλες τις χώρες δήλωσαν ότι θα το κατήγγειλαν στην αστυνομία και θα καλούσαν μια γραμμή βοήθειας ΜΚΟ, με επόμενη απάντηση την αναζήτηση νομικής βοήθειας.

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3 παρακάτω, όταν ερωτήθηκαν για την ενημέρωσή τους σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων βίας, το δικαίωμα σε μέτρα προστασίας και η νομική βοήθεια έλαβαν το υψηλότερο ποσοστό ανταπόκρισης (78% και 77% αντίστοιχα), ακολουθούμενα από την πρόσβαση σε πληροφορίες (68%). Ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι δεν ήξεραν ποια δικαιώματα έχουν τα θύματα βίας/κακοποίησης (7%). Παρόλο που τα ευρήματα σε όλες τις χώρες ήταν παρόμοια, η μόνη διαφορά μπορεί να εντοπιστεί στην Ελλάδα όπου υπήρχε μεγαλύτερη ανταπόκριση στην πρόσβαση σε νομική βοήθεια. Η ανταπόκριση αυτή συμβαδίζει με τα ευρήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω, καθώς ένας μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων στην Ελλάδα θα ζητούσε τη βοήθεια δικηγόρου σε περίπτωση βίας/κακοποίησης.

Graph 3: Rights of victims of violence/abuse

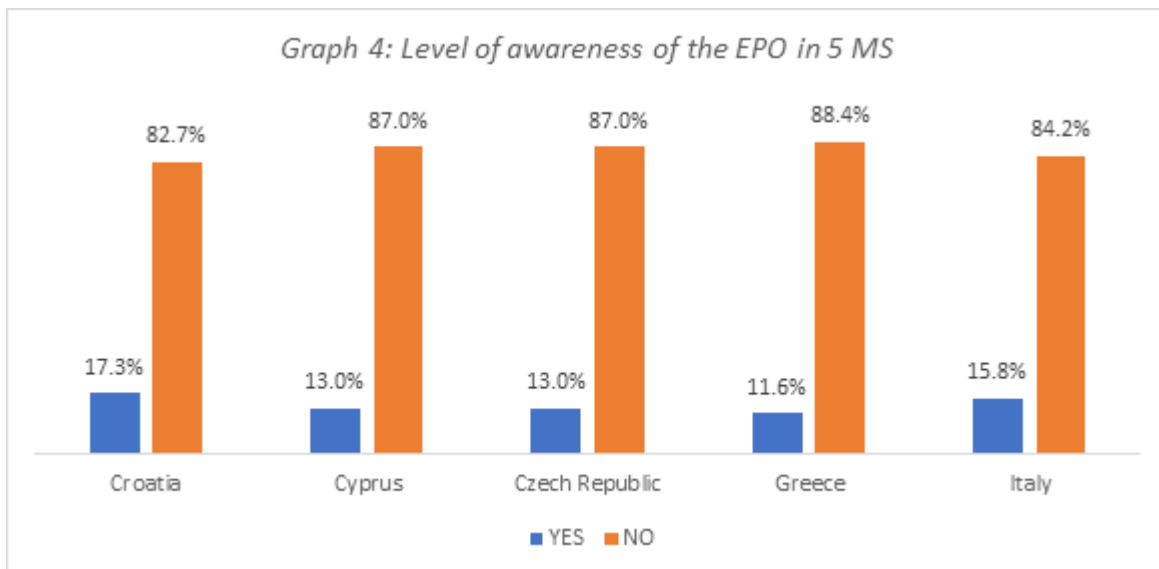

[Γράφημα 3: Δικαιώματα θυμάτων βίας/κακοποίησης, Μέτρα προστασίας, Νομική συνδρομή, Πρόσβαση σε πληροφορίες, Δεν ξέρω]

Ενημέρωση για την ΕΕΠ

Δεδομένης της επικέντρωσης του προγράμματος Άρτεμις στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη, στόχος της έρευνας ήταν και η μέτρηση του επιπέδου ενημέρωσης σχετικά με την ΕΕΠ σε εθνικό επίπεδο (Γράφημα 4).

Graph 4: Level of awareness of the EPO in 5 MS

[Γράφημα 4: Επίπεδο ενημέρωσης για την ΕΕΠ σε πέντε χώρες εταιρούς, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα, Ιταλία, Ναι, Όχι]

Παρόλο που τα δεδομένα δεν είναι αντιπροσωπευτικά, τα αποτελέσματα δείχνουν, ωστόσο, ότι το επίπεδο ενημέρωσης των ερωτηθέντων στις πέντε χώρες εταιρούς είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Οι διαφορές στα επίπεδα ενημέρωσης μεταξύ γυναικών και ανδρών δεν ήταν

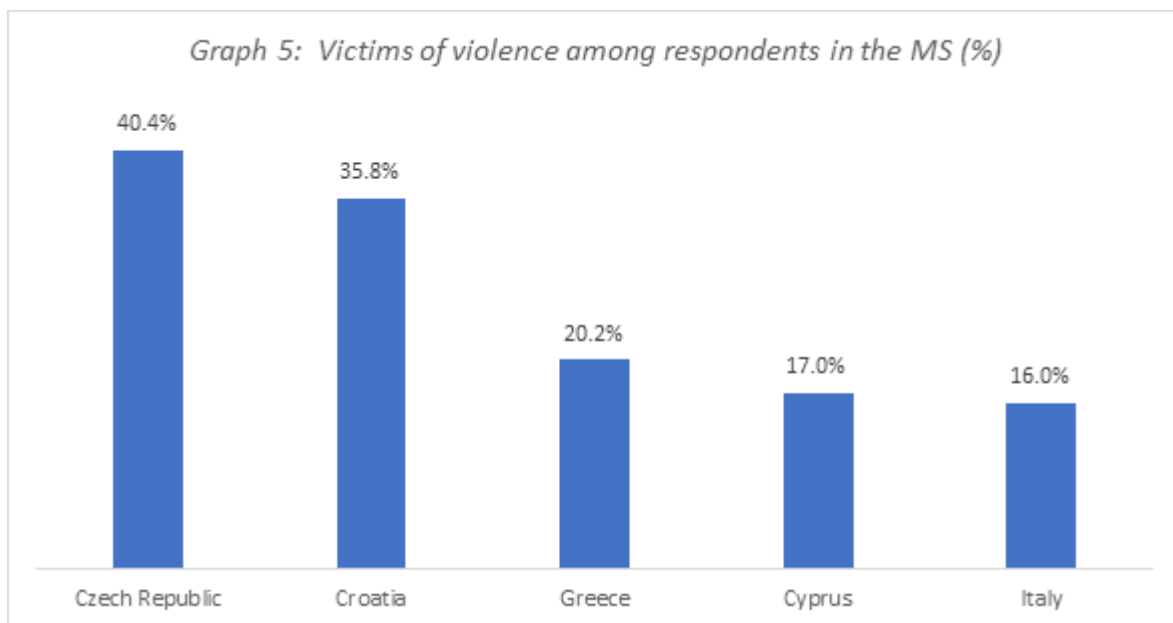
στατιστικά σημαντικές, δεδομένου του μικρού μεγέθους του δείγματος και του πολύ υψηλότερου ποσοστού ανταπόκρισης από γυναίκες.

Με δεδομένο ότι τα υπό εξέταση κράτη μέλη δεν κατέβαλλαν σημαντικές προσπάθειες για την ενημέρωση σχετικά με την ΕΕΠ, το ποσοστό των προσώπων που ανέφεραν ότι είχαν κάποια γνώση για την ΕΕΠ φαίνεται σχετικά υψηλό. Η σύνθεση του δείγματος της έρευνας δικαιολογεί αυτό το αποτέλεσμα, ωστόσο, καθώς η έρευνα είχε κοινοποιηθεί μεταξύ των επαφών και των ακόλουθων συνεργαζόμενων οργανώσεων μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και άλλων διαύλων. Επομένως, το δείγμα ενδέχεται να πρόβαλλε υψηλότερο επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τη ΒΒΦ και τη συναφή νομοθεσία σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό.

Βιώματα βίας και κακοποίησης

Το τρίτο μέρος της έρευνας είχε ως σκοπό τη διερεύνηση του κατά πόσον τα ερωτηθέντα πρόσωπα είχαν βιώσει βία/κακοποίηση, προκειμένου να εκτιμηθεί στη συνέχεια το επίπεδο πρόσβασης σε μέτρα προστασίας και χρήσης τους από αυτήν την ομάδα.

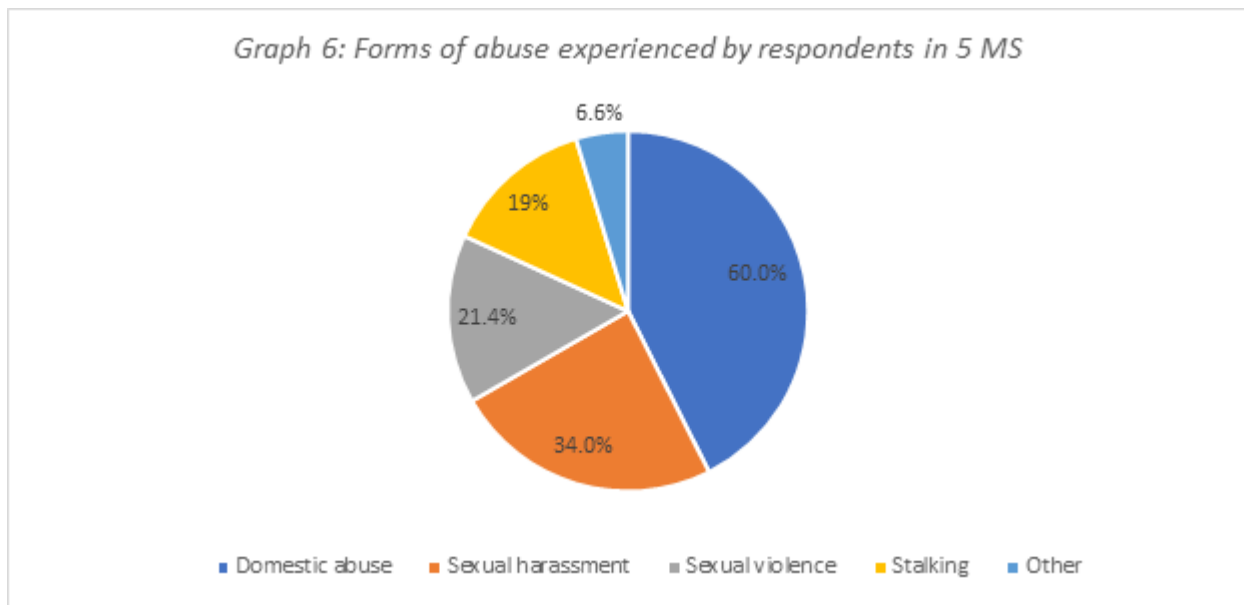
Από τα 2.881 ερωτηθέντα πρόσωπα στην έρευνα και στις πέντε χώρες εταίρους του προγράμματος, τα 745 ανέφεραν ότι έχουν βιώσει κάποια μορφή βίας ή κακοποίησης (25,8% ή περίπου 1 στα 4, βλ. Γράφημα 5 παρακάτω). Λόγω των διαφορών στο μέγεθος του δείγματος και στη μέθοδο σύνθεσής του για κάθε χώρα, δεν είναι δυνατόν να γίνουν παραδοχές ή γενικεύσεις σε σχέση με τη συχνότητα της βίας/κακοποίησης. Όπως αναμενόταν, η πλειονότητα των προσώπων που ανέφεραν ότι έχουν υποστεί βία ή κακοποίηση είναι γυναίκες. Δεδομένου ότι οι οργανώσεις εταίροι στην Ελλάδα, την Κροατία και την Τσεχία παρέχουν υπηρεσίες σε γυναίκες θύματα βίας, αυτό μπορεί να είχε επηρεάσει τη σύνθεση του δείγματος (δηλαδή το προφίλ και τα βιώματα των ερωτηθέντων).

[Γράφημα 5: Θύματα βίας μεταξύ των ερωτηθέντων στις χώρες εταίρους, Τσεχία, Κροατία, Ελλάδα, Κύπρος, Ιταλία]

Σε σχέση με το είδος της βίας που βίωσαν, τα ερωτηθέντα πρόσωπα μπορούσαν να επιλέξουν πολλαπλές απαντήσεις, έχοντας έτσι την ευχέρεια να αναφέρουν αλληλεπικαλυπτόμενες μορφές βίας. Η πιο διαδεδομένη μορφή κακοποίησης που είχαν

βιώσει τα ερωτηθέντα πρόσωπα ήταν η ενδοοικογενειακή κακοποίηση, ακολουθούμενη από τη σεξουαλική παρενόχληση, τη σεξουαλική βία και την παρενοχλητική παρακολούθηση (Γράφημα 6).

[Γράφημα 6: Μορφές κακοποίησης που βίωσαν τα ερωτηθέντα πρόσωπα σε πέντε χώρες εταίρους, Ενδοοικογενειακή κακοποίηση, Σεξουαλική παρενόχληση, Σεξουαλική βία, Παρενοχλητική παρακολούθηση, Άλλη]

Άλλες μορφές βίας που αναφέρθηκαν από τα ερωτηθέντα πρόσωπα ήταν η ψυχολογική βία, η λεκτική βία και η θεσμική βία.

Επίπεδο χρήσης και εμπειρίας των ΕΠ

Από τα 745 ερωτηθέντα πρόσωπα που ανέφεραν ότι είχαν υποστεί κάποια μορφή βίας ή κακοποίησης, μόνο 171 (23%) ανέφεραν ότι είχαν ζητήσει κάποιο είδος ΕΠ στο πλαίσιο της ΒΒΦ. Από τα 171 πρόσωπα, μόλις λίγο παραπάνω από τα μισά έλαβαν ΕΠ (90 ή 52,6%). Ο αριθμός αυτός υποστηρίζει τα ευρήματα της θεωρητικής έρευνας, όπου επισημαίνεται η περιορισμένη αξιοποίηση των ΕΠ στο πλαίσιο της βίας κατά των γυναικών.

Στην Κύπρο και την Ελλάδα η πιο συνηθισμένη απάντηση ήταν ότι δεν ένοιωθαν πως ήταν απαραίτητη (40% και 37,5% αντίστοιχα). Ωστόσο, μεγαλύτερο εμπόδιο στην εφαρμογή της ΕΠ ήταν ο φόβος. 36% των ερωτηθέντων στην Κροατία και 32% στην Κύπρο και την Τσεχία δήλωσαν ότι δεν είχαν υποβάλει αίτηση για ΕΠ επειδή φοβούνταν πολύ. Στην Ιταλία το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 19,6%.

Η έλλειψη ενημέρωσης ήταν ένα ακόμα εμπόδιο: στην Ιταλία 41,3% των θυμάτων ανέφεραν πως δεν ήξεραν ότι μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε ΕΠ, με αντίστοιχα ποσοστά 21% στην Ελλάδα, 20% στην Κύπρο, 12,3% στην Τσεχία και 14,7% στην Κροατία.

Άλλοι λόγοι ήταν η μη πρόσβαση σε νομική βοήθεια, η ανηλικότητα κατά τον χρόνο της παράβασης και, περαιτέρω, το κοινωνικό στίγμα ή η δυσπιστία εκ μέρους των αρχών.

Διαδικασίες αίτησης ΕΠ και αντίληψη της αποτελεσματικότητας

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων από τέσσερα μεταξύ των κρατών μελών, η εντολή προστασίας ζητείται από την αστυνομία. Εξαίρεση ήταν η Ελλάδα, όπου ΕΠ ζητείται

πιθανότητα από νομικούς ή, ακολούθως, από την αστυνομία. Οι κοινωνικές υπηρεσίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά την υποβολή αιτήσεων ΕΠ στην Ιταλία, την Κροατία και την Τσεχία. Στην Κροατία τα δικαστήρια τις εξέδιδαν *αυτεπαγγέλτως*, σύμφωνα με το 18% των περιπτώσεων.

Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των ΕΠ, στην Κροατία, την Τσεχία και την Ιταλία πάνω από τα μισά πρόσωπα από αυτά που έλαβαν ΕΠ θεώρησαν ότι δεν εξασφάλιζε αποτελεσματικά την προστασία τους. Το επίπεδο ικανοποίησης ήταν πολύ υψηλότερο στην Ελλάδα και την Κύπρο, με την πλειονότητα των ερωτηθέντων να αναφέρουν ότι η ΕΠ ήταν αποτελεσματική. Ωστόσο, αυτά τα αποτελέσματα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή, καθώς ο απόλυτος αριθμός θυμάτων που έχουν ωφεληθεί από ΕΠ εντός του δείγματος της έρευνας είναι σχετικά μικρός.

Επίπεδο χρήσης και εμπειρίας της ΕΕΠ

Η έρευνα δεν απέφερε αποτελέσματα για τη χρήση και τις εμπειρίες σχετικά με τις ΕΕΠ στην Κύπρο, την Ελλάδα και την Ιταλία. Κανένα από τα ερωτηθέντα πρόσωπα που είχαν λάβει ΕΠ σε αυτές τις χώρες δεν ανέφερε την πρόθεση να ταξιδέψει ή να εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, ενώ η ΕΠ τους ήταν σε ισχύ.

Στην Τσεχία μόνο ένα ερωτηθέν πρόσωπο ανέφερε ότι υπέβαλε αίτηση για ΕΕΠ, η οποία χορηγήθηκε προς εκτέλεση στη Σουηδία. Ωστόσο, στο πλαίσιο της θεωρητικής έρευνας δεν καταφέραμε να βρούμε στοιχεία για την εφαρμογή από επίσημα κρατικά δεδομένα. Πάντως η συμμετέχουσα ισχυρίστηκε ότι η ΕΕΠ δεν ήταν αποτελεσματική, καθώς δεν είχε πρόσβαση σε νομική βοήθεια.

Στην Κροατία μεταξύ των επτά γυναικών που σχεδίαζαν να ταξιδέψουν σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, μόνο τρεις ενημερώθηκαν για το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ. Δύο ενημερώθηκαν από υπηρεσίες υποστήριξης των ΜΚΟ και μία ενημερώθηκε από την αστυνομία. Δύο προχώρησαν σε αίτηση για ΕΕΠ και αμφότερες χορηγήθηκαν. Μια συμμετέχουσα που είχε αιτηθεί επιτυχώς ΕΕΠ είπε ότι ήταν αποτελεσματική, αλλά πρόσθεσε ότι θα ήθελε να είχε ενημερωθεί καλύτερα, ενώ άλλη συμμετέχουσα θεώρησε ότι η ΕΕΠ δεν ήταν αποτελεσματική, επειδή δεν λάμβανε το ίδιο επίπεδο προστασίας στα κράτη μέλη όπου είχε ταξιδέψει.

Δεδομένου του μικρού δείγματος της έρευνας και της έλλειψης δεδομένων σχετικά με τις ΕΠ και τις ΕΕΠ που εκδίδονται και εκτελούνται, δεν είναι δυνατόν να γίνει αξιολόγηση σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της ΕΕΠ στις χώρες εταίρους. Εντούτοις, τα δεδομένα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει μια γενική έλλειψη ενημέρωσης και πληροφόρησης μεταξύ των ερωτηθέντων σχετικά με την ΕΕΠ.

Έρευνα μεταξύ νομικών

Μεθοδολογία

Ομάδα-στόχος της διαδικτυακής έρευνας ήταν δικηγόροι/νομικοί που λειτουργούν στις πέντε χώρες εταίρους (Πίνακας 3). Σκοπός ήταν να διερευνηθεί το επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τα μέτρα προστασίας που διατίθενται σε γυναίκες θύματα ΒΒΦ και τον βαθμό εφαρμογής αυτών των μέτρων σε τοπικό επίπεδο. Η έρευνα είχε ως στόχο να προσεγγίσει όσο το δυνατόν περισσότερα ερωτηθέντα πρόσωπα, χωρίς σκόπιμη παρακολούθηση χαρακτηριστικών του δείγματος, όπως η περιοχή, η ηλικία και το φύλο. Τα αποτελέσματα

είναι ενδεικτικά του επιπέδου ενημέρωσης για τα μέτρα προστασίας και δεν επιτρέπουν τη γενίκευση.

Διάουλοι επικοινωνίας και διάδοσης του ερωτηματολογίου ήταν μεταξύ άλλων τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και οι βάσεις δεδομένων με επαφές συνεργαζόμενων οργανώσεων. Ορισμένες οργανώσεις ζήτησαν επίσης τη βοήθεια εθνικών και τοπικών δικηγορικών συλλόγων.

Πίνακας 3: Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων ανά χώρα (νομικοί)

Χώρα	Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων
Κροατία	41
Κύπρος	7
Τσεχία	40
Ελλάδα	75
Ιταλία	176
ΣΥΝΟΛΟ	339

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων προσώπων ανέφεραν ότι είναι δικηγόροι, ακολούθως νομικοί σύμβουλοι, εισαγγελείς και δικαστές. Τα είδη νομικών υπηρεσιών που προσφέρονται από τα ερωτηθέντα πρόσωπα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, νομική εκπροσώπηση, νομική συμβουλευτική και νομική συνδρομή.

Όσον αφορά τη συμμετοχή σε εθνικά προγράμματα νομικής συνδρομής, υπάρχει μια μικτή εικόνα στις συμμετέχουσες χώρες (Πίνακας 4). Στην Τσεχία η πλειονότητα των ερωτηθέντων (77,5%) συμμετέχουν σε υπηρεσίες νομικής συνδρομής, ενώ το ποσοστό είναι μικρότερο από το ήμισυ για την Κροατία και την Ιταλία (46,3% και 43,2% αντίστοιχα). Στην Ελλάδα το ένα τρίτο των ερωτηθέντων συμμετέχουν σε υπηρεσίες νομικής συνδρομής, ενώ στην Κύπρο το ποσοστό ήταν 3 στους 7.

Πίνακας 4: Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων που συμμετέχουν σε εθνικό πρόγραμμα νομικής συνδρομής

Χώρα	Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων που συμμετέχουν σε πρόγραμμα νομικής συνδρομής
Κροατία	19 (46,3%)
Κύπρος	3 (42,8%)
Τσεχία	31 (77,5%)
Ελλάδα	75 (33,3%)
Ιταλία	76 (43,2%)
ΣΥΝΟΛΟ	339

Όσον αφορά τη ΒΒΦ, 85,4% των ερωτηθέντων στην Κροατία, 80% στην Τσεχία, 78,7% στην Ελλάδα, 64,8% στην Ιταλία και 43% των ερωτηθέντων στην Κύπρο προσφέρουν υπηρεσίες σε θύματα βίας/κακοποίησης.

Ένα σχετικά υψηλό ποσοστό μεταξύ των ερωτηθέντων ανέφερε ότι ζήτησε ΕΠ για λογαριασμό πελάτη. Το υψηλότερο ποσοστό αναφέρθηκε στην Κροατία (83%), ακολούθως

στην Ελλάδα (77,3%), την Τσεχία (75%) και την Κύπρο (57%), ενώ λίγο λιγότερα από τα μισά πρόσωπα ανέφεραν ότι έχουν ζητήσει ΕΠ στην Ιταλία (48,3%).

Κύριοι λόγοι αίτησης ΕΠ εκ μέρους θύματος/πελάτη

Η πλειοψηφία των νομικών που προσφέρουν νομικές υπηρεσίες σε θύματα βίας έχουν ζητήσει ΕΠ στο πλαίσιο ενδοοικογενειακής βίας. Άλλες ζητήθηκαν στο πλαίσιο σεξουαλικής κακοποίησης, κακοποίησης παιδιού και διαζυγίου. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι οι συνεργαζόμενες οργανώσεις χρησιμοποίησαν τις τοπικές επαφές και τα δίκτυά τους για τη διάδοση της έρευνας και προσέγγισαν ένα συγκεκριμένο κομμάτι νομικών που είναι πιο πιθανό να εργαστούν σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής κακοποίησης.

Αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας που διατίθενται στα θύματα

Σύμφωνα με τα ευρήματα της θεωρητικής έρευνας, καθώς και τις απαντήσεις από την έρευνα με στόχο πολίτες της ΕΕ, η πλειονότητα των νομικών είχαν αρνητική άποψη για τα μέτρα προστασίας που διατίθενται στη χώρα τους: λιγότερο από 25% στην Κροατία, την Κύπρο, την Τσεχία και την Ιταλία θεώρησαν ότι οι ΕΠ ήταν αποτελεσματικές. Μια έκτροπη τιμή προήλθε από την Ελλάδα, όπου ένα σχετικά υψηλό ποσοστό των ερωτηθέντων θεώρησε ότι οι ΕΠ είναι αποτελεσματικές (44%), ενώ 43% πίστευε το ανάποδο.

Εμπόδια χορήγησης ΕΠ στα θύματα

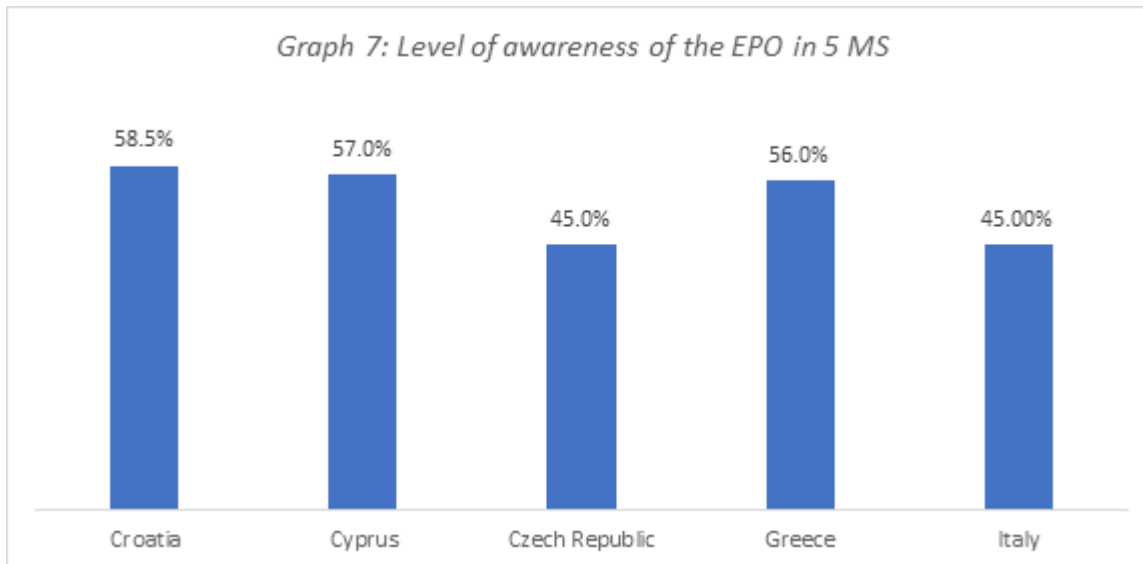
Όλα τα ερωτηθέντα πρόσωπα ανέφεραν εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα θύματα κατά την πρόσβαση σε ΕΠ. Το πιο συχνό εμπόδιο που αναφέρθηκε ήταν η έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματά τους και, ακολούθως, η έλλειψη νομικής συνδρομής/νομικής αρωγής και η απουσία μηχανισμών υποστήριξης των θυμάτων.

Άλλα εμπόδια που εντοπίστηκαν από τους νομικούς ήταν η αναποτελεσματική εφαρμογή των ΕΠ, μια περιοριστική προσέγγιση των δικαστηρίων κατά την έκδοση των εντολών και η δυσκολία να αποδειχθεί ενώπιον του δικαστηρίου ότι το θύμα διατρέχει υψηλό κίνδυνο, η αναρμοδιότητα των νομικών, καθώς και η απουσία σωστής εκπαίδευσης των δικαστών, των εισαγγελέων και της αστυνομίας σχετικά με αυτό το ζήτημα.

Ενημέρωση και εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας ΕΕΠ της ΕΕ

Όσον αφορά την ενημέρωση σχετικά με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας περί της ΕΕΠ, 53,4% όλων των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι γνωρίζουν τη νομοθεσία της ΕΕΠ και τις διατάξεις της σε εθνικό επίπεδο.

Το επίπεδο ενημέρωσης ήταν υψηλότερο μεταξύ των ερωτηθέντων στην Κροατία, την Ελλάδα και την Κύπρο, σε σύγκριση με την Ιταλία και την Τσεχία, αν και δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των πέντε κρατών μελών (Γράφημα 7).

[Γράφημα 7: Επίπεδο ενημέρωσης για τις ΕΕΠ σε πέντε χώρες εταιίρους, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα, Ιταλία]

Παρά το σχετικά υψηλό ποσοστό ενημέρωσης μεταξύ των ερωτηθέντων, πολύ περιορισμένος αριθμός ανέφερε ότι έχει παράσχει πληροφορίες σε θύματα σχετικά με το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ στην Κύπρο, την Τσεχία και την Κροατία. Παραδείγματος χάριν, μόνο ένα ερωτηθέν πρόσωπο (από τέσσερα) στην Κροατία και την Κύπρο ανέφερε ότι παρέχει πληροφορίες σε θύματα σχετικά με το δικαίωμά τους να ζητήσουν ΕΕΠ. Στην Τσεχία μόνο το μισό (n=9) των νομικών που γνωρίζουν την ΕΕΠ έχουν παράσχει πληροφορίες σε πελάτες/θύματα σχετικά με το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ.

Στην Ελλάδα και την Ιταλία ήταν πολύ υψηλότερο το ποσοστό των προσώπων που γνωρίζουν την ΕΕΠ και έχουν παράσχει πληροφορίες σε πελάτες σχετικά με το σχετικό δικαίωμά τους (64,3% στην Ελλάδα και 77,5% στην Ιταλία).

Όσον αφορά την υποβολή αίτησης ΕΕΠ (Πίνακας 5), το ποσοστό μεταξύ των χωρών εταιίρων του προγράμματος ήταν άκρως χαμηλό, αλλά, δεδομένης της έλλειψης δεδομένων από ολόκληρη την Ευρώπη σχετικά με την εφαρμογή της ΕΕΠ, είναι αξιοσημείωτο.

Πίνακας 5: Αριθμός νομικών που έχουν αιτηθεί ΕΕΠ στις χώρες εταιίρους του προγράμματος

Χώρα	Αριθμός νομικών που έχουν αιτηθεί ΕΕΠ
Κροατία	2
Κύπρος	0
Τσεχία	2
Ελλάδα	10
Ιταλία	0
ΣΥΝΟΛΟ	14

Αίτηση ΕΕΠ εκ μέρους πελατών ανέφεραν ότι έχουν υποβάλει μόνο ερωτηθέντα πρόσωπα από την Ελλάδα, την Τσεχία και την Ιταλία. Πιο συγκεκριμένα, 10 ερωτηθέντα πρόσωπα στην Ελλάδα έχουν αιτηθεί ΕΕΠ για υποθέσεις που σχετίζονται με ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική βία και κακοποίηση παιδιού. Στην Κροατία δύο ερωτηθέντα πρόσωπα έχουν αιτηθεί ΕΕΠ για λογαριασμό πελατών σε σχέση με ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση

παιδιού. Τέλος, στην Τσεχία δύο ερωτηθέντα πρόσωπα ανέφεραν ότι έχουν ζητήσει ΕΕΠ, αλλά δεν διευκρίνισαν υπό ποιες συνθήκες.

Ωστόσο, ελλείπει αξιόπιστων δεδομένων σε εθνικό επίπεδο, όπως αναπτύχθηκε στις προηγούμενες ενότητες της παρούσας έκθεσης, δεν είναι δυνατόν να τεκμηριωθούν αυτά τα ευρήματα.

Εκπαίδευση νομικών

Όπως αναμενόταν, τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τα ευρήματα της θεωρητικής έρευνας που δείχνουν απουσία προγραμμάτων ενημέρωσης και εκπαίδευσης σχετικά με την ΕΕΠ για νομικούς. Πολύ χαμηλός αριθμός ερωτηθέντων (25 ή 7,4%) ανέφεραν ότι έχουν συμμετάσχει σε δραστηριότητες ενημέρωσης ή εκπαίδευσης για την εφαρμογή της εθνικής τους νομοθεσίας σε σχέση με την ΕΕΠ. Ωστόσο, σχεδόν 95% όλων των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι θα ωφελούνταν από ανάλογη εκπαίδευση. Όσα πρόσωπα είχαν ήδη συμμετάσχει σε ανάλογη εκπαίδευση δήλωσαν, όπως αναμενόταν, ότι είχαν καλύτερο επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕΠ και ότι ήταν πιο πιθανό να δώσουν αντίστοιχες πληροφορίες σε πελάτες τους σχετικά με τα δικαιώματα των τελευταίων σε ΕΕΠ.

Έρευνα μεταξύ επαγγελματιών σε ΜΚΟ και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων

Μεθοδολογία

Ομάδα-στόχος αυτής της έρευνας ήταν, μεταξύ άλλων, ΜΚΟ και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων που λειτουργούν στις χώρες εταίρους και παρέχουν υπηρεσίες σε θύματα ΒΒΦ ή θύματα άδικων πράξεων γενικότερα (Πίνακας 6).

Η διαδικτυακή έρευνα είχε ως στόχο να προσεγγίσει όσο το δυνατόν περισσότερα ερωτηθέντα πρόσωπα, χωρίς σκόπιμη παρακολούθηση χαρακτηριστικών του δείγματος, όπως η περιοχή, η ηλικία και το φύλο. Τα αποτελέσματα είναι ενδεικτικά του επιπέδου ενημέρωσης για τα μέτρα προστασίας στην ομάδα-στόχο και δεν επιτρέπουν τη γενίκευση.

Δίαυλοι επικοινωνίας και διάδοσης του ερωτηματολογίου ήταν μεταξύ άλλων τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και οι βάσεις δεδομένων με επαφές συνεργαζόμενων οργανώσεων. Η έρευνα κοινοποιήθηκε επίσης στα μέλη του δικτύου «Γυναίκες ενάντια στη Βία στην Ευρώπη» (WAVE).²⁴

Πίνακας 6: Αριθμός ερωτηθέντων ανά χώρα (ΜΚΟ/υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων)

Χώρα	Αριθμός ερωτηθέντων προσώπων
Κροατία	88
Κύπρος	7
Τσεχία	47
Ελλάδα	53
Ιταλία	99
ΣΥΝΟΛΟ	294

²⁴ Το δίκτυο WAVE είναι ένα δίκτυο ΜΚΟ το οποίο αποτελείται από ευρωπαϊκές γυναικείες ΜΚΟ που εργάζονται στον τομέα της καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών – www.wave-network.org.

Παροχή υπηρεσιών σε θύματα βίας με βάση το φύλο ή άλλων μορφών βίας

Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων ΜΚΟ ανέφεραν ότι παρέχουν υπηρεσίες πρώτης γραμμής σε θύματα βίας με βάση το φύλο και άλλων μορφών βίας (92%), χωρίς σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ χωρών.

Ενδεικτικά, προσφέρονται υπηρεσίες παροχής πληροφοριών, ψυχολογικής υποστήριξης και συμβουλευτικής, υποστήριξης θυμάτων, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, νομικής συμβουλευτικής και καταλύματα. Πολλές από τις ερωτηθείσες οργανώσεις ασχολούνται επίσης με προωθητικές ενέργειες, καθώς και με εκστρατείες, υπηρεσίες ενημέρωσης και εκπαίδευσης.

Ωφελούμενα πρόσωπα των ΜΚΟ/υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων

Η συντριπτική πλειονότητα των οργανώσεων που συμμετείχαν στην έρευνα προσφέρουν υπηρεσίες σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας: πάνω από 90% στην Κροατία, την Κύπρο, την Τσεχία και την Ελλάδα και 72% στην Ιταλία. Οι ερωτηθείσες παρέχουν επίσης υπηρεσίες υποστήριξης σε θύματα άλλων μορφών βίας, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, της σεξουαλικής βίας, της σεξουαλικής παρενόχλησης και της παρενοχλητικής παρακολούθησης. Οι περισσότερες οργανώσεις προσφέρουν υπηρεσίες σε θύματα διαφόρων μορφών βίας και κακοποίησης.

Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν υψηλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των ΜΚΟ/υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων και άλλων υπηρεσιών, προεχόντως της αστυνομίας. Συχνές συνεργασίες γίνονται με κοινωνικές υπηρεσίες (μεταξύ άλλων υπηρεσίες προστασίας παιδιών), δικαστήρια, εισαγγελίες, υπηρεσίες υγείας και άλλες ΜΚΟ. Οι περισσότερες ερωτηθείσες δήλωσαν και σε αυτή την περίπτωση ότι συνεργάζονται με περισσότερες από μία οργανώσεις ή ιδρύματα στο πλαίσιο των εργασιών τους.

Παροχή πληροφοριών και συνδρομή για τις ΕΠ

Οι πιο πολλές οργανώσεις που εκπροσωπήθηκαν στην έρευνα παρέχουν πληροφορίες/συνδρομή σε πελάτες/θύματα σχετικά με τις ΕΠ σύμφωνα με την αντίστοιχη εθνική τους νομοθεσία (86%).

Σε όλες τις χώρες η πλειονότητα των ερωτηθέντων ΜΚΟ θεώρησε ότι τα μέτρα προστασίας δεν είναι αρκετά προσιτά για τα θύματα: 86% στην Κύπρο, 72,7% στην Κροατία, 68% στην Ελλάδα, 63,6% στην Ιταλία και 58% στην Τσεχία.

Οι ΜΚΟ που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν σημαντικά εμπόδια, το εμφανέστερο από τα οποία, με συντριπτική πλειοψηφία στις χώρες εταίρους του προγράμματος, ήταν η έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων (82,5%). Το ζήτημα της πρόσβασης σε νομική συνδρομή διερευνήθηκε περαιτέρω στην έρευνα, με το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων να δηλώνουν ότι το κράτος δεν διαθέτει επαρκή νομική συνδρομή σε θύματα ΒΒΦ. Μόνο ερωτηθείσες από την Ελλάδα διχάστηκαν σε αυτό το ζήτημα (παρομοίως με τα ευρήματα της έρευνας με νομικούς), με ποσοστό 45,3% να ισχυρίζεται ότι τα θύματα βίας έχουν πρόσβαση σε νομική συνδρομή.

Άλλα εμπόδια στην πρόσβαση σε ΕΠ είναι, ενδεικτικά, η έλλειψη υποστήριξης θυμάτων και η απουσία ασφαλούς καταλύματος, η οικονομική εξάρτηση των θυμάτων από τους δράστες

και η αναποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος κατά την παροχή προστασίας σε θύματα.

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας που λειτουργεί ως εμπόδιο είναι η έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τα διαθέσιμα μέτρα προστασίας, καθώς και σχετικά με τη διαδικασία υποβολής αίτησης ΕΠ: 66% των επαγγελματιών στις ΜΚΟ που συμμετείχαν στην έρευνα στα πέντε κράτη μέλη ανέφεραν ότι δεν διατίθενται επαρκείς συναφείς πληροφορίες στα θύματα.

Οι ερωτηθείσες ΜΚΟ ανέφεραν επίσης ότι οι ΕΠ δεν επιβάλλονται όπως πρέπει. Στην Κύπρο, μόνο 15% των ΜΚΟ απάντησαν ότι οι ΕΠ για τα θύματα βίας είναι αποτελεσματικές, με 20,8% στην Ελλάδα, 23% στην Τσεχία και την Ιταλία και μόνο 4,6% στην Κροατία.

Ενημέρωση για τις ΕΕΠ και εφαρμογή

Αναφορικά με την ενημέρωση σχετικά με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας περί της ΕΕΠ, πάνω από το μισό (59,5%) όλων των ΜΚΟ δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν τη νομοθεσία της ΕΕΠ σε εθνικό επίπεδο. Τα επίπεδα ενημέρωσης ήταν υψηλότερα στην Ελλάδα με 49% και, σε φθίνουσα πορεία, 44,3% στην Κροατία, 43% στην Κύπρο, 39% στην Τσεχία και μόνο 27,3% στην Ιταλία.

Οι ερωτηθείσες ΜΚΟ, που είχαν αναφέρει ότι παρέχουν πληροφορίες ή/και συνδρομή σε πελάτες/θύματα σχετικά με μέτρα προστασίας, ήταν πιθανότερο να γνωρίζουν τις εγχώριες διατάξεις για την ΕΕΠ.

Δεδομένου του σχετικά χαμηλού επιπέδου ενημέρωσης και γνώσης των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τις ΕΕΠ σε γενικές γραμμές, είναι εύλογο ότι μόνο ένας μικρός αριθμός ανέφερε ότι έχει παράσχει πληροφορίες σε πελάτες/θύματα σχετικά με το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ, εάν σκέφτονταν να ταξιδέψουν ή να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα της ΕΕ. Στην πραγματικότητα, σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος, μόνο 65 εκπρόσωποι ΜΚΟ (22%) ανέφεραν ότι έχουν παράσχει ανάλογες πληροφορίες σε πελάτες/θύματα. Οι περισσότερες ερωτηθείσες θεώρησαν επίσης ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία αίτησης για ΕΕΠ δεν είναι προσιτές και λίγες γνώριζαν κάποια συγκεκριμένη ενημερωτική εκστρατεία με στόχο τα θύματα και τα δικαιώματά τους σε σχέση με την ΕΕΠ.

Πρόσβαση σε δραστηριότητες εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με την ΕΕΠ

Όσον αφορά τις δραστηριότητες και τις ανάγκες εκπαίδευσης, μεταξύ των επαγγελματιών των ΜΚΟ που συμμετείχαν στην έρευνα η πλειοψηφία ανέφερε ότι δεν έχουν πρόσβαση σε μαθήματα και δραστηριότητες εκπαίδευσης ή ενημέρωσης για την ΕΕΠ (100% στην Κύπρο, 87,2% στην Τσεχία, 76% στην Κροατία, 60,4% στην Ελλάδα και 58,6% στην Ιταλία). Πολύ λίγες ερωτηθείσες (27 ή 9,2%) είχαν πράγματι συμμετάσχει σε αντίστοιχες εξειδικευμένες δραστηριότητες εκπαίδευσης ή ενημέρωσης, γεγονός που εξηγεί τα χαμηλά επίπεδα ενημέρωσης για τις διατάξεις της ΕΕΠ μεταξύ ΜΚΟ και υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων.

Ογδόντα τοις εκατό των ερωτηθεισών ΜΚΟ στις χώρες εταίρους δήλωσαν ότι ανάλογη εκπαίδευση θα τις ωφελούσε στο έργο τους.

Σύνοψη των ευρημάτων

- Η αξιοποίηση και η αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ εξαρτάται από τις τάσεις επιβολής των ΕΠ στις χώρες εταίρους του προγράμματος και, κατ' επέκταση, σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το πεδίο της αποτελεσματικής εφαρμογής της ΕΕΠ περιορίζεται από τα εθνικά νομοθετικά πλαίσια που διέπουν την έκδοση ΕΠ σε εθνικό επίπεδο, από την προορατικότητα δικαστών/δικαστηρίων και λειτουργιών του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης όσον αφορά την έκδοση, επιβολή και παρακολούθηση των ΕΠ και την ενημέρωση των θυμάτων για τα δικαιώματά τους και την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη και σε ένδικο μέσο.
- Η περιορισμένη αξιοποίηση των ΕΠ περιορίζει την αποτελεσματικότητά τους στο πλαίσιο της προστασίας των θυμάτων, επηρεάζοντας, κατά συνέπεια, αρνητικά το πεδίο εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ και αντανακλώντας την περιορισμένη αξιοποίηση της ΕΕΠ σε ολόκληρη την ΕΕ.
- Υπάρχουν νομοθετικά κενά στην προστασία των γυναικών θυμάτων ΒΒΦ εντός και μεταξύ των κρατών μελών, τα οποία με τη σειρά τους εμποδίζουν την έκδοση, την αναγνώριση και την εκτέλεση των ΕΕΠ.
- Δεν έχουν όλες οι γυναίκες θύματα ΒΒΦ πρόσβαση στην προστασία των ΕΠ και, συνεπώς, των ΕΕΠ. Το γεγονός αυτό συνδέεται με τον περιορισμένο ορισμό της ΒΒΦ σε αρκετές χώρες, η οποία επικεντρώνεται στην ενδοοικογενειακή βία ή/και τη βία στην οικογένεια. Στην πράξη αυτός ο περιορισμός αποκλείει θύματα άλλων μορφών ΒΒΦ, όπως, παραδείγματος χάριν, εκείνα που δεν μοιράζονται μια οικογενειακή στέγη με τον δράστη.
- Η χρήση ΕΠ σε ορισμένες δικαιοδοσίες επικεντρώνεται υπερβολικά στον κατηγορούμενο και χρησιμοποιείται κυρίως ως εναλλακτική λύση στην προσωρινή κράτηση, αντί να διασφαλίζει και να μεγιστοποιεί την ασφάλεια/προστασία του θύματος.
- Οι γυναίκες θύματα ΒΒΦ δεν καλύπτονται με ισοδύναμα επίπεδα προστασίας σε όλα τα κράτη μέλη και την ΕΕ. Η Κύπρος, παραδείγματος χάριν, δεν έχει ακόμη αναγνωρίσει την παρενοχλητική παρακολούθηση ως ποινικό αδίκημα και το εθνικό νομικό σύστημα της Κροατίας ορίζει την ενδοοικογενειακή βία και τη βία από στενό σύντροφο ως πλημμελήματα, σε αντίθεση με τα κακουργήματα. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω πράξεις εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της ΕΕΠ.
- Υπάρχει ένα ευρύτερο πρόβλημα λόγω της έλλειψης κοινής κατανόησης της ΒΒΦ σε ενωσιακό επίπεδο και της ελλιπούς εναρμόνισης των εθνικών νομικών συστημάτων των κρατών μελών, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα της ΕΕΠ.
- Οι χώρες εταίροι του προγράμματος δεν διαθέτουν ούτε κεντρικά μητρώα ούτε δεδομένα, εμποδίζοντας έτσι την ορθή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ΕΠ και της ΕΕΠ, καθώς και τη συχνότητα της ΒΒΦ.

- Παρά την έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων σε όλες τις χώρες εταίρους του προγράμματος σχετικά με την έκδοση ΕΠ, η χρήση ΕΠ σε υποθέσεις ΒΒΦ είναι περιορισμένη σε σχέση με την αντίστοιχη συχνότητα της ΒΒΦ.
- Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας μεταξύ των πολιτών της ΕΕ, από συνολικά 2.881 ερωτηθέντα πρόσωπα, τα 745 ανέφεραν ότι είχαν βιώσει κάποια μορφή βίας ή κακοποίησης (25,8%), ποσοστό που ισοδυναμεί με αναλογία 1/4 στις πέντε χώρες εταίρους. Μεταξύ αυτών των ερωτηθέντων, μόνο 171 (23%) είχαν αιτηθεί κάποια μορφή ΕΠ στο πλαίσιο της ΒΒΦ, από τις οποίες χορηγήθηκαν λίγο περισσότερες από τις μισές (90).
- Τόσο οι νομικοί όσο και οι εκπρόσωποι των ΜΚΟ θεωρούν ότι οι ΕΠ είναι σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικές και ανεπαρκείς. Η πλειοψηφία των νομικών είχαν αρνητική άποψη για τις ΕΠ που διατίθενται στα θύματα, ενώ ποσοστό κάτω από 25% στην Κροατία, την Κύπρο και την Ιταλία θεωρούσαν ότι οι ΕΠ ήταν αποτελεσματικές. Αυτό επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις στην έρευνα μεταξύ των πολιτών της ΕΕ: περισσότερα από τα μισά «προστατευόμενα» ερωτηθέντα πρόσωπα στην Κροατία και την Ιταλία θεωρούσαν ότι η ΕΠ τους **δεν** ήταν αποτελεσματική για την ασφάλειά τους. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθεισών ΜΚΟ στις χώρες εταίρους ανέφερε επίσης ότι οι ΕΠ δεν εφαρμόζονται επαρκώς: μόνο 15% των ερωτηθεισών ΜΚΟ στην Κύπρο απάντησαν ότι οι ΕΠ είναι αποτελεσματικές για τα θύματα βίας, με 20,8% στην Ελλάδα, 23% στην Τσεχία και την Ιταλία, και μόνο 4,6% στην Κροατία, αντιστοίχως.
- Η ποικιλία των ΕΠ που προβλέπονται βάσει του αστικού, του ποινικού και του διοικητικού δικαίου στις χώρες εταίρους του προγράμματος αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την περιορισμένη αξιοποίηση της ΕΕΠ, ιδίως αφού η Οδηγία ΕΕΠ εφαρμόζεται μόνο για ΕΠ που εκδίδονται σε ποινικές διαδικασίες. Οι διαφοροποιήσεις στη διάρκεια των εθνικών ΕΠ στις χώρες εταίρους του προγράμματος ενδέχεται να περιπλέξει περαιτέρω την αναγνώριση και την εκτέλεση των ΕΕΠ. Έτσι αποκαλύπτεται η ανάγκη για καλύτερη εναρμόνιση των εθνικών νομοθετικών πλαισίων των κρατών μελών στο πλαίσιο της προστασίας των γυναικών θυμάτων ΒΒΦ σε ολόκληρη την ΕΕ.
- Οι έρευνες αποκαλύπτουν ότι η χρήση της ΕΕΠ στις χώρες εταίρους έχει υπάρξει πολύ περιορισμένη. Κατά την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης, και σύμφωνα με τα δεδομένα και τις πληροφορίες που έχουν παρασχεθεί, μόνο η Ιταλία έχει επιβεβαιωμένα εκδώσει ΕΕΠ. Υπάρχουν στοιχεία που υποδεικνύουν ότι η Κροατία έχει εκδώσει δύο ΕΕΠ, ωστόσο αυτό δεν έχει επαληθευτεί, ενώ οι υπόλοιπες χώρες εταίροι του προγράμματος δεν έχουν εκδώσει ΕΕΠ. Καμία από τις χώρες εταίρους του προγράμματος δεν έχει αναγνωρίσει/εκτελέσει ΕΕΠ από άλλα κράτη μέλη.
- Ελλείπει επίσης ένα στιβαρό και αποτελεσματικό πλαίσιο παρακολούθησης όσον αφορά τις ΕΠ και τις ΕΕΠ. Παρόλο που προβλέπονται μηχανισμοί παρακολούθησης των ΕΠ σε ορισμένες δικαιοδοσίες, αυτοί δεν εφαρμόζονται επαρκώς, και σε γενικές γραμμές η ευθύνη αναφοράς παραβάσεων των ΕΠ επαφίεται στα θύματα. Δεν έχουν

θεσπιστεί μηχανισμοί παρακολούθησης όσον αφορά τις ΕΕΠ σε οποιαδήποτε από τις χώρες εταίρους του προγράμματος, υπονομεύοντας έτσι σοβαρά την αποτελεσματικότητα των ΕΠ και της ΕΕΠ.

- Δεν έχει ληφθεί υπόψη σε εθνικό επίπεδο η χρήση της Οδηγίας για τα Δικαιώματα των Θυμάτων ή του Κανονισμού, μαζί με την Οδηγία ΕΕΠ, ως ολοκληρωμένη δέσμη συμπληρωματικών μέτρων για την εξασφάλιση μιας πιο ολιστικής κάλυψης των θυμάτων που χρειάζονται προστασία.
- Υπάρχει μια γενική έλλειψη ενημέρωσης για την ΕΕΠ μεταξύ επαγγελματιών και λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της ΒΒΦ. Πάνω από τις μισές (59,5%) ερωτηθείσες ΜΚΟ στις πέντε χώρες εταίρους του προγράμματος δεν γνώριζαν ότι είχε ενσωματωθεί η Οδηγία ΕΕΠ στην εθνική τους νομοθεσία.
- Διατίθεται περιορισμένη εκπαίδευση σε νομικούς, δικαστές, λειτουργούς της ποινικής δικαιοσύνης ή ΜΚΟ που παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης σε θύματα σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αίτησης για ΕΕΠ. Η έρευνα μεταξύ των πολιτών της ΕΕ αποκάλυψε ότι στην Κροατία μόνο τρεις από τις επτά γυναίκες που σχεδίαζαν να ταξιδέψουν σε άλλο κράτος μέλος είχαν ενημερωθεί για το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ. Μόνο σε δύο από τις χώρες εταίρους του προγράμματος η εθνική νομοθεσία περιλαμβάνει υποχρέωση των δικαστηρίων και των εισαγγελέων να ενημερώνουν τα θύματα για το δικαίωμά τους σε ΕΕΠ κατά τη διάρκεια της δίκης. Η εθνική νομοθεσία των υπολοίπων χωρών εταίρων δεν περιλαμβάνει ανάλογη υποχρέωση.
- Εκστρατείες εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με την ΕΕΠ θα ήταν πράγματι επωφελείς για την εφαρμογή της. Το συμπέρασμα αυτό υποστηρίζεται από τα πορίσματα της έρευνας, με το 95% των νομικών και το 80% των επαγγελματιών σε ΜΚΟ να δηλώνουν ότι θα ωφελούνταν από κάποια ενημέρωση και εξειδικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης για την ΕΕΠ.
- Όσοι/ες νομικοί είχαν ήδη συμμετάσχει σε ανάλογη εκπαίδευση δήλωσαν ότι είχαν καλύτερο επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕΠ και ότι ήταν πιο πιθανό να δώσουν αντίστοιχες πληροφορίες σε πελάτες τους σχετικά με τα δικαιώματα των τελευταίων σε ΕΕΠ.
- Υπάρχει μια γενικότερη έλλειψη ενημέρωσης μεταξύ των γυναικών θυμάτων ΒΒΦ σχετικά με τα δικαιώματα προστασίας τους και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, τα θύματα αναφέρουν την εν λόγω έλλειψη ενημέρωσης ως σημαντικό εμπόδιο για την πρόσβαση σε ΕΠ. Ομοίως, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθεισών ΜΚΟ στις χώρες εταίρους του προγράμματος (82,5%) συμφώνησαν ότι η έλλειψη ενημέρωσης των θυμάτων παρακωλύει την πρόσβαση σε ΕΠ.
- Μετά την ενσωμάτωση της Οδηγίας ΕΕΠ δεν υπήρξαν συγκεκριμένες εκστρατείες ενημέρωσης ή ενημερωτικές δράσεις σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων και την ΕΕΠ σε καμία από τις χώρες εταίρους του προγράμματος. Έτσι εξηγείται και

δηλώνεται η περιορισμένη χρήση των ΕΕΠ, αφού οι ΕΕΠ εκδίδονται μόνο κατόπιν αίτησης του θύματος.

- Μεταξύ των πέντε χωρών εταίρων του προγράμματος, η Ελλάδα αποτελεί έκτροπη τιμή και αποκλίνει από τις άλλες χώρες εταίρους του προγράμματος κατά τα ακόλουθα σημαντικά σημεία:

(i) Τα θύματα χρησιμοποιούν περισσότερο το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, τα δικαστήρια εκδίδουν ΕΠ πιο συχνά και τα θύματα δηλώνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των εθνικών ΕΠ. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας σε πολίτες της ΕΕ, μόνο τα ερωτηθέντα πρόσωπα στην Ελλάδα θα επικοινωνούσαν πιθανότατα, σε αξιοσημείωτο ποσοστό, με δικηγόρο και όχι με ΜΚΟ σε περίπτωση βίας/κακοποίησης. Επιπλέον, το επίπεδο ικανοποίησης με τις ΕΠ ήταν πολύ υψηλότερο στην Ελλάδα, με την πλειονότητα των ερωτηθέντων να αναφέρουν ότι η ΕΠ ήταν αποτελεσματική.

(ii) Δεν μπορούν να εκδοθούν ΕΠ κατά του δράστη στο στάδιο της έκδοσης απόφασης. Η παράλειψη αυτή συνιστά σημαντικό κενό στην προστασία των θυμάτων, ιδίως υπό το πρίσμα της αναποτελεσματικότητας των κυρώσεων που επιβάλλονται συνήθως κατά των δραστών σε υποθέσεις ΒΒΦ, οι οποίες έχουν δεχθεί κριτική ότι δεν προστατεύουν το θύμα ούτε διασφαλίζουν την αποκατάσταση του δράστη.

(iii) Δεδομένου ότι οι ΕΠ χρησιμοποιούνται ευρέως στην Ελλάδα, τα πορίσματα της έρευνας αποδίδουν τα χαμηλά ποσοστά εφαρμογής και έκδοσης ΕΕΠ στην ελλιπή γνώση των νομικών. Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα, καθώς τα θύματα ΒΒΦ στην Ελλάδα τείνουν να καταφεύγουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης παρά στις ΜΚΟ και τις υπηρεσίες υποστήριξης για βοήθεια. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση και η εκπαίδευση λειτουργών της ποινικής δικαιοσύνης θα ήταν ιδιαίτερα επωφελής στην Ελλάδα και θα διευκόλυνε τη χρήση της ΕΕΠ.

Συστάσεις

- Πρέπει να αναπτυχθεί ένα κοινό εννοιολογικό πλαίσιο σε ολόκληρη την ΕΕ με στόχο τον προσδιορισμό και ορισμό των διαφόρων τύπων ΒΒΦ για τη θεμελίωση της έκδοσης ΕΠ και ΕΕΠ, με σαφή οπτική γωνία. Έτσι θα διευκολυνθεί η αναγνώριση των ΕΕΠ σε ολόκληρη την ΕΕ και θα διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχουν κενά στην επαρκή προστασία των θυμάτων μεταξύ των κρατών μελών. Περαιτέρω, τα κράτη μέλη θα μπορέσουν να κατανοήσουν και να καθορίσουν καλύτερα τον τρόπο λειτουργίας και εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ στο εθνικό πλαίσιο και το νομικό σύστημα.
- Η συλλογή δεδομένων πρέπει να βελτιωθεί τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Θεμελιώδες θα ήταν ένα κεντρικό σύστημα συλλογής δεδομένων που καταγράφει τον αριθμό των ΕΕΠ που εκδίδονται ή/και λαμβάνονται σε όλα τα κράτη

μέλη. Το σύστημα θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει δεδομένα για τυχόν παραβάσεις ΕΠ και ΕΕΠ, καθώς και τις κυρώσεις που επιβάλλονται, απαιτείται, ωστόσο, η παροχή επαρκών πόρων σε σχετιζόμενα ιδρύματα και επαγγελματίες. Πρέπει να θεσπιστούν ή/και να ενισχυθούν μηχανισμοί για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις ΕΠ και τις ΕΕΠ. Η συλλογή δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να πραγματοποιείται σε τακτική βάση και πρέπει επίσης να ενισχυθεί.

- Δεδομένου ότι η αποτελεσματικότητα των ΕΕΠ εξαρτάται από το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και την αποτελεσματικότητα των ΕΠ σε εθνικό επίπεδο, η παρούσα έκθεση υπογραμμίζει την ανάγκη επανεκτίμησης, εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών, της επάρκειας των εθνικών τους διατάξεων, υπό το πρίσμα των υποχρεώσεών τους βάσει της Οδηγίας ΕΕΠ, καθώς και της Οδηγίας για τα Δικαιώματα των Θυμάτων και της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Ειδικότερα, η Κύπρος θα έπρεπε να εγκρίνει νόμο για την ποινικοποίηση της παρενοχλητικής παρακολούθησης, η Κροατία θα έπρεπε να εξετάσει το ενδεχόμενο τροποποίησης της εθνικής της νομοθεσίας για την ενσωμάτωση της Οδηγίας, προκειμένου να συμπεριλάβει τον Νόμο περί της Προστασίας από την Ενδοοικογενειακή Βία, που ρυθμίζει πλημμελήματα, στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας ΕΕΠ, και όλα τα κράτη μέλη πρέπει να αναγνωρίσουν και να ποινικοποιήσουν τη ΒΒΦ σε όλες τις μορφές της και να αποφύγουν τον περιορισμό της αντίληψης για τη ΒΒΦ μόνο ως ενδοοικογενειακή βία ή βία στην οικογένεια.
- Τα κράτη μέλη οφείλουν να ενσωματώσουν την Οδηγία ΕΕΠ, όπως και τον Κανονισμό και την Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, στις εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης τους για την καταπολέμηση της ΒΒΦ, υιοθετώντας μια έμφυλη προσέγγιση. Η πρακτική εφαρμογή αυτών των μέτρων στο εθνικό πλαίσιο πρέπει να εξεταστεί διεξοδικά.
- Τα κράτη μέλη οφείλουν να καθορίσουν με σαφήνεια τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της λειτουργίας της Οδηγίας ΕΕΠ και των διατάξεων του Κανονισμού και της Οδηγίας για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, δεδομένου ότι ένας σημαντικός αριθμός ΕΠ που εκδόθηκαν λόγω ΒΒΦ, όπως συνέβη στις χώρες εταίρους του έργου, προβλέπονται στο διοικητικό ή το αστικό δίκαιο. Έτσι θα ωφεληθούν τα θύματα, παρέχοντας, δηλαδή, πιο ολοκληρωμένη προστασία και διασφαλίζοντας ότι τα θύματα είναι πλήρως ενημερωμένα για τα δικαιώματά τους και, ως εκ τούτου, έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις.
- Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν επαρκείς πόρους και χρηματοδότηση στις αρμόδιες εθνικές αρχές τους για τη διενέργεια οργανωμένων μαθημάτων, εκπαιδευτικών και ενημερωτικών δραστηριοτήτων για νομικούς και λειτουργούς σε ΜΚΟ που παρέχουν συμβουλευτική και συνδρομή σε γυναίκες θύματα βίας και κακοποίησης.
- Τα κράτη μέλη οφείλουν να διεξάγουν εθνικές εκστρατείες ενημέρωσης σχετικά με την Οδηγία ΕΕΠ και την ΕΕΠ, με σκοπό την ενημέρωση των πολιτών της ΕΕ. Περαιτέρω, το δικαίωμα χορήγησης ΕΕΠ πρέπει να περιλαμβάνεται στο υπάρχον

ενημερωτικό υλικό που εκδίδεται από την αστυνομία και άλλες αρχές και να διατίθεται ευρέως στα θύματα. Πρέπει, επίσης, να διεξαχθούν ή/και να ενισχυθούν εκστρατείες ενημέρωσης σχετικά με όλο το φάσμα δικαιωμάτων των γυναικών θυμάτων ΒΒΦ.

Βιβλιογραφία

- Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (2002), *Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια*. Διατίθεται (στα Ελληνικά) στη διεύθυνση: <http://www.familyviolence.gov.cy/cgibin/hweb?-V=manual& FSECTION=10020&-dmanual.html&-Sr& VSECTION=0000& VCATEGORY=0000& VCATEGORY=0000>
- Αυτόνομο Σπίτι της Γυναίκας στο Ζάγκρεμπ (2003), *Interpretacija rezultata istraživanja o nasilju nad ženama u Republici Hrvatskoj* (Ερμηνεία των ερευνητικών αποτελεσμάτων περί της συχνότητας της βίας κατά των γυναικών στην Κροατία). Διατίθεται (στα Κροατικά) στη διεύθυνση: <http://www.azkz.net/istrazivanja.html>
- Αυτόνομο Σπίτι της Γυναίκας στο Ζάγκρεμπ (2020), *The application of the EC Directive 2011/99/EU and the European Protection Order: National Research Report: Republic of Croatia* (Εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας: Εθνική Ερευνητική Έκθεση: Δημοκρατία της Κροατίας), Άρτεμις: Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/Artemis-national-report-Croatia.pdf>
- Briški, M., (2020), *Europski nalog za zaštitu i njegova primjena u Republici Hrvatskoj* (Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας και η εφαρμογή της στη Δημοκρατία της Κροατίας), IUS-INFO, 15 Ιανουαρίου 2020. Διατίθεται (στα Κροατικά) στη διεύθυνση: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/40386>
- Συμβούλιο της Ευρώπης (2011), *Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>
- Αστυνομία Κύπρου (2014), *Δεδομένα βίας στην οικογένεια 2009-2013*. Διατίθεται (στα Ελληνικά) στη διεύθυνση: <http://www.familyviolence.gov.cy/upload/20140516/1400231541-07696.pdf>
- Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλακίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>
- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2014), *Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή έρευνα. Κύρια αποτελέσματα*. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the European protection order* (Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την ευρωπαϊκή εντολή

προστασίας). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0187&from=EN>

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) (2017), *Gender Equality Index* (Δείκτης ισότητας των φύλων). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2017/domain/violence/EL>

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας (2017), *European Protection Order Directive 2011/99/EU: European Implementation Assessment*. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU\(2017\)603272_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναίκων και Ισότητας των Φύλων (2018), *Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας*. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0065_EN.html

Freixes, T. & Roman, L. (έκδ.) (2014), *Protection of the Gender- Based Violence Victims in the European Union, Preliminary study of the Directive 2011/99/EU on the European protection order* (Προστασία των θυμάτων βίας με βάση το φύλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Προκαταρκτική μελέτη της οδηγίας 2011/99/ΕΕ για την ευρωπαϊκή εντολή προστασίας), Publicacions Universitat Rovira i Virgili Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona.

Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων της Ελλάδας (2019), *Gender-based violence* (Έμφυλη βία). Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2020/05/Observatory-E-bulletin-no.-23-Gender-based-violence.pdf>

Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2019), *Στατιστικά στοιχεία τηλεφωνικής γραμμής SOS 15900 1-1-19 έως 31/12/2019*. Διατίθεται στα Ελληνικά στη διεύθυνση: <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2020/01/%CE%A3%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE%CF%82-SOS-01-01-2019-%CE%AD%CF%89%CF%82-31-12-2019.pdf>

GREVIO (2020), *Baseline Evaluation Report: Italy* (Βασική έκθεση αξιολόγησης: Ιταλία). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e>

Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS) (2020), *The application of the EC Directive 2011/99/EU and the European Protection Order: National Research Report: Cyprus* (Εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας: Εθνική Ερευνητική Έκθεση: Κύπρος), Άρτεμις: Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/ARTEMIS-Research-Report_Cyprus.pdf

proFem Κέντρο για Θύματα Ενδοοικογενειακής και Σεξουαλικής Βίας (2020), *The application of the EC Directive 2011/99/EU and the European Protection Order: National Research Report: Czech Republic* (Εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας: Εθνική Ερευνητική Έκθεση: Δημοκρατία της

Τσεχίας), Άρτεμις: Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/National-report-Czech-Republic_proFem.pdf

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 606/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R0606>

Scuola di Formazione e Perfezionamento per la Pubblica Amministrazione (2020), *The application of the EC Directive 2011/99/EU and the European Protection Order: National Research Report: Italy* (Εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας: Εθνική Ερευνητική Έκθεση: Ιταλία), Άρτεμις: Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/ARTEMIS-WP2-RESEARCH-report-IT.pdf>

Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου (ΣΓΣΗ) (2020), *The application of the EC Directive 2011/99/EU and the European Protection Order: National Research Report: Greece* (Εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας: Εθνική Ερευνητική Έκθεση: Ελλάδα), Άρτεμις: Προαγωγή του δικαιώματος προστασίας των γυναικών διαμέσου της εφαρμογής της οδηγίας 2011/99/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/ARTEMIS-Research-Report_Greece.pdf

Παράρτημα

Ελπιδοφόρες πρακτικές για την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ (Οδηγία σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας)

Εθνικά νομικά πλαίσια

Πορτογαλία

Στο πορτογαλικό νομικό σύστημα προβλέπεται ένα ευρύ φάσμα εντολών προστασίας (ΕΠ). Τα μέτρα αυτά διέπονται από το ποινικό δίκαιο και ρυθμίζονται τόσο στο γενικό ποινικό δίκαιο (Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και Ποινικός Κώδικας της Πορτογαλίας) όσο και στη νομοθεσία που αφορά ειδικά το έγκλημα της ενδοοικογενειακής βίας (Νόμος 112/2009). Τα δικαστήρια μπορούν να διατάξουν την επιβολή μέτρων κατά το στάδιο της προδικασίας ή και καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης. Τα μέτρα επιβάλλονται είτε ως **παρεπόμενη ποινή**, σε περίπτωση καταδίκης για ενδοοικογενειακή βία, είτε ως **εναλλακτικό μέτρο**, σε περιπτώσεις αναστολής της προσωρινής κράτησης ή της προσωρινής αναστολής της ποινικής διαδικασίας, ή ως **συνοδευτική προϋπόθεση**, σε περιπτώσεις αναστολής της ποινής φυλάκισης και της απόλυσης υπό όρους. Τα μέτρα περιλαμβάνουν την απαγόρευση της επικοινωνίας (συνήθως συνεπάγονται την απαγόρευση της προσέγγισης της οικίας και του χώρου εργασίας του θύματος), την απαγόρευση της προσέγγισης ορισμένων προσώπων ή τόπων, την υποχρεωτική παραμονή σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές, την απαγόρευση ταξιδιών, την υποχρεωτική παρακολούθηση προγραμμάτων αποκατάστασης ή προγραμμάτων για δράστες που απευθύνονται σε καταδικασθέντες λόγω ενδοοικογενειακής βίας και την απαγόρευση κατοχής όπλων.

Μπορεί να επιβληθεί ηλεκτρονική παρακολούθηση με δικαστική απόφαση, όποτε κρίνεται απαραίτητη για την εγγύηση της ασφάλειας του θύματος. Διενεργείται υπό την επίβλεψη των υπηρεσιών φυλάκισης και επιτήρησης σε περίπτωση απόλυσης υπό όρους. Τα στοιχεία που παρασχέθηκαν για υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας αποκάλυψαν μια απότομη αύξηση στον αριθμό των ΕΠ που παρακολουθούνταν ηλεκτρονικά κατά τα τελευταία χρόνια: από συνολικά 99 μέτρα το 2011 σε 603 το 2017, κυρίως σε σχέση με αναγκαστικά μέτρα που αποφασίζονταν κατά τη διάρκεια της δίκης και, σε μικρότερο βαθμό, σε συνδυασμό είτε με την προσωρινή αναστολή της δίκης είτε με την επιβολή ποινής φυλάκισης με αναστολή.

Συνάφεια με την ΕΕΠ: Καθώς οι ΕΕΠ εφαρμόζονται για τις ΕΠ που εκδίδονται κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών σε εθνικό επίπεδο, ένα ισχυρό προϋπάρχον νομοθετικό πλαίσιο για τις εντολές προστασίας που διέπεται από το ποινικό δίκαιο, όπως στην περίπτωση της Πορτογαλίας, είναι ευνοϊκό για την εφαρμογή των ΕΕΠ.

Πηγή: GREVIO (2019), *Baseline evaluation report on Portugal* (Βασική έκθεση αξιολόγησης στην Πορτογαλία), παρ. 211-218: <https://rm.coe.int/grevio-reprt-on-portugal/168091f16f>

Αυστρία

Η Αυστρία επιλέχθηκε για τις ορθές πρακτικές της λόγω του πρωτοποριακού της ρόλου το 1997 για την καθιέρωση των πρώτων Επειγουσών Εντολών Απαγόρευσης (ΕΕΑ) και εντολών προστασίας με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2017, σελ. 30). Οι

αυστριακές ΕΕΑ έχουν αναγνωρισθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως χρυσός κανόνας για ΕΕΑ και ΕΠ σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Το καθεστώς προστασίας απαρτίζεται από 3 επίπεδα: (i) έκδοση ΕΕΑ, (ii) κέντρα παρέμβασης για την παροχή επείγουσας υποστήριξης σε θύματα και (iii) ΕΠ αστικού δικαίου που μπορούν να αιτηθούν τα θύματα μετά τη λήξη των ΕΕΑ ή άλλως (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2017, σελ. 30). Οι ΕΕΑ εκδίδονται από την αστυνομία *αυτεπαγγέλτως* και καλύπτουν όλα τα θύματα βίας στην οικία τους, καθώς και μετανάστριες και θύματα παρενοχλητικής παρακολούθησης, ενώ δεν υφίσταται η προϋπόθεση της συγκατοίκησης του θύματος και του δράστη (σελ. 31-32). Επιπρόσθετα, οι ΕΕΑ εκτελούνται παράλληλα με υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, με τη μορφή πρόσβασης σε «κέντρα παρέμβασης», οι οποίες είναι δωρεάν καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης και δεν εξαρτώνται από την υποβολή αίτησης ΕΠ εκ μέρους του θύματος, πέραν της χορηγηθείσας ΕΕΑ. Οι εν λόγω υπηρεσίες υποστήριξης είναι γενικά διαθέσιμες σε οποιοδήποτε θύμα, ανεξάρτητα από το εάν το θύμα επιθυμεί να καταγγείλει τη βία ή να υποβάλει αίτηση ΕΠ (σελ. 33). Ως εκ τούτου, οι ΕΕΑ εφαρμόζονται εντός μιας διαθεσμικής, ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εκτέλεση και την προστασία, που περιλαμβάνει την αστυνομία, υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων και τα πολιτικά δικαστήρια (σελ. 33-34).

Κατά την έκδοση μιας ΕΕΑ, η αστυνομία συμμετέχει ενεργά στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης και πρέπει να ελέγξει, σε συνεννόηση με το θύμα, ότι ο δράστης δεν έχει πλησιάσει την οικία του θύματος (σελ. 32). Επιπλέον, η αστυνομία έχει νόμιμο καθήκον να ενημερώνει το θύμα για τα δικαιώματά του σχετικά με την υποβολή αίτησης εντολής προστασίας βάσει του αστικού δικαίου. Οφείλει επίσης να ενημερώνει το σχετικό κέντρο παρέμβασης, εάν προκύψουν νέα περιστατικά βίας κατά γυναικών εντός 24 ωρών (σελ. 33).

Πέραν αυτών, η Αυστρία είναι αξιοσημείωτη για την ευρεία χρήση και επιβολή των ΕΕΑ και των ΕΠ και για λόγους πρόληψης (GREVIO, σελ. 45). Το εύρος της χρήσης αντικατοπτρίζει την ευρεία αποδοχή του νομοθετικού καθεστώτος που τις διέπει στην Αυστρία (σελ. 46).

Η ορθή πρακτική που περιγράφεται παραπάνω σχετίζεται με την εφαρμογή της ΕΕΠ καθώς αποτελεί πρότυπο ευρείας και προληπτικής αξιοποίησης και εφαρμογής ΕΕΑ και ΕΠ σε εθνικό επίπεδο για την προστασία γυναικών θυμάτων βίας με βάση το φύλο, συνιστώντας έτσι ευνοϊκό περιβάλλον για τη χρήση των ΕΕΠ.

Πηγές: Συμβούλιο της Ευρώπης (2017), *Emergency Barring Orders in situations of domestic violence: Article 52 of the Istanbul Convention* (Επείγουσες Εντολές Απαγόρευσης σε καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας: Άρθρο 52 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης), σελ. 30-34: <https://rm.coe.int/article-52-convention-istanbul-english-version/168073cae6>

GREVIO (2017), *Baseline evaluation report on Austria* (Βασική έκθεση αξιολόγησης στην Αυστρία), παρ. 45-46: <https://rm.coe.int/grevio-report-austria-1st-evaluation/1680759619>

Ισπανία

Η Ισπανία έχει εκδώσει δύο σημαντικά νομοθετήματα σχετικά με τη βία με βάση το φύλο (ΒΒΦ):

- Τον Οργανικό Νόμο 1/2004, της 28ης Δεκεμβρίου, σχετικά με τα Ολοκληρωμένα Μέτρα Προστασίας κατά της Έμφυλης Βίας, σύμφωνα με τον οποίο η βία στρέφεται κατά των γυναικών λόγω του γεγονότος ότι είναι γυναίκες, ως βάνουσο σύμβολο ανισότητας και κατάφωρη επίθεση σε θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η ελευθερία, η ισότητα, η ζωή, η ασφάλεια και η απαγόρευση των διακρίσεων.
- Τον Οργανικό Νόμο 3/2007, της 22ης Μαρτίου, σχετικά με την Πραγματική Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών, ο οποίος θεσπίζει τον καθολικό χαρακτήρα της αρχής της ισότητας και εισάγει μια έμφυλη προοπτική στις δραστηριότητες των δημόσιων αρχών (GREVIO, 2019, σελ. 2).

Ο Νόμος του 2004 θέσπισε ένα συνολικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της ΒΒΦ στην Ισπανία, περιλαμβάνοντας νομική και κοινωνική υποστήριξη, υγειονομική περίθαλψη, καθώς και δραστηριότητες ενημέρωσης.

Συγκεκριμένα, δυνάμει αυτού ιδρύθηκαν εξειδικευμένα δικαστήρια ΒΒΦ για την παροχή υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2017, σελ. 39). Αυτά τα δικαστήρια έχουν εξουσία να εκδίδουν ενιαίες ΕΠ σύμφωνα με το ποινικό ή το αστικό δίκαιο και περιλαμβάνουν επείγουσες εντολές απαγόρευσης (σελ. 39). Τα δικαστήρια είναι πάντα ανοιχτά και διαθέσιμα για την έκδοση επείγουσών ΕΠ, μια διαδικασία που πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 72 ωρών από την καταγγελία του συμβάντος (σελ. 40). Οι επείγουσες ΕΠ έχουν τη μορφή εντολών απαγόρευσης επικοινωνίας, εντολών περιορισμού ή προκαταρκτικής παραχώρησης της επιμέλειας παιδιού στο θύμα, ενώ συνήθως παραμένουν σε ισχύ για 30 ημέρες με δυνατότητα παράτασης κατόπιν αιτήματος του θύματος.

Στην Ισπανία υπάρχει ολοκληρωμένο σύστημα υποστήριξης των θυμάτων, με στενή συνεργασία και συντονισμό μεταξύ υπηρεσιών, όπως, ενδεικτικά, των δικαστηρίων, της αστυνομίας και των ΜΚΟ που παρέχουν υποστήριξη σε θύματα (σελ. 41). Στα θύματα και τα παιδιά τους διατίθεται επίσης ψυχοκοινωνική και νομική υποστήριξη, υπό την προϋπόθεση ότι το θύμα υποβάλλει καταγγελία για το συμβάν, και η υποστήριξη αυτή περιλαμβάνει επίσης οικονομική στήριξη και στέγαση. Παρέχονται υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων από ΜΚΟ και κρατικούς φορείς που συντονίζονται μέσω μέτρων συνεργασίας κατά την έκδοση των ΕΠ.

Η ορθή πρακτική που περιγράφεται παραπάνω σχετίζεται με την εφαρμογή της ΕΕΠ καθώς αποτελεί πρότυπο ευρείας και προληπτικής αξιοποίησης και εφαρμογής ΕΕΑ και ΕΠ σε εθνικό επίπεδο για την προστασία γυναικών θυμάτων βίας με βάση το φύλο, συνιστώντας έτσι ευνοϊκό περιβάλλον για τη χρήση των ΕΕΠ.

Πηγές: Συμβούλιο της Ευρώπης, *Emergency Barring Orders in situations of domestic violence: Article 52 of the Istanbul Convention* (Επείγουσες Εντολές Απαγόρευσης σε καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας: Άρθρο 52 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης), σελ. 39-41: <https://rm.coe.int/article-52-convention-istanbul-english-version/168073cae6>

Κρατική Έκθεση της Ισπανίας για την GREVIO, 2019: <https://rm.coe.int/state-report-from-spain/16809313e0>

Διαδικασίες για την υποβολή αίτησης ΕΕΠ

Εσθονία – Υπηρεσίες μετάφρασης ΕΕΠ

Η παροχή ολοκληρωμένων μεταφραστικών υπηρεσιών από τις εσθονικές αρχές έχει αναφερθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2017) ως ορθή πρακτική όσον αφορά την εφαρμογή της ΕΕΠ.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Εσθονίας έχει θεσπίσει ένα πλαίσιο για τη μετάφραση των εντύπων των ΕΕΠ κατά τη διάρκεια τόσο της διαδικασίας έκδοσης όσο και εκτέλεσης. Ως εκ τούτου, κατά την έκδοση μιας ΕΕΠ η ΕΕΠ μεταφράζεται στην επίσημη γλώσσα του κράτους εκτέλεσης και διαβιβάζεται στην αρμόδια αρχή. Επιπλέον, εάν το θύμα δεν γνωρίζει επαρκώς εσθονικά, μπορεί να ζητήσει τη μετάφραση της ΕΕΠ –καθώς και των δικαιολογητικών εγγράφων που είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση των δικονομικών του δικαιωμάτων– στη μητρική του γλώσσα ή σε γλώσσα που γνωρίζει επαρκώς. Η αίτηση μπορεί να απορριφθεί μόνο με σχετική απόφαση.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας (2017), *European Protection Order Directive 2011/99/EU: European Implementation Assessment* (Οδηγία 2011/99/ΕΕ σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας), Σεπτέμβριος 2017, σελ. 38: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU%282017%29603272_EN.pdf

Συλλογή δεδομένων

Ισπανία – Κεντρικό Μητρώο για την Προστασία Θυμάτων Ενδοοικογενειακής Βίας και Βίας με βάση το Φύλο και Παρατηρητήριο κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας με βάση το Φύλο

Η Ισπανία είναι αξιοσημείωτη όσον αφορά τη συλλογή και την κεντρική τήρηση/διατήρηση διοικητικών δεδομένων, ειδικά για την ενδοοικογενειακή βία και τη ΒΒΦ, μια ορθή πρακτική που έχει επισημανθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Ισπανία έχει εγκαθιδρύσει ένα Κεντρικό Μητρώο για την Προστασία Θυμάτων Ενδοοικογενειακής Βίας και Βίας με βάση το Φύλο για την κεντρική συλλογή διοικητικών δεδομένων, το οποίο τηρείται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Τα δεδομένα που συλλέγονται αποτελούν, ενδεικτικά, πληροφορίες για το θύμα, τον δράστη και το ποινικό αδίκημα, καθώς και τις ΕΠ και την έκβαση τυχόν δικαστικών υποθέσεων. Το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής (ΕΙΣ) συλλέγει επίσης δεδομένα για τις ΕΠ και τις τελεσίδικες αποφάσεις στην Ισπανία σε ετήσια βάση. Οι πληροφορίες που συλλέγονται στο Κεντρικό Μητρώο επαληθεύονται από το ΕΙΣ και κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το σχετικό άρθρο του Ποινικού Κώδικα (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2016, σελ. 14).

Επιπρόσθετα, η Ισπανία ίδρυσε το Παρατηρητήριο κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας με βάση το Φύλο, ένα όργανο που είναι υπεύθυνο για τον συντονισμό, την ανάλυση και τη χάραξη πολιτικής για ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας και βίας με βάση το φύλο, με απώτερο στόχο την εξάλειψη αυτών των μορφών βίας από την ισπανική κοινωνία (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2016· Παρατηρητήριο κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας με βάση το Φύλο, χ.η.). Μία από τις βασικές του λειτουργίες είναι η συλλογή και η ανάλυση δεδομένων από δικαστικά στατιστικά στοιχεία, όπως στατιστικές για την έκδοση ΕΠ (Παρατηρητήριο κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας με βάση το Φύλο, χ.η.).

Επιπλέον, ο φορέας λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις ΕΠ μέσω της συλλογής δεδομένων από ηλεκτρονικές συσκευές που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθησή τους (GREVIO, 2019, σελ. 15). Με αυτά τα δεδομένα το Παρατηρητήριο ερευνά και αναλύει την ανταπόκριση του συστήματος δικαιοσύνης σε περιστατικά και θύματα ενδοοικογενειακής βίας και βίας με βάση το φύλο, προκειμένου να διατυπώσει συστάσεις σχετικά με τη βελτίωση των υπηρεσιών.

Η ορθή πρακτική της συνεπούς και συστηματικής συλλογής δεδομένων σχετίζεται με την εφαρμογή της ΕΕΠ, δεδομένου ότι ένα προϋπάρχον σύστημα καταγραφής δεδομένων για τις εθνικές ΕΠ είναι ευνοϊκό για την καταγραφή των ΕΕΠ.

Πηγές: Συμβούλιο της Ευρώπης (2016), *Ensuring data collection and research on violence against women and domestic violence: Article 11 of the Istanbul Convention* (Εξασφάλιση έρευνας και συλλογής δεδομένων για τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία: Άρθρο 11 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης), σελ. 14: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680640efc>

Ιστότοπος του Παρατηρητηρίου κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας με βάση το Φύλο: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/en/Subjects/Domestic-and-gender-violence/Spanish-Observatory-on-Domestic-Violence/>

Κρατική Έκθεση της Ισπανίας για την GREVIO, 2019: <https://rm.coe.int/state-report-from-spain/16809313e0>

Δανία – Μητρώα και έρευνες

Η Δανία επισημαίνεται για τις ορθές πρακτικές της όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία. Η Δανία έχει δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο σύστημα όσον αφορά τα είδη των δεδομένων που συλλέγονται, καθώς και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται.

Κατά πρώτον, υπάρχει καθιερωμένο σύστημα για τη συλλογή διοικητικών δεδομένων από κάθε φορέα που έρχεται σε επαφή με θύματα βίας. Μια σειρά μητρώων που συλλέγουν διαφορετικά δεδομένα έχουν συνδεθεί μέσω της χρήσης του αριθμού ταυτότητας των θυμάτων και των δραστών, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι όλα τα σύνολα δεδομένων είναι κρυπτογραφημένα και ανώνυμα. Σε γενικές γραμμές, τα μητρώα αποσκοπούν στη συλλογή δεδομένων για θύματα βίας που έχουν χρησιμοποιήσει ή χρησιμοποιούν δημόσιες υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, τα μητρώα συλλέγουν δεδομένα για το αδίκημα (εξετάζοντάς το όπως έχει καταγραφεί από την αστυνομία και τις δικαστικές αποφάσεις), τη νοσοκομειακή περίθαλψη, τα αίτια θανάτου και τη χρήση καταλυμάτων/άσυλων που διαχειρίζονται ΜΚΟ και χρηματοδοτούνται από το κράτος (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2016, σελ. 15-17).

Κατά δεύτερον, η Δανία συλλέγει δεδομένα διενεργώντας έρευνες σε εθνικό επίπεδο, μια σημαντική ενέργεια για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με θύματα που δεν έχουν ζητήσει βοήθεια. Σε τακτικές έρευνες που σχετίζονται με την υγεία και τον πληθυσμό περιλαμβάνονται ερωτήσεις σχετικά με τη ΒΒΦ. Οι ερωτήσεις αφορούν το είδος βίας που διαπράττεται, καθώς και τη σχέση μεταξύ του θύματος και του δράστη. Οι έρευνες έχουν

επιτρέψει στις αρχές της Δανίας να χαρτογραφήσουν τις τρέχουσες τάσεις βίας σε εθνικό επίπεδο (σελ. 20-21).

Περαιτέρω, τα δεδομένα που συλλέγονται από τις έρευνες συνδέονται και αντιπαραβάλλονται με διοικητικά δεδομένα μέσω της χρήσης αριθμών ταυτότητας. Έτσι μπορεί να γίνει σύνδεση μεταξύ των πορισμάτων για την υγεία και την απονομή ποινικής δικαιοσύνης στα θύματα βίας με βάση το φύλο και ενδοοικογενειακής βίας. Τα δεδομένα είναι ανώνυμα και προστατεύεται η ταυτότητα των θυμάτων και των δραστών. Αυτή η ευρεία σύνδεση δεδομένων έχει χαρακτηριστεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως «ερευνητική υποδομή», δημιουργώντας ευνοϊκές συνθήκες για τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με τη ΒΒΦ και παρέχοντας χρήσιμα, περιεκτικά δεδομένα για τις εν λόγω έρευνες (σελ. 24-25).

Με την ορθή συλλογή δεδομένων διευκολύνεται και προωθείται η χρήση των ΕΠ και, συνεπώς, των ΕΕΠ. Τα υπάρχοντα μητρώα που ήδη καταγράφουν ΕΠ σε εθνικό επίπεδο μπορούν να αναπτυχθούν για την καταγραφή ΕΕΠ, διευκολύνοντας έτσι τη χρήση τους.

Πηγή: Συμβούλιο της Ευρώπης (2016), *Ensuring data collection and research on violence against women and domestic violence: Article 11 of the Istanbul Convention*, σελ. 15-25: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680640efc>

Υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων

Κύπρος – Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ)

Ο ΣΠΑΒΟ έχει αναγνωριστεί ως ορθή πρακτική για την υποστήριξη θυμάτων και την αξιολόγηση εξατομικευμένων αναγκών. Ο ΣΠΑΒΟ αποτελεί μη κερδοσκοπική, μη κυβερνητική οργάνωση που παρέχει υποστήριξη, πληροφορίες, καθώς και ενημέρωση και εκπαίδευση για ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας. Όλες οι υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν.

Ο ΣΠΑΒΟ προσφέρει ολοκληρωμένες υπηρεσίες σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο, όπως:

- Τη **γραμμή βοήθειας 1440**, η οποία είναι δωρεάν και προσβάσιμη όλο το 24ωρο. Έχει στελεχωθεί με ψυχολόγους, κοινωνικούς/ές λειτουργούς και εκπαιδευμένους εθελοντές και εθελόντριες, προσφέροντας συμβουλές και πληροφορίες σχετικά με τα βασικά δικαιώματα και τις επιλογές που υπάρχουν για την υποστήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

- Τους **χώρους φιλοξενίας του ΣΠΑΒΟ** για γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους. Οι γυναίκες αποκτούν πρόσβαση σε έναν από τους δύο χώρους φιλοξενίας κατόπιν κλήσης στη γραμμή βοήθειας 1440 ή κατόπιν παραπομπής από την αστυνομία ή/και τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας. Οι χώροι φιλοξενίας διοργανώνουν προγράμματα, στα οποία πρέπει να συμμετέχουν οι γυναίκες που στεγάζονται, για να τις βοηθήσουν να κατανοήσουν τις ανάγκες τους και να προβούν σε ενδυναμωμένες επιλογές.

- Τις **υπηρεσίες συμβουλευτικής του ΣΠΑΒΟ** που συντονίζονται από ψυχολόγους και κοινωνικούς/ές λειτουργούς και παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική σε θύματα και δράστες ενδοοικογενειακής βίας.

Τα προγράμματα του ΣΠΑΒΟ αφορούν όλα τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας (γυναίκες, άνδρες και παιδιά). Οι υπηρεσίες φιλοξενίας αφορούν γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ευπάθειες και τις ανάγκες αυτής της ομάδας στόχου. Πέραν αυτού, ο ΣΠΑΒΟ προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε δράστες βίας μέσω του προγράμματος «Αγάπη χωρίς Πόνο».

Πηγή: Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ): www.domviolence.org.cy.

Ιταλία – Κέντρα και ενώσεις καταπολέμησης της βίας

Η Ιταλία χαρακτηρίζεται από μια πληθώρα κέντρων και ενώσεων καταπολέμησης της βίας που προσφέρουν ψυχολογική, οικονομική και άλλη υποστήριξη σε γυναίκες θύματα βίας. Το ιταλικό σύστημα προστασίας και υποστήριξης των εν λόγω θυμάτων και των παιδιών τους βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις υπηρεσίες γυναικείων ΜΚΟ, συνήθως μη κερδοσκοπικών οργανώσεων που διαχειρίζονται κέντρα και καταλύματα καταπολέμησης της βίας σε δημοτικό ή περιφερειακό επίπεδο. Πέραν της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για γυναίκες θύματα, οι ΜΚΟ οργανώνουν δραστηριότητες πρόληψης και παρέχουν εκπαίδευση σχετικά με την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών για λειτουργούς επιβολής του νόμου, εισαγγελείς, δικαστές, κοινωνικούς/ές λειτουργούς και άλλα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι γυναικείες οργανώσεις έχει λάβει πρόσφατη νομοθετική αναγνώριση σε εθνικό επίπεδο. Η αρχή της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη πολιτικών για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών έχει αναγνωριστεί ρητά από τον Νόμο 119/2013 (άρθρο 5 παρ. 1), όπου προβλέπεται η συμμετοχή τους στη σύνταξη του «Έκτακτου σχεδίου δράσης κατά της σεξουαλικής βίας και της βίας με βάση το φύλο». Ο νόμος αναγνωρίζει επίσης την ανάγκη στενής συνεργασίας των δημόσιων θεσμών με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με την υποστήριξη και τη συνδρομή γυναικών θυμάτων βίας, όπως, ενδεικτικά, κέντρα και καταλύματα καταπολέμησης της βίας.

Μερικές αξιοσημείωτες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε αυτόν τον τομέα είναι οι εξής:

1. Το D.i.Re (Donne in Rete contro la violenza – Ιταλικό Εθνικό Δίκτυο Γυναικών κατά της Βίας) είναι το πρώτο και μοναδικό ιταλικό δίκτυο ανεξάρτητων καταλυμάτων για γυναίκες και γυναικείων κέντρων κατά της βίας που διαχειρίζονται γυναικείες ενώσεις, με σκοπό την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και την παροχή συμβουλευτικής και υποστήριξης σε γυναίκες θύματα βίας.

2. Η οργάνωση Differenza Donna (Γυναίκες και Κορίτσια κατά της Βίας) δραστηριοποιείται από το 1989 με στόχο την έκθεση, την καταπολέμηση, την πρόληψη και την υπερνίκηση της βίας με βάση το φύλο. Το 2018 η Differenza Donna ίδρυσε το Παρατηρητήριο Βίας κατά Γυναικών με Αναπηρία, το πρώτο στην Ιταλία που εστίασε σε αυτό το ζήτημα.

Πηγές: D.i.RE.: <https://www.direcontrolaviolenza.it/>

Differenza Donna: <https://www.differenzadonna.org/>

Νόμος 119 της 15ης Οκτωβρίου 2013

Εκπαίδευση για επαγγελματίες

Πορτογαλία – Εθνικό Σχέδιο V για τη Βία κατά Γυναικών

Το Εθνικό Σχέδιο V για τη Βία κατά Γυναικών της Πορτογαλίας, που ξεκίνησε το 2014, είχε ως κεντρικό στρατηγικό στόχο την εκπαίδευση επαγγελματιών στον τομέα της ΒΒΦ. Προσδιόρισε ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών που εργάζονται σε φορείς και υπηρεσίες που

ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με θύματα ΒΒΦ, όπως, μεταξύ άλλων, επαγγελματίες στον τομέα της υγείας, της επιβολής του νόμου, της δικαιοσύνης, της κοινωνικής ασφάλισης, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της μετανάστευσης και των μέσων ενημέρωσης.

Η εκπαίδευση στοχεύει στην ενίσχυση των διαπροσωπικών και τεχνικών δεξιοτήτων των επαγγελματιών και αντιμετωπίζει συγκεκριμένα τις ανάγκες των θυμάτων και την παροχή υποστήριξης, με επιπλέον προσοχή σε ευάλωτες ομάδες θυμάτων όπως παιδιά, ηλικιωμένα άτομα, άτομα με αναπηρία και ΛΟΑΤΙ. Οι ΜΚΟ συνεργάζονται με το συντονιστικό όργανο για την παροχή εκπαίδευσης, καθώς και για τη διάρθρωση του εκπαιδευτικού υλικού.

Το 2017 η πορτογαλική κυβέρνηση παρείχε χρηματοδότηση για περίπου 100 εκπαιδευτικά προγράμματα υπό την ηγεσία ΜΚΟ που καλύπτουν την ισότητα των φύλων, τη ΒΒΦ και την εμπορία ανθρώπων.

Όσον αφορά το αστυνομικό προσωπικό, οι αξιωματικοί λαμβάνουν αρχική και ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας (π.χ. τα υποκείμενα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας, τρόποι καταγγελίας, αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνου, πρότυπα αστυνόμευσης), τη ΒΒΦ και τις ευάλωτες ομάδες θυμάτων (π.χ. ηλικιωμένα άτομα, άτομα με αναπηρία και ΛΟΑΤΙ). Προτεραιότητα στην εκπαίδευση έχουν υπάλληλοι σε ειδικές μονάδες που ασχολούνται με τη ΒΒΦ και ευάλωτα θύματα, είναι, ωστόσο, διαθέσιμη για το προσωπικό που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή. Μεταξύ 2012 και 2017 συνολικά 26.500 λειτουργοί επιβολής του νόμου παρακολούθησαν εκπαιδευτικά σεμινάρια με επίκεντρο την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών ως έμφυλο φαινόμενο.

Πηγή: GREVIO (2019), *Baseline evaluation report on Portugal*, παρ. 92-100: <https://rm.coe.int/grevio-reprt-on-portugal/168091f16f>

Εγχειρίδιο εκπαίδευσης για το δικαστικό σώμα, 2016: http://www.cej.mj.pt/cej/recursos/ebooks/outros/Violencia-Domestica-CEJ_p02_rev2c-EBOOK_ver_final.pdf

Εκπαίδευση για νομικούς

Ιταλία – Εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση υποθέσεων βίας κατά των γυναικών

Το 2009 το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο εξέδωσε εθνικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για τη διαχείριση υποθέσεων βίας κατά των γυναικών. Οι οδηγίες αυτές ενημερώθηκαν πρόσφατα το 2018, μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την υπόθεση *Talpis κατά Ιταλίας*²⁵. Στις κατευθυντήριες γραμμές προβλέπεται ότι *μόνο εξειδικευμένοι ή εκπαιδευμένοι δικαστές μπορούν να εξετάζουν υποθέσεις βίας κατά των γυναικών*. Κατόπιν αυτού διατίθενται σε ετήσια βάση μαθήματα 3-4 ημερών σχετικά με τη ΒΒΦ σε δικαστές και εισαγγελείς, ως υποχρεωτική δια

²⁵ Η υπόθεση αφορά παραβιάσεις των άρθρων 2 και 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου λόγω της παθητικότητας των αρχών κατά τον χειρισμό της καταγγελίας της προσφεύγουσας σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία που διέπραξε ο σύζυγός της το 2012, του οποίου οι πράξεις έγιναν ολοένα και πιο βίαιες και κορυφώθηκαν το 2013, με την απόπειρα δολοφονίας της προσφεύγουσας και τη δολοφονία του γιου της. Η υπόθεση αφορά επίσης την παραβίαση του άρθρου 14, λόγω των διακρίσεων που προκαλούν τα κενά που βρέθηκαν στο πλαίσιο προστασίας μιας γυναίκας θύματος ενδοοικογενειακής βίας. Με την απόφαση του Μαρτίου του έτους 2017 (έφεση αριθ. 41237/14), το ΕΔΑΔ επέκρινε ειδικότερα: το γεγονός ότι ο κίνδυνος για τη ζωή της προσφεύγουσας και του παιδιού της δεν αξιολογήθηκε αμέσως από τις αρχές και ότι δεν είχαν ληφθεί προστατευτικά μέτρα, την ανυπαρξία ερευνών (συμπεριλαμβανομένης της ακρόασης του θύματος) επτά μήνες μετά την υποβολή της καταγγελίας από την προσφεύγουσα και την υπερβολική διάρκεια των ποινικών διαδικασιών για τις κατηγορίες διακεκριμένης σωματικής βλάβης κατά του συζύγου της προσφεύγουσας.

βίου εκπαίδευση που διενεργείται σε εθνικό επίπεδο. Οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν βέλτιστες πρακτικές, όπως:

α) ο χειρισμός των δικών που σχετίζονται με το φύλο και την ενδοοικογενειακή βία ανατίθεται μόνο σε εξειδικευμένους δικαστές και, όσον αφορά τις έρευνες, σε δικαστικό τμήμα της αστυνομίας με ανάλογη εξειδίκευση,

β) προτεραιότητα των ανάλογων διαδικασιών, με ελαχιστοποίηση των προθεσμιών των διαδικαστικών φάσεων,

γ) ολοκληρωμένη παρέμβαση μαζί με τοπικές αρχές, ιατροφαρμακευτικές εγκαταστάσεις, κοινωνικές υπηρεσίες, κέντρα καταπολέμησης της βίας και τρίτους φορείς που δραστηριοποιούνται στην περιοχή.

Σε μεγαλύτερες εισαγγελίες, μια άλλη βέλτιστη πρακτική –ο θεσμός του επανομαζόμενου κύκλου βίας– πραγματοποιείται αποκλειστικά από εισαγγελείς της εξειδικευμένης ομάδας που παρεμβαίνει σε επείγουσες περιπτώσεις διάπραξης εγκλημάτων της αρμοδιότητάς της. Ως υπεύθυνο πρόσωπο επικοινωνίας ορίζεται ένας/μία εισαγγελέας για όλες τις τοπικές αστυνομικές δυνάμεις, αναφορικά με εγκλήματα της αρμοδιότητας της εξειδικευμένης ομάδας, μεταξύ άλλων τη γυναικοκτονία, ιδίως για περιπτώσεις όπου πρέπει απαραίτητα να συλληφθεί, να κρατηθεί ή να απομακρυνθεί επείγοντως ο δράστης από την οικογενειακή στέγη. Σε μικρότερες εισαγγελίες, όπου δεν είναι δυνατή η σύσταση εξειδικευμένης ομάδας, ο/η εκάστοτε εισαγγελέας λαμβάνει οδηγίες σε περίπτωση σύλληψης, κράτησης ή επιβολής επείγοντων μέτρων για την απομάκρυνση ενός δράστη συναφούς εγκλήματος από την οικογενειακή στέγη, με άμεση και έγκαιρη παρέμβαση του/της εξειδικευμένου/ης εισαγγελέα που θα αναλάβει τη διαδικασία.

Πηγή: Ψήφισμα περί κατευθυντήριων γραμμών για την οργάνωση και ορθών πρακτικών για τον χειρισμό διαδικασιών που σχετίζονται με εγκλήματα φύλου και ενδοοικογενειακής βίας, (Ψήφισμα της 9ης Μαΐου 2018), Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Ιταλίας:

<https://www.csm.it/documents/21768/87316/Risoluzione+sulle+linee+guida+in+tema+di+organizzazione+e+buone+prassi+per+la+trattazione+dei+procedimenti+relativi+a+reati+di+violenza+di+genere+e+domestica/4799cbdc-4af8-a794-f908-e1b38b7bc1fa>

Διαθεσμική συνεργασία

Ιταλία – Συνεργασία μεταξύ δικαστικών αρχών, τοπικών δικτύων καταπολέμησης της βίας και κοινωνικών υπηρεσιών

Οι εισαγγελικές αρχές στην Ιταλία συχνά συνεργάζονται με θεσμικούς και τρίτους φορείς που ασχολούνται με την πρόληψη και την καταπολέμηση της ΒΒΦ, όπως κοινωνικές υπηρεσίες, τοπικά κέντρα καταπολέμησης της βίας, καθώς και δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες, προκειμένου να βρουν γρήγορα καταλύματα για τα θύματα βίας, εάν είναι απαραίτητη η επείγουσα απομάκρυνσή τους από το σπίτι. Αυτά τα είδη συνεργασίας συνιστώνται, καθώς φαίνεται ότι βοηθούν στην προστασία των θυμάτων, απομακρύνοντάς τα από τα πλαίσια όπου συνέβη το έγκλημα.

Μια ακόμα αξιοσημείωτη ορθή πρακτική που χρησιμοποιείται από εισαγγελείς είναι η σύσταση γραφείων κοινωνικών υπηρεσιών, σε συνεργασία με δήμους, που παρέχουν βοήθεια στην εξειδικευμένη ομάδα που είναι αρμόδια για εγκλήματα εναντίον «ευάλωτων ομάδων» τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις. Το γραφείο λαμβάνει και αξιολογεί

καταγγελίες από ιδιώτες, τοπικές υπηρεσίες, νοσοκομεία και γηροκομεία, με σκοπό την παροχή υποστήριξης σύμφωνα με τα κριτήρια προτεραιότητας, βάσει των οποίων μπορεί επίσης να κινήσει νόμιμες διαδικασίες. Αυτή η πρακτική επιτρέπει την ύπαρξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ του δικαστικού σώματος, της αστυνομίας και των κοινωνικών υπηρεσιών, διευκολύνοντας τόσο τη διερεύνηση εγκλημάτων όσο και την προστασία των θυμάτων. Οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί που έχουν ανατεθεί στο γραφείο συνεργάζονται με το δικαστικό σώμα και την αστυνομία, υποστηρίζοντας, παραδείγματος χάριν, τη δραστηριότητα της δικαστικής αστυνομίας όταν υπάρχει ανάγκη για παράλληλη κοινωνική παρέμβαση (όπως κατ' οίκον επισκέψεις). Πρόκειται για μια αποτελεσματική διασύνδεση με τις κοινωνικές και ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες, όταν υπάρχει ανάγκη έννομης προστασίας προσώπων που συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες. Στην πράξη αυτή η λειτουργία αξιολογείται θετικά από τις εισαγγελίες που την έχουν διεξάγει, διότι επιτρέπει τον ταχύ εντοπισμό των αρμόδιων κοινωνικών ή ιατροφαρμακευτικών επαγγελματιών και τη λήψη των απαραίτητων απαντήσεων σε σύντομο χρονικό διάστημα, διασφαλίζοντας συνολικά την ταχύτητα των δικαστικών δράσεων.

Πηγή: Ψήφισμα περί κατευθυντήριων γραμμών για την οργάνωση και ορθών πρακτικών για τον χειρισμό διαδικασιών που σχετίζονται με εγκλήματα φύλου και ενδοοικογενειακής βίας, (Ψήφισμα της 9ης Μαΐου 2018), Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Ιταλίας:

<https://www.csm.it/documents/21768/87316/Risoluzione+sulle+linee+guida+in+tema+di+organizzazione+e+buone+prassi+per+la+trattazione+dei+procedimenti+relativi+a+reati+di+violenza+di+genere+e+domestica/4799cbdc-4af8-a794-f908-e1b38b7bc1fa>

Κύπρος – Διατμηματικές Διαδικασίες για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια (ΔΔΠ)

Το 2002 η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια κατάρτισε ένα Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών (ΕΔΔ) για τον χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια. Κύριος στόχος του εγχειριδίου είναι η αποσαφήνιση του ρόλου και των λειτουργιών των επαγγελματιών της πρώτης γραμμής κατά τον χειρισμό υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας, η χαρτογράφηση των διαδικασιών αναφοράς και η προώθηση της διαθεσμικής συνεργασίας. Κατόπιν αξιολόγησης του αντίκτυπου του ΕΔΔ, δημιουργήθηκε χωριστό εγχειρίδιο με στόχο τα παιδιά.

Στόχος του ΕΔΔ είναι η προστασία και η υποστήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας από την αρχική αναφορά του εγκλήματος ή της καταγγελίας και μέχρι τη δίκη. Για την επίτευξη αυτού του στόχου βασική προϋπόθεση είναι η διεπιστημονική συνεργασία των ενδιαφερομένων φορέων: δημόσιος και ιδιωτικός τομέας, καθώς και ΜΚΟ.

Τα εγχειρίδια απευθύνονται σε επαγγελματίες των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, της αστυνομίας, των ιατροφαρμακευτικών υπηρεσιών, της εκπαίδευσης, των νομικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια. Κάθε πρόσωπο που πλήττεται από την ενδοοικογενειακή βία, ανεξαρτήτως φύλου, μπορεί να ωφεληθεί.

Τα εγχειρίδια είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Συμβουλευτικής Επιτροπής στη διεύθυνση www.familyviolence.gov.cy και διαβιβάζονται επίσης από τα αρμόδια υπουργεία στα τμήματα και τις υπηρεσίες τους που ασχολούνται με τον χειρισμό και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Περαιτέρω, τα εγχειρίδια προωθούνται μέσω σεμιναρίων και εργαστηρίων που διοργανώνονται από τη Συμβουλευτική Επιτροπή και απευθύνονται σε επαγγελματίες της πρώτης γραμμής.

Το ΕΔΔ έχει αναγνωριστεί ως ορθή πρακτική για τον εξατομικευμένο προσδιορισμό των αναγκών των θυμάτων, καθώς και στο πλαίσιο της αξιολόγησης και της αναφοράς.

Πηγή: Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (2002), *Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια*: www.familyviolence.gov.cy

Νομική βοήθεια και συνδρομή

Ελλάδα – Πρόγραμμα «Όλες ασφαλείς»: Δωρεάν νομική βοήθεια

Το Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα, σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων, υλοποίησε το πρόγραμμα «Όλες ασφαλείς» το 2020, με στόχο την παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας σε Ελληνίδες και μετανάστριες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που είναι δημότες ή κάτοικοι της Αθήνας και έχουν χαμηλό εισόδημα (έως 10.000 ευρώ ετησίως).

Το πρόγραμμα αυτό, ενώ αναμένεται πλέον η δεύτερη φάση του, υποστήριξε επιζήσασες της ΒΒΦ για τη μείωση των επιπτώσεων της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία αυξάνεται σε όλο τον κόσμο, ιδίως λόγω της πανδημίας COVID-19 και των συναφών περιορισμών.

Οι υποθέσεις παραπέμπονταν απευθείας σε εξειδικευμένη δικηγόρο και ψυχολόγο του Κέντρου Διοτίμα, είτε από το θύμα είτε από τον Δήμο. Ανταποκρινόμενο στη δυσκολία πολλών γυναικών να επικοινωνήσουν με δομές υποστήριξης σε αυτή τη συνθήκη, εκτός από την τηλεφωνική επικοινωνία το Κέντρο αξιοποίησε και εφαρμογές συνομιλίας (chat), ηλεκτρονικό ταχυδρομείο κ.ά.

Η νομική βοήθεια περιλαμβάνει νομική συμβουλευτική, συνδρομή στην υποβολή μήνυσης και δικαστική εκπροσώπηση. Ενδεικτικά, βοήθεια κατά την κατάθεση μήνυσης στην αστυνομία ή σε εισαγγελίες, σύνταξη δικογράφων ασφαλιστικών, περιοριστικών μέτρων ή/και αγωγών, συνδρομή στη διαδικασία έκδοσης άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, σε περιπτώσεις μεταναστριών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα κ.ά.

Τα θύματα είχαν επίσης τη δυνατότητα παροχής ψυχοκοινωνικής στήριξης (μέχρι 3 συνεδρίες), με στόχο την παροχή πρώτων βοηθειών ψυχικής υγείας, τη διασύνδεση με αρμόδιες υπηρεσίες, την πληροφόρηση για προγράμματα κ.ά.

Το Κέντρο Διοτίμα είναι εξειδικευμένος φορέας σε ζητήματα ΒΒΦ. Τα τελευταία 5 χρόνια έχει υποστηρίξει, μέσω ψυχοκοινωνικής και νομικής βοήθειας, πάνω από 2.800 γυναίκες θύματα ΒΒΦ και έχει εκπροσωπήσει πάνω από 500 γυναίκες σε δικαστήρια, ενώ 700 γυναίκες και άντρες συμμετείχαν σε ομάδες ενδυνάμωσης και ενημέρωσης για τη ΒΒΦ.

Πηγή: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα: <https://diotima.org.gr/cases/oles-asfaleis-dorean-nomiki-voitheia-se-thymata-endooikogeneiakis-vias/>

Μηχανισμοί παρακολούθησης και κυρώσεις

Ισπανία – Σύστημα VioGén (Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης για Υποθέσεις Βίας με βάση το Φύλο)

Το μηχανογραφημένο σύστημα παρακολούθησης της εκτέλεσης των ΕΠ στην Ισπανία έχει αναφερθεί ως ορθή πρακτική από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2017) και θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό για την εφαρμογή των ΕΕΠ στο πλαίσιο της αναγνώρισης και της εκτέλεσής τους (σελ. 49).

Το Σύστημα VioGén αποτελεί ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης που περιλαμβάνει διάφορους οργανισμούς και λειτουργούς του κράτους που παρέχουν βοήθεια και προστασία σε γυναίκες θύματα ΒΒΦ και τα παιδιά τους. Το λογισμικό, που δημιουργήθηκε από την ισπανική κυβέρνηση το 2007, αποσκοπεί στον συντονισμό των ενεργειών διαφόρων κρατικών υπηρεσιών και φορέων μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, καθώς και στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης των δραστών με τις ΕΠ (González-Álvarez κ.ά., 2018). Ειδικότερα, το σύστημα επιτρέπει στους χρήστες να εισάγουν πληροφορίες σχετικά με κρίσιμα περιστατικά και αποστέλλονται αμέσως αυτοματοποιημένες ειδοποιήσεις στην αστυνομική μονάδα που είναι αρμόδια για την υπόθεση.

Το σύστημα χρησιμοποιείται (μεταξύ άλλων) από το δικαστικό σώμα, καθώς και τα ειδικά δικαστήρια για υποθέσεις ΒΒΦ, από εισαγγελείς, εξειδικευμένες μονάδες ΒΒΦ της αστυνομίας, υπηρεσίες πρόνοιας και κοινωνικές υπηρεσίες. Όλοι αυτοί οι φορείς έχουν τη δυνατότητα να εισάγουν και να μοιράζονται πληροφορίες στο σύστημα. Σχεδόν 30.000 χρήστες και χρήστριες από αυτούς τους φορείς χρησιμοποίησαν το σύστημα έως το 2018.

Από την κυκλοφορία του και μέχρι το 2018, το Σύστημα VioGén αξιοποιήθηκε για πάνω από 510.000 υποθέσεις σε εθνικό επίπεδο και για τυποποιημένες αστυνομικές διαδικασίες, καθώς και για τον χειρισμό υποθέσεων ΒΒΦ με κίνδυνο εκ νέου θυματοποίησης.

Πηγή: González-Álvarez, J.L., López-Ossorio, J.J., Urruela, C. & Rodríguez-Díaz, M. (2018), Integral Monitoring System in Cases of Gender Violence. VioGén System στο *Behaviour & Law Journal*, 4(1), 29-40:

<http://www.interior.gob.es/documents/642012/1626283/articulo+violencia+de+genero/fd0e7095-c821-472c-a9bd-5e6cbe816b3d>

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας, *European Protection Order Directive 2011/99/EU: European Implementation Assessment*, Σεπτέμβριος 2017, σελ. 48: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU%282017%29603272_EN.pdf

Ισπανία – AlertCops και My112

Η Ισπανία έχει δημιουργήσει και θεσπίσει εφαρμογές έξυπνων τηλεφώνων που διευκολύνουν την παρακολούθηση των εθνικών μέτρων προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των ΕΠ. Οι εν λόγω εφαρμογές έχουν αναφερθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως ορθή πρακτική στο πλαίσιο παρακολούθησης της εκτέλεσης των ΕΕΠ που αναγνωρίζονται στην Ισπανία.

Οι εφαρμογές –AlertCops (διατίθεται στην Ισπανία) και My112 (διατίθεται στην Καταλονία)– επιτρέπουν την άμεση καταγγελία ενός αδικήματος ή μιας κατάστασης κινδύνου στην αστυνομία. Υποβοηθούν την άμεση και γρήγορη επικοινωνία με την αστυνομία και χρησιμοποιούν συστήματα γεωγραφικού εντοπισμού για τον εντοπισμό του θύματος σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Πέραν αυτού, οι εφαρμογές αυτές έχουν αναπτυχθεί έτσι ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε ευάλωτα θύματα. Διατίθενται σε αρκετές γλώσσες και είναι προσιτές σε πρόσωπα με ειδικές ανάγκες επικοινωνίας. Παραδείγματος χάριν, η εφαρμογή My112 περιλαμβάνει βίντεο σε νοηματική γλώσσα για πρόσωπα με προβλήματα ακοής.

Μέσω μιας απλής τηλεφωνικής κλήσης, ένα θύμα ΒΒΦ υψηλού κινδύνου μπορεί να αναγνωριστεί αυτόματα μέσω της εφαρμογής από την αστυνομία και αποστέλλεται μια αυτόματη προειδοποίηση σε έξι πρόσωπα που έχουν στενή σχέση με το θύμα και έχουν επιλεγεί από αυτό.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας, *European Protection Order Directive 2011/99/EU: European Implementation Assessment*, Σεπτέμβριος 2017, σελ. 48:
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU%282017%29603272_EN.pdf